

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**PANDEMİ DÖNEMİNDE İNGİLİZCE
ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE YAŞADIĞI
SORUNLAR VE KARMA ÖĞRENME YOLUYLA ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Şeyma BİLYAY**

**Danışman
Doç.Dr. Fethi KAYALAR**

Temmuz 2022, ERZİNCAN

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**PANDEMİ DÖNEMİNDE İNGİLİZCE
ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE YAŞADIĞI
SORUNLAR VE KARMA ÖĞRENME YOLUYLA ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Şeyma BİLYAY**

**Danışman
Doç.Dr. Fethi KAYALAR**

Temmuz 2022, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Şeyma BİLYAY

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Program Adı : Eğitim Yönetimi
Tez Başlığı : Pandemi Döneminde İngilizce Öğretmenlerinin Yaşadığı
Sorunlar ve Karma Öğrenme Yoluyla Çözüm Önerileri

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 98 sayfalık kısmına ilişkin 13/06/2022 tarihinde **IThenticate/Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: %11' dir. Filtrelemeye alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azamibenzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 15/06/2022

Danışman: Doç.Dr. Fethi KAYALAR

Öğrenci: Şeyma BİLYAY

KILAVUZA UYGUNLUK

“PANDEMİ DÖNEMİNDE İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE YAŞADIĞI SORUNLAR VE KARMA ÖĞRENME YOLUYLA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Şeyma BİLYAY

Danışman

Doç.Dr. Fethi KAYALAR

EĞİTİM BİLİMLERİ ABD Başkanı

Prof. Dr. Mehmet Özbaş

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç.Dr. Fethi KAYALAR danışmanlığında **Şeyma BİLYAY** tarafından hazırlanan “**Pandemi Döneminde İngilizce Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Sorunlar ve Karma Öğrenme Yoluyla Çözüm Önerileri**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Eğitim Yönetimi** Dalı’nda **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

01/07/2022

JÜRİ:

Danışman : Doç.Dr. Fethi KAYALAR

Üye : Prof.Dr. Mehmet ÖZBAŞ

Üye : Doç.Dr. Adem BAYAR

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun .... / .... / ..... tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... / ..... / .....

Doç. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın başından sonuna kadar bana destek veren, değerli görüş ve önerileriyle bana yol gösteren, sevgili hocam ve danışmanım Doç.Dr.Fethi KAYALAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca ilgi ve desteğini asla esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof.Dr. Mehmet ÖZBAŞ'a ve Doç.Dr.Sinan YALÇIN'a en derin teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman bana destek olan, sevgisiyle bana güç veren biricik annem Nesrin BİLYAY'a, bana bu yolda büyük emek veren canım babam Sadi BİLYAY'a, moral ve desteklerini asla esirgemeyen kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şeyma BİLYAY, Erzincan, 2022

PANDEMİ DÖNEMİNDE İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE YAŞADIĞI SORUNLAR VE KARMA ÖĞRENME YOLUYLA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Şeyma BİLYAY

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2022

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fethi KAYALAR

ÖZET

Salgınlar, her yüz yılda bir tüm dünyayı etkisi altına almakta ve insan hayatını olumsuz etkilemektedir Covid-19 salgından olumsuz etkilenen önemli alanlardan biri eğitimidir. Bu süreçte bir yandan çalışmak zorunda olan bir yandan da öğrencilere bir şeyler aktarma sorumluluğu olan öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde birtakım problemlerle karşı karşıya gelmişlerdir. Her branştan öğretmenin birtakım sıkıntılar yaşadığı söylenebilmekle birlikte özellikle İngilizce öğretmenlerinin yaşadıkları zorluklar göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışmada ise İngilizce öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitime geçilmesi sebebiyle yaşadıkları zorluklar araştırılmış ve bu zorluklar neticesinde öğretmenlerin yaşadığı sorunlar tespit edilmiştir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 27 İngilizce öğretmeni ile mülakat yapılarak veriler elde edilmiştir. Veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Analizler yapılırken mülakat tekniği seçilmiştir. Yapılan analizler sonucunda da öğretmenlerin bu süreçte en büyük sorunlarının altyapı yetersizliği ve internet sıkıntısı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar, dinleme ve yazma becerilerine odaklanan çalışmaların uzaktan eğitimde konuşma ve okuma becerilerine odaklanan etkinliklerin yüz yüze yapılması gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: İngilizce Öğrenimi, Covid-19 Pandemi Süreci, Uzaktan Eğitim, Karma Öğrenme, Eğitim Yönetimi

**PROBLEMS ENGLISH TEACHERS EXPERIENCE IN DISTANCE
EDUCATION DURING THE PANDEMIC PERIOD AND SOLUTION OFFERS
THROUGH BLENDED LEARNING**

Şeyma BİLYAY

Erzincan Binali Yıldırım University

Institute of Social Sciences

M. A. Thesis, July 2022

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Fethi KAYALAR

ABSTRACT

Epidemics affect negatively the whole world and human life every hundred years. One of the important areas negatively affected by Covid-19 epidemic is education. In this process, teachers who had to work and have the responsibility of transferring something to the students on the other hand, faced some problems in the distance education process. Although it can be said that teachers from all branches experience some difficulties, the difficulties experienced by English teachers in particular should not be ignored.

In this study, the difficulties experienced by English teachers due to the transition to distance education during the Covid-19 epidemic were investigated and the problems experienced by teachers were determined as a result of these difficulties. This research was carried out using the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. In the study, data were obtained by interviewing 27 English teachers. Semi-structured interview technique was used to collect data. The obtained data were analyzed using descriptive analysis technique. The interview technique was chosen during the analysis. As a result of the analyzes made, it has been determined that the biggest problems of teachers in this process are inadequacy of infrastructure and internet shortage. The participants made suggestions such as conducting face-to-face activities focusing on speaking and reading skills in distance education.

Keywords: English Learning, Pandemic Process, Covid-19, Distance Education, Blended Education

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM PANDEMİ SÜRECİ VE EĞİTİME ETKİLERİ

1.1. Pandemi Sürecinde Eğitim Düzenlemeleri.....	6
1.1.1. Kısıtlı Okul İçi Eğitim.....	8
1.1.2. Uzaktan Eğitime Geçiş	8
1.1.3. Karma Öğrenme	8
1.2. Pandemi Sürecinde Ülkelerin Aldığı Eğitim Önlemleri.....	8
1.2.1. Çin’de Alınan Eğitim Tedbirleri	9
1.2.2. İtalya’da Alınan Önlemler.....	9
1.2.3. ABD’de Alınan Önlemler.....	10
1.2.4. İngiltere’de Alınan Önlemler	10
1.2.5. Türkiye’de Alınan Tedbirler.....	10

İKİNCİ BÖLÜM UZAKTAN EĞİTİM

2.1. Uzaktan Eğitim Kavramları ve Türleri.....	15
2.1.1. Mektup Aracılığı ile Eğitim	16

2.1.2. Evde Çalışma İle Sağlanan Eğitim	17
2.1.3. Dış Çalışma İle Sağlanan Eğitim.....	18
2.1.4. İnternet Üzerinden Sağlanan Eğitim	18
2.1.5. Televizyon Üzerinden Sağlanan Eğitim	21
2.2. Uzaktan Eğitimde Yaşanan Zorluklar	23
2.2.1. Kurum Açısından Yaşanan Zorluklar.....	23
2.2.2. Eğitimci Açısından Yaşanan Zorluklar	25
2.2.3. Öğrenci Açısından Yaşanan Zorluklar	28
2.3. Karma Öğrenme Modeli.....	30
2.3.1. İstasyon Öğrenme Modeli (Station Learning).....	31
2.3.2. Rotasyon Öğrenme Modeli (Rotation Learning).....	34
2.3.3. Alakart Öğrenme Modeli (A La Carte Learning).....	37
2.3.4. Ters Yüz Edilmiş Öğrenme (Flipped Learning).....	39
2.3.5. Esnek Öğrenme (Flexible Learning)	43
2.3.6. Mikro Öğrenme Modeli (Micro Learning).....	46
2.3.7. Makro Öğrenme Yöntemi (Macro Learning)	50
2.3.8. Zenginleştirilmiş Öğrenme Modeli (Enriched Virtual Learning)	52
2.3.9. Sanal Laboratuvar Öğrenme Modeli (Online Lab Learning).....	54
2.3.10. Nano Öğrenme Modeli (Nano Learning)	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı	59
3.2. Araştırma Sürecinin Belirlenmesi	59
3.3. Araştırma Yöntemi	59
3.3.1. Nitel Araştırma Yöntemi	60
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	60
3.5. Çalışma Grubu.....	611
3.6. Veri Toplama Aracı	61
3.7. Verilerin İstatiksel Değerlendirilmesi	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. İngilizce Öğretmenleriyle Yapılan Görüşmelere Dair Bulgular.....	62
SONUÇ	76
ÖNERİLER.....	76
KAYNAKÇA.....	81
ETİK KURUL ONAYI	89
EKLER.....	90

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DK	: Dakika
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Eğitim Süreçleri Diyagramı	7
Şekil 2.1: Uzaktan Eğitim Kavramları	15
Şekil 2.2: Uzaktan Eğitim Türleri	17
Şekil 2.3: Uzaktan Eğitim Kavramları	20
Şekil 2.4: Uzaktan Eğitimde Yaşanan Zorluklar.....	23
Şekil 2.5: Karma Öğrenme Modelleri.....	30
Şekil 4.1: Uzaktan Eğitim Platformları.....	69

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Mikro ve Macro Öğrenimin Karşılaştırılması.....	52
Tablo 3.1: Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	61
Tablo 4.1: İngilizce Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimle İngilizce Öğretiminde Karşılaştığı Başlıca Sorunlar	64
Tablo 4.2: Öğretmenlerin Öğrenmeyi Etkili Hâle Getirmek İçin Uyguladığı Yöntemler	65
Tablo 4.3: Uzaktan Eğitim İle İngilizce Öğreniminde, Öğrencilerin Bildirdiği Başlıca Sorunlar.....	66
Tablo 4.4: İngilizce Öğretmenlerinin EBA Programı Hakkındaki Görüşleri.....	67
Tablo 4.5: Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Kullandığı Kaynaklar.....	68
Tablo 4.6: Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim ve Yüz Yüze Eğitimin Bir Arada Kullanılmasına İlişkin Görüşleri.....	70
Tablo 4.7: Uzaktan Eğitim Ve Yüz Yüze Eğitimin Bir Arada Kullanılmasına İlişkin Öğretmenlerin Önerileri.....	71

GİRİŞ

Merkezi Çin Halk Cumhuriyeti olan koronavirüs salgınının etkisi kısa bir zaman içerisinde tüm dünyaya yayılmıştır. Koronavirüs hastalığının, Hubei eyaletine bağlı olan Wuhan şehrinde ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu salgın, Koronavirüs (Covid-19) olarak adlandırılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, 11.02.2020 tarihinde Covid-19'un tüm dünyayı etkisi altına aldığını ve küresel bir hastalık olduğunu bildirmiştir. (Demir, Günaydın ve Demir, 2020).

Covid-19 salgını, ilk olarak Wuhan şehrinde bir hayvan pazarında tespit edilmiştir. Önceleri hayvanlardan insanlara bulaşabilen bu hastalığın, kısa bir zaman zarfında insandan insana bulaşmaya başladığı görülmüştür. Koronavirüs hastalığının Sars ve Mers adında solunum yolu hastalıklarına neden olduğu bilinmektedir. Hastalığın belirtileri; yüksek ateş, solunum yetmezliği ve öksürük olarak görülmektedir. Hastalığın ilerledikçe zatürre, böbrek yetmezliği ve ağır solunum yetmezliği gibi daha ciddi hastalıklara sebebiyet verdiği uzmanlar tarafından tespit edilmiştir. Çin'de başlayıp kısa bir sürede tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19, hasta kişilerin öksürmesi ile ağzından çıkan parçacıkların, hasta olmayan bireylere temas etmesi ile yayılmaktadır. Covid-19'un, 60 yaş üzeri ve/veya kronik hastalıklara sahip olan insanlarda etkisi daha çok ve daha ağır olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkeler, sokağa çıkma yasağını ve sosyal mesafe kuralını (1 ile 2 metre arasında) hayata geçirerek Covid-19'un yayılmasını engellemek amacı ile bu ve buna benzer birçok tedbir almıştır (TC Sağlık Bakanlığı, 2021; Dentram, 2021).

Covid-19 birçok alanda insan hayatını etkilediği gibi eğitim alanında da tüm dünyayı olumsuz yönde etkilemiştir. Salgın yüzünden eğitim sektöre uğramış ve yüz yüze eğitim yapılamaz olup alternatif yollar aranmıştır. Bunlardan biri uzaktan eğitim bir diğeri ise hem uzaktan hem de yüz yüze yani hibrit öğrenme (karma öğrenme) olmuştur (Erkut, 2020). Tarih boyunca insanoğlu salgınlarla mücadele etmiştir fakat bu mücadelelerin hiçbirisi 21. yüzyılda yaşanan salgın kadar etkili ve hızlı olmamıştır. Özellikle 1918 yılındaki Veba salgını, bilinen en büyük salgınlardan birisidir. Ama bu salgın bile dünyadaki tüm ülkelere yayılım göstermemiş, uzakta yer alan ülkeler bu salgından etkilenmemiştir. Ama Covid-19 salgını için bu durum söz konusu kalmamıştır. Bu salgın, dünyayı yalnızca sağlık alanında etkisi altına almakla değildir. Covid-19'un başta

Türkiye olmak üzere neredeyse etkilemediği ülke kalmamış aynı zamanda ekonomik, kültürel vb. birçok açıdan da etkilemiştir. Etkisi altına aldığı ve olumsuz anlamda birtakım sıkıntılara sebebiyet verdiği bir diğer alan ise kuşkusuz “eğitim”dir.

Ülkemizde görülen ilk vakadan hemen sonra gerek Milli Eğitim Bakanlığı gerekse de Yüksek Öğretim Kurumları gereken tedbirleri hızlıca almışlardır. Uzman kadroları hızlıca bir araya getirerek Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilk, orta ve lise öğretimi için devlet kanallarında yayımlanacak altyapı oluşturulmuş ve EBA desteği ile dersler uzaktan eğitimle işlenmeye başlanmıştır. Zaman içerisinde salgının seyrinde azalma olması sonucunda, yüz yüze eğitime yeniden başlanılmıştır ve bir dönem uzaktan eğitim denenmiştir. Bazı kursların ve özel okulların da eğitimde bu altyapıyı benimsediği görülmüştür. Her ne kadar geçici bir çözüm gibi gözükse de bu yöntemi kullanmak istemeleri ayrı bir tartışma konusudur.

Uzaktan eğitim sistemi planlı-programlı bir şekilde geçiş sistemi değil de acil bir durum sebebiyle apar topar uygulanan bir sistem olduğu içinde uygulama sırasında bazı aksaklıklar meydana gelmiştir. Aniden ortaya çıkan bir durum olması sebebiyle öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin sorumluluğunun gelecek nesiller üzerinde çok fazla olmuştur. Çünkü sistemde yaşanacak en ufak bir aksilik bir neslin öğrenimini etkileyebilecek etkiye sahiptir.

Bu çalışmanın amacı da pandemi sürecinin eğitime olan etkilerinin yanı sıra İngilizce öğretiminin bu süreçten nasıl etkilendiğini tespit etmektir. Bu amaçla 27 kişi ile iletişime geçilip, görüşmeler yapılmıştır. Mülakat soruları hazırlanırken kişilerin sosyo-demografik özelliklerini öğrenmek amaçlı soruların yanı sıra eğitimde yeni bir bakış olan uzaktan eğitim ve karma öğrenme modellerinin İngilizce öğrenimine etkilerini de ölçmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye’de devlet destekli yayın yapan “EBA” sistemi ve diğer eğitim platformlarının değerlendirilmesine yönelik sorular da kişilere yöneltilmiştir. Nitel veri analizi yöntemi kullanılarak, mülakatların analizi yapılmıştır. Mülakatlar 20 dk ile sınırlandırılmıştır. Mülakata katılan bütün kişiler için aynı sorular sorulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

PANDEMİ SÜRECİ VE EĞİTİME ETKİLERİ

Dünyada her geçen gün artan nüfusla beraber insanların ihtiyaçları da artmıştır. İnsanların yaşam alanları da bu duruma bağlı olarak genişlemiştir. Bu durum insanların daha fazla iletişimde olmasına neden olmuştur. İletişimin artması ve insanoğlunun hayvanlarla olan bağının ve yakınlaşmasının giderek artmasından dolayı ise evcil hayvanlar aracılığı ile yeni hastalıklar ortaya çıkmaya başlamıştır. Virüsler hem hayvanlarda hem de bitkilerde hastalığa neden olmaktadır. Mevcut virüslerin bir ev sahibi türden diğer türe yayılması oldukça olağan bir durum hâline gelmiştir. Örneğin, grip benzeri salgın hastalıklar 2009 yılında Meksika ve ABD’de meydana gelmiştir. Enfeksiyöz ajan bu hastalığın oluşumunda etkili, H1N1 olarak adlandırılan bir grip virüsü olarak hızlı bir şekilde tanımlanmıştır. Mevsimsel grip gibi semptomlar gösteren hastalık dünya üzerinde 207 ülkede 600.000’den fazla insanı etkileyen küresel bir salgın haline gelmiştir. Bilim dünyası yeni hastalıkların dörtte üçünün hayvanlarla yakın ilişkiden ortaya çıkan hastalıklar olduğunu ortaya koymuştur. (Taylor, Simon, Dickey, Hogan, & Reece, 2018).

İlk olarak 1 Aralık 2019 tarihinde Çin’in Hubei Eyaleti’ne bağlı Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve dünyaya yayılan Yeni Coronavirüs Hastalığı (Covid-19) solunum yolu belirtileriyle kendini gösteren (ateş, öksürük ve nefes darlığı) ve bulaşıcılığı oldukça yüksek olan zatürre türevi bir salgın hastalıktır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Salgın, birkaç gün içerisinde önce Çin’in tamamına sonra da aynı hızla dünyanın geri kalanına yayılmıştır. Covid-19, yayılım hızının bu kadar şiddetli olması sonucunda giderek artan ölüm oranları nedeniyle, 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilip dünyaya tanıtılmıştır. 1 Kasım 2021 tarihi itibarıyla dünya üzerinde 247.483.942 Koronavirüs vakası görülmüş, 5.015.400 hasta hayatını kaybetmiş ve 224.161.542 hasta ise iyileşmiştir (Worldometers, 2021).

Bu tarz salgınların coğrafi sınırları bulunmamaktadır. Bu nedenle küresel önlemler almak, sorunu ve salgını kontrol altına almabilmek noktasında oldukça önemlidir. Salgın durumunu en iyi şekilde dizginlemek için kısıtlayıcı önlemler gereklidir. Bu kısıtlayıcı önlemleri planlayıp uygulamak ve alınan önlemlere uymak salgını kontrol altına almayı daha da hızlandıracaktır (Çobanoğlu, 2020).

Covid-19 salgınının yayılmasını önlemek için ülkeler son derece katı önlemler almışlar, ekonomik ve sosyal hayatı neredeyse tamamen durdurmak zorunda kalmışlardır. Salgının ortaya çıkışı, dünya genelinde eğitim, sosyal faaliyetler, çalışma hayatı, ulaşım ve ticaret gibi alanlara ek olarak özellikle sağlık sektörünü derinden etkilemiştir. Birçok Avrupa ülkesinde sağlık sistemi çökmüş ve devletler ekonomik ve sosyal hayatı işler hâlde tutamaz duruma gelmişlerdir. Ülkelerarası giriş – çıkışları yasaklamış ve aralarındaki fiziki ilişkileri kesmişlerdir. Çoğu ülke, insanlar arasında fiziksel temas ve yakınlıktan kaçınmak için benzer önlemler almak istemiştir. Bu amaçla da dünya genelinde her ülkede uygulanan yaygın ve kısıtlayıcı önlemler almışlardır (Yükseler, 2020).

Ülkemizde ise Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020 tarihinde koronavirüs salgınını resmî olarak kabul edip açıklaması üzerine, eğitim başta olmak üzere ulaşım, çalışma hayatı ve sosyal hayatın bütününe kapsayacak şekilde çeşitli ve ani önlemler alınmaya başlanmıştır. Bu önlemlerin alınmasıyla birlikte izolasyon sağlanmaya başlanmıştır. Bu şekilde insanların bir araya gelerek birbirleriyle temas halinde olmalarının önüne geçilmiştir. Fakat bütün bu izolasyon süreci ve alınan önlemlerle beraber başta ekonomi olmak üzere hemen her sektör durma noktasına gelmiştir (Williamson, Eynon, & Potter, 2020).

Gıda gibi temel ihtiyaçları gidermekte görevli olan işletmeler ise gerekli hijyen ve sosyal mesafe kurallarına uyarak üretim yapmaya devam etmişlerdir. Temel ihtiyaçların giderilmeye çalışılmasıyla ve dijitalleşmenin yardımıyla e-ticaret ve e-eğitim gibi hizmetler yoluyla kişiler, sosyal mesafe kurallarına uyarak hem temel ihtiyaçlarını karşılamış hem de sosyal yaşantıdan uzakta kalmamışlardır. E-eğitim sisteminde uzaktan eğitim kapsamında birkaç çalışmanın olmasından dolayı geçiş, diğer alanlara oranla daha kolay olmuştur. Fakat çalışma hayatında uzaktan çalışma süreci oldukça zor ilerlemiştir.

Bu durumun başlıca sebebi ise Türkiye’de dijitalleşmenin yeterince gerçekleşmemiş olması olarak gösterilebilir (Eren, 2020).

Ülkeler, Covid-19 salgın sürecinden sosyo-ekonomik açıdan da ciddi derecede etkilenmiştir. Maske takma zorunluluğunun yanı sıra, sık sık ilan edilen sokağa çıkma yasakları bütün dünyada uygulanmıştır. İnsanlar bu süreçte işlerine gidemez olmuş, buna karşılık devletler halka maddi yardımda bulunmuştur. Bunun yanı sıra eğitim alanında da salgını kontrol altına almak amacı ile eğitime ara verilmiş ve eğitim müfredatında da değişikliğe gidilmiştir (Kara, 2020).

Haziran 2020 tarihine gelindiğinde tüm dünyada alınan ortak tedbirler sayesinde Covid-19 tamamen bitmemiş olsa da insanlar bu konuda büyük bir oranda bilinç kazanmıştır. Bu gelişme neticesinde de hem çalışma hayatında hem de sosyal hayatta bir geri dönüş yaşanmaya başlanmıştır.

Litaretür incelendiğinde pandemi ve eğitim hakkında birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların birçoğunun da Covid-19 zamanında ve sonrasında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca literatürde pandemi üzerine yapılan çalışmaların çoğu sağlık alanında yoğunlaşmaktadır (Saglam, Kanoglu, Guler, & Ceyhan, 2020). Covid-19 salgınının ekonomik etkilerini inceleyen çalışmalar da vardır. Örneğin Acar (2020) tarafından yapılan çalışmada Covid-19 salgınının dünya ekonomisi üzerinde olumsuz bir etki yaratacağı tespiti yapılmıştır (Acar, 2020).

Eğitim ve pandemi hakkında literatürde Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin pandemi hakkında yeteri kadar bilgiye sahip olmadıkları ve bundan dolayı pandeminin etkilerinin azaltılması için ilk olarak öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin farklı sorunlarının olduğunun da tespiti yapılmıştır. Bu sorunlar ise ilk olarak internet bağlantısı, uzaktan eğitim materyallerine erişim ve uzaktan eğitimde derslerde katılımın az olması olarak belirlenmiştir (Bakioğlu & Çevik, 2020).

Dünya çapında, eğitim sistemleri üzerinde çalışan deneyimli öğretmenlerin olması, salgının etkilerinin belirlenmesi ve eğitim sürecinin geleceği için çok önemlidir. Aslında, bir salgının öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler açısından etkilerini incelemek, benzer durumlarda alınacak önlemler için bir referans olacaktır. Ek olarak, bu tür salgın hastalıkların etkilerinin belirlenmesi, teknolojinin eğitime entegrasyonu için de

oldukça önemlidir. Türkiye'de, Covid-19 salgınının öğrencilerin üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için öğretmenler büyük bir sorumluluk almıştır. Bu süreçte, öğretmenler bir yandan eğitim vermeye devam ederken diğer yandan öğrencilerini psikolojik açıdan desteklemişlerdir (Kanoglu & Saglam, 2020).

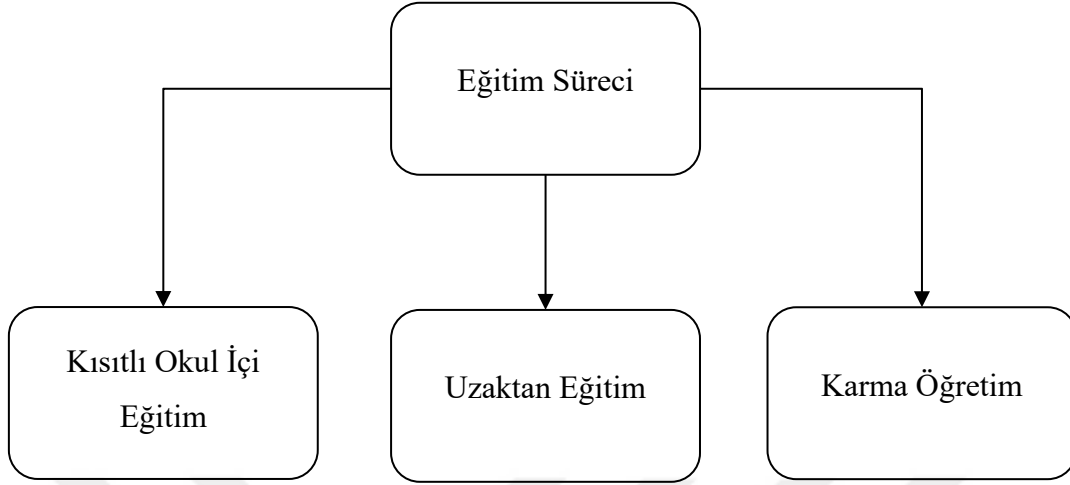
1.1.Pandemi Sürecinde Eğitim Düzenlemeleri

Mevcutta kullanılmakta olan eğitim sisteminin devamlılığının sağlanması ve eğitim sisteminin herhangi bir sektöre uğramadan devam edebilmesi adına Covid-19 salgını süresi boyunca hem dünyada hem de Türkiye’de önlemler alınmaya başlanmış ve çeşitli düzenlemelere gidilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte hızlı bir şekilde uzaktan eğitime geçilmiştir. Yine hem hükümetin hem de Milli Eğitim Bakanlığı’nın kararlarıyla kriz durumu yönetilmeye çalışılmıştır (Bozkurt & Sharma, 2020).

Krizi yönetmeye çalışırken alınan kısa vadeli kararların, pandeminin sonuna gelindiğinde daha büyük sorunlara ve olumsuzluklara yol açacağı öngörülmüştür. Bu duruma bağlı olarak da gelişecek olumsuz algının ve uzaktan eğitim ile ilk defa karşılaşacak öğrenci ve öğretmenlerin olumsuz deneyim yaşamalarının önüne geçmek için bu kavramların tartışılıp, üstüne düşünülmesi gerektiği savunulmuştur. Salgın sürecine genel olarak bakıldığında psikolojik açıdan da çeşitli olumsuz etkileri olduğu belirtilmiştir. Psikoloji bilimi, bu süreci, korku, açıklama ve eyleme geçmek olmak üzere üç aşamada değerlendirmiştir. Bu bağlamda uzaktan eğitim sistemine geçilmesi psikolojide ‘eyleme geçmek’ olarak nitelendirilmektedir (Strong, 1990).

Pandemi sürecinde hastalığın yayılması ve ölen kişi sayısının artması sonucu, diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da ciddi önlemler alınmıştır. Bu önlemler kapsamında Türkiye’de 2020 yılının Mart ayı itibarıyla eğitime ara verilmiştir. Eğitime ara verilirken, bunun geçici bir durum olduğu ve bir sonraki dönemde eğitimin devam edeceği öngörüldüğü bildirilmiştir (MEB, 2020). Eğitim gibi temel bir ihtiyacın karşılanamaması, insanları psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilemiştir. İnsanların sağlığı söz konusu olduğundan yüz yüze eğitime farklı boyutların kazandırılması, bir yandan da gençlerin ve çocukların eğitimden geri kalmaması amaçlanarak eğitim alanında farklı yöntemler uygulanmaya başlanmıştır (Altıparmak, 2011). Covid-19 kapsamında uygulanan bazı eğitim süreçleri Şekil 1.1’de verilmiştir.

Şekil 1.1: Eğitim Süreçleri Diyagramı

Kaynak: Altıparmak, Kurt ve Kapıdere (2011).

Covid-19 salgını, okullar da dâhil olmak üzere ulusal ve küresel toplumun önemli yönlerine belirsizlik getirmiştir. Örneğin, geçen baharda okulların kapanmasının öğrenci başarısını nasıl etkilediği ve bu akademik yılda çoğu öğretimin çevrimiçi bir platforma hızlı bir şekilde dönüştürülmesinin başarıyı nasıl etkilemeye devam edeceği konusunda da bir belirsizlik vardır. Covid-19 salgınının, öğrencinin öğrenmesini nasıl etkilediğine dair veriler olmadan, yüz yüze eğitime geri dönüp dönmeyeceğine ve ne zaman döneceğine dair bilinçli kararlar vermek zor olmaya devam etmektedir. Şimdi bile eğitim araştırmacıları, çocukların fiziksel okullarındayken daha iyi hizmet alabilecekleri ve çocukların eğitim ihtiyaçları ile yüz yüze öğrenmeyle ilişkili sağlık risklerini dengeleyen seçeneklerle boğuşmak zorundadır (Burgess & Sievertsen, 2020).

Covid-19'un kısa ve orta vadede başarıyı nasıl etkileyebileceğini anlamaya çalışırken büyük ölçüde geçmişte yapılan araştırma emsallerine güvenilmektedir. 2017-2018 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'nde ulusal çapta yapılan ve eğitimin kalitesini tespit etmekte kullanılan, MAP Growth değerlendirmelerine giren 3-8. sınıflardaki 5 milyondan fazla öğrenciden oluşan ulusal bir örneklem kullanılarak yapılan araştırmada bu değerlendirmeler, bu tür tahminleri mümkün kılar. Çünkü MAP Growth yılda birden çok kez uygulanır; bu da test puanlarının sonbahar, kış ve ilkbaharda mevcut olduğu anlamına gelir. Böylece yıl boyunca başarıdaki değişiklikler anlaşılabilir ve

tahmin edilebilir duruma gelmektedir. Standart uzunlukta bir okul yılını tamamlayan öğrenciler için tipik büyümeyi, MAP birden fazla senaryo altındaki projeksiyonlarla karşılaştırır. Bu senaryolar, okul dışı zamanlarda yapılan araştırmalarla doğrudan bilgilendirilmektedir.

1.1.1. Kısıtlı Okul İçi Eğitim

Öğrencilerin belirli aralıklarda okul içerisinde fiziksel olarak bulunup eğitim almasıdır. Örneğin; ilkokul öğrencileri ele alınacak olursa, 1. sınıf öğrencilerinin haftada iki gün (pazartesi-çarşamba günleri) sadece okula gitmesi bununla birlikte, 2. sınıf öğrencilerin ise salı-perşembe günleri okula gitmesidir (Saraç vd., 2011).

1.1.2. Uzaktan Eğitime Geçiş

Uzaktan eğitim kavramı en basit tanımı ile sınıf ortamı haricinde yüz yüze olmayan eğitim şeklidir. Bu eğitim şekli için, eğitim verilecek sistemin oluşturulması, öğrencinin eğitimi alabileceği donanıma sahip olması gibi belirli altyapıların sunulması zorunludur. Örneğin; Türkiye’deki EBA sistemi öğretmen ve öğrencilerin buluşacağı alan (altyapı)dır. Bu altyapıda, öğrencinin bilgisayar ya da televizyon aracılığı ile sisteme erişmesi gerekir. Burada bilgisayar/televizyon öğrencinin sahip olduğu donanımdır (Can 2019).

1.1.3. Karma Öğrenme

Karma öğrenme sistemi zorunlu durumlarda (Covid-19 gibi) mevcut eğitim sisteminin değiştirilerek kısıtlı okul içi eğitim (kısıtlı yüz yüze eğitim) ile uzaktan eğitimin beraber uygulanmasıdır. Kısıtlı okul içi eğitim ve uzaktan eğitim ile yaşanan olumsuzlukları karma öğrenme ile en aza indirmek amaçlanmaktadır.

1.2. Pandemi Sürecinde Ülkelerin Aldığı Eğitim Önlemleri

Ülkeler pandemi sürecinde eğitim alanında birçok tedbir almıştır. Her ülkenin aldığı tedbir, eğitimin aksamadan devam etmesini amaçlamaktadır. Pandemi sürecinde en önemli şey insanların bir araya gelmeyerek, salgının daha fazla yayılmasını önlemektir. Okulların açılmaması da bu önlemi desteklemek amaçlıdır. Fakat bu durum, eğitimi sekteye uğratmıştır. Aşağıda birçok ülkenin kendi içerisinde aldığı kararlar verilmektedir.

1.2.1. Çin’de Alınan Eğitim Tedbirleri

Bu süreçte Çin’deki bütün eğitim kurumları (anaokulu-doktora seviyesi) uzaktan eğitim sistemine geçmiştir. Uzaktan eğitim sistemi bütün öğrenci ve öğretmen/akademisyenleri kapsamaktadır. Ani geçişin en büyük dezavantajı, şehir merkezinde olmayan insanların yaşadığı altyapı sorunlarıdır. Çin’in pandemiden önce kullandığı hâlihazırda bir altyapı sistemi vardır. Bunun ismi “Rain Classroom” dur ve ilk olarak 2016 yılının başlarında kullanılmıştır. Pandemi öncesinde “Tsinghua Üniversitesi” bütün öğrencilerini çevrimiçi eğitime geçişe hazırlamaktaydı. Pandemi süreci bunu hızlandırmıştır. Bu bağlamda Tsinghua Üniversitesi, uzaktan eğitim konusunda öncülük yapmıştır. Pandemi sürecinde uygulamalı eğitimler (laboratuvar çalışmaları vs.) yapılamasa da, teorik eğitimler uzaktan eğitim kapsamında verilmiştir. Uzaktan eğitime geçiş döneminde olağanüstü çaba gösterilmiştir. 2.500’den fazla akademisyen, 20.000’den fazla öğrenciye ders vermiştir (Lau & Dasgupta, 2020).

Pandemi süreci bütün öğrencileri etkilemiştir. Çin uyruklu olmayan öğrenciler kendi ülkelerine dönerek eğitimlerine uzaktan eğitim şeklinde devam etmişlerdir. Bu durumun tam tersi de söz konusudur. Örneğin; Avusturalya’da eğitimlerine devam eden ve Çin’e tatil için geri dönen öğrenciler, ülkeler arası (Çin-Avustralya) giriş çıkışların kapatılması sonucunda geri dönememişlerdir. Eğitimin aksamadan devam ettirilmesi amacı ile üniversiteler, kurslar vs. uzaktan eğitim sistemine geçiş yaparak eğitime devam etmişlerdir.

1.2.2. İtalya’da Alınan Önlemler

İtalya, en çok vakanın görüldüğü ülkelerden biridir. Bu sebeple pandeminin ilk dönemlerinde eğitim öğretim sürecinde yüz yüze eğitime tamamen ara vermiştir. Bu, geçici bir durumdur. Uzun bir süre eğitime ara verilmek zorunda kalınmıştır ve bu süreç içerisinde, uzaktan eğitim altyapıları kurularak eğitimcilere seminerler verilmiştir. Salgının yayılma durumu göz önüne alınarak, salgından korunma yollarını içeren bir genelge hazırlanıp, okullara dağıtılmıştır. Bütün bu uygulamaların sonunda yavaş yavaş uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir (Yamamoto & Altun, 2020).

Salgının ilk zamanlarında üniversitelerdeki akademisyenler, üniversitelerde yarı zamanlı olarak çalışmaya devam etmiştir. Öğrenciler, öğretmenleri ile yüz yüze

görüşmesi gerektiğinde, öğretmenlerin saatine uygun olarak üniversiteye gitmişlerdir (Yamamoto & Altun, 2020).

1.2.3. ABD’de Alınan Önlemler

ABD içerisinde ilkököl, ortaokul ve lise seviyesinde bütün okullar dönem sonuna kadar tamamen kapatılarak eğitime ara verilmiştir. Okulların kapalı olduğu bu süreç içerisinde uzaktan eğitim altyapısı hazırlanmıştır. Birçok eyalette yaşayan insanların uzaktan eğitimden yararlanabilmesi için, bilgisayar/tablet dağıtılmıştır. İlerleyen zamanlarda bazı eyaletlerde öğrenciler sadece haftada birkaç gün okula gitmiştir. Sonrasında pandeminin yayılma hızı ve hastalanan kişi sayısı arttığı için bütün eğitim kurumları yeniden uzaktan eğitime devam etmiştir (Lau & Dasgupta, 2020).

1.2.4. İngiltere’de Alınan Önlemler

Diğer ülkelerde olduğu gibi İngiltere de salgının başlangıcında okulları tamamen kapatmıştır. İngiltere “Test ve Takip” uygulaması geliştirerek bu uygulamayı kullanmaya başlamıştır. Uygulama içerisinde, hastalanan kişi ya da hastalarla temas eden kişiler takip edilmiştir. Bu uygulamaların verilerinin incelenmesi sonucunda yüz yüze eğitime devam edilebileceği öne sürülmüştür. Çocuklarını okullara göndermeyen ebeveynler olursa, para cezası ödeyecekleri duyurulmuştur. İngiltere başkanına göre, yeterli tedbirler alındığında, çocukların okulda virüs kapmayacaklardır. Fakat her ihtimale karşı uzaktan eğitim sistemine geçiş sağlanabilmesi için, altyapı çalışmaları yapılmıştır (BBC, 2020).

1.2.5. Türkiye’de Alınan Tedbirler

Salgının ilk zamanlarında ülke düzeyinde bütün okulların kapatılması ile birlikte, salgının yayılmasını önlemek amacı ile uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. “Acil uzaktan eğitim” kavramı bu durumu açıklamaktadır. Bu kavram zorunlu durumlarda uygulanmaktadır. Türkiye’de hâlihazırda var olan açık öğretim sistemi temel alınarak uzaktan eğitim sistemleri hızlı bir şekilde kurulmuştur.

İlk olarak ilkököl ve ortaokul seviyesindeki öğrenciler için EBA üzerinden yayın yapacak olan sistemin kullanılmasına karar verilmiştir. Konu ile ilgili resmî açıklamalar yapılarak eğitimin aksamaması amacı ile EBA sistemi eğitime başlanmıştır. EBA sistemi kapsamında, öğrenciler için yeni ders programları hazırlanmış ve televizyon, internet üzerinden sisteme giriş sağlanmıştır. EBA sistemine televizyon üzerinden TRT

kanalı aracılığı ile erişim sağlanmıştır. Sistemin bütün okullara hitap etmesi amacı ile ders programları Milli Eğitim'in müfredatına uygun olarak yapılmış ve telafi dersleri yapılmaya başlanmıştır. EBA sistemi daha önceden acil durumlarda kullanılmak üzere var olan bir sistemdir fakat salgın döneminde altyapı güçlendirilmesi yapılarak daha da işlevli bir hâle getirilmiştir. İnternette erişim sağlayan öğrenciler için, operatör ayırmaksızın internet paketi desteği sağlanmıştır. Derslerin, TRT kanalından canlı olarak yürütülmesi dışında, “www.eba.gov.tr” internet sitesi üzerinden kaçırılan derslerin tekrarı izlenmesi hizmeti de sağlanmıştır (Lau & Dasgupta, 2020).

Bu sistemin avantajları yanında birçok dezavantajı da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları:

- Ailelerin sahip olduğu altyapı yetersizliği. Bazı ailelerin yaşadığı yerde internet altyapısı mevcut değildir veya internet çekmemektedir.
- Aileler içerisinde farklı sınıflara giden birden fazla çocuğun bulunması sonucunda, ailelerin yaşadığı donanım yetersizliği.
- Sunulan internet paketlerinin yetersiz olması.
- Ailelerin herhangi yeni bir teknolojik alet alım gücünün bulunmaması.
- Ailelerin internet alım gücünün bulunmaması.
- Ev ortamının ders çalışmak için uygun olmaması.
- Öğrencilerin öğretmenleri ile interaktif çalışma yapamaması (Kırmızıgül, 2020).

Covid-19 vaka sayısındaki hastaların ve ölüm sayısının düşüşüne paralel olarak eğitim alanını desteklemek amacıyla yeni sistemler geliştirilmiştir. Bunlardan bir tanesi kısıtlı okul içi eğitimidir. Kısıtlı okul içi eğitimde, devlet okullarında öğrenci sayısı fazla olduğundan, çocuklar arasında salgının yayılmasını önlemek amacı ile okullarda kısıtlı yüz yüze eğitim yani çocukların bazı günler okula gitmesi uygulaması yapılmıştır. Bu sistemde öğrencilerin birkaç gün okula gitmesinin yetersiz olduğu düşünülerek karma öğrenme modeline geçilmiştir.

Kısıtlı okul içi eğitim ve karma öğrenme sürecinde öğrencilerin okul içerisinde maske takması, sosyal mesafeyi koruması, temizliğe dikkat edilmesi şeklinde öğrencilerin uyması gereken kurallar yayımlanmıştır (UNICEF, 2020). Bu durum öğretmenler ve diğer personeller için de geçerlidir. Fiziksel mesafe konusunda ise, okul

idareleri tarafından belirlenen prosedürlere uygun sınıf içi temel kuralların konulması önem arz eder. Bu kuralların, aynı zamanda ülkenin Sağlık Bakanlığı ve/veya yerel sağlık kurumları ve yetkilileri tarafından belirlenen protokollere de uygun olması gerekir. Tavsiye edilen önlemler arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

Salgın sürecinde aldığımız temel derslerden biri, eğitimin devamlılığının sağlanmasında öğretmenlerin önemli bir rol üstlendikleridir. Okullar yeniden açılırken, çocukların eğitimlerine güvenli ve sağlıklı bir çevrede devam etmelerinin sağlanmasında öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Öğrencilerin kaybetmiş olabilecekleri bilgi ve becerileri telafi etmek de yine öğretmenlerin sorumluluğunda olacaktır.

Güncel olarak UNESCO tarafından önerilen ve Türkiye’de eğitim kurumlarına gönderilen uygulama ve önlemler aşağıda yer verilmiştir.

- Bir öğretmen olarak, gerçekleri bilmek sizi sadece korumakla kalmayacak, aynı zamanda öğrencilerinizi de koruyacaktır. Covid-19’la ilgili korkuyu ve damgalamayı pekiştiren yanlış bilgilerin ve tehlikeli söylentilerin farkında olunmalıdır. Öğrencilerinizin bir kısmı, okula Covid-19 hakkında yanlış bilgiler duydukları hanelerden geliyor olabilir. Onların, gerçekler konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Covid-19’u, hastalığın nasıl yayıldığını, hastalıktan kendimizi ve başkalarını nasıl koruyabileceğimizi anlamak, sınıf prosedürlerinin ve protokollerinin belirlenmesi konusunda atılacak önemli adımlardan biridir. Öğrencilerin kurallara uyması için, hastalığın ne olduğunu anlamaları gerekir. Onların endişeleri ve fikirleri dinlenmelidir. Yaşlarına uygun olacak şekilde sorularına cevap verilmelidir. Deneyimleyebilecekleri farklı tepkiler öğretmenlerle birlikte ele alınmalı ve bunların anormal bir durum karşısında verilen normal tepkiler olduğu açıklanmalıdır.
- Covid-19 hakkında, UNICEF, DSÖ ve ülkenizdeki sağlık yetkilileri gibi güvenli kaynaklardan gelen bilgileri kullandığınızdan emin olun. Gelişmelerden haberdar olarak ve halk sağlığı uzmanlarının tavsiyelerini takip ederek, kendinizin ve etrafımızdaki kişilerin sağlığını koruyabilirsiniz.

- Okulda bulunan herkesin arasında en az 1 metre mesafe olmasını sağlayın.
- Sıralar arası mesafeyi arttırın (sıraların arasında en az 1 metre olmalıdır), teneffüsleri/araları ve öğle aralarını birbiriyle çakışmayacak şekilde düzenleyin. (Bunu yapmak zorsa, öğrencilerin öğle yemeklerini sıralarında yemesi bir alternatif olabilir.)
- Okul ve okul sonrası aktiviteler için sınıfların bir araya getirilmesine kısıtlama getirin. Örneğin, bir sınıftaki öğrenciler tüm gün boyunca aynı sınıfta kalırken, öğretmenler sınıflar arasında hareket edebilir. Sınıflar, varsa farklı girişler kullanabilir. Binaya/sınıfa giriş ve çıkışlar konusunda, sınıflar sıraya konabilir.
- Giriş ve çıkış saatlerinin çeşitlendirilmesi için, okul günlerini birbiriyle çakışmayacak şekilde düzenleyin. Tüm öğrenci ve öğretmenleri aynı anda bir araya getirmekten kaçının.
- Mümkünse, sınıf başına (alanın mevcut olduğu hâllerde) daha az öğrenci olması için öğretmenlerin sayısını arttırma konusunu değerlendirin.
- Okul ve kreşin çıkış saatlerinde gelen kişileri kalabalık oluşturmamaları konusunda uyarın. Mümkünse, öğrencilerin okuldan yaşlı aile fertleri tarafından alınmasını önleyin (örneğin büyükbaba). Herhangi bir zamanda çocuklar tarafından büyük kalabalıklar oluşturulmasını önlemek için okuldan alma/okula bırakma saatlerini farklı olacak şekilde (yaş gruplarına göre) düzenleyin.
- Giriş noktalarındaki sıralarda 1 metrelik mesafenin korunması için işaretler, yer işaretlemeleri, bant, bariyer ve diğer araçları kullanın.
- Beden eğitimi ve spor derslerini nasıl yöneteceğinizi tartışın.
- Dersleri açık havada yapın ya da sınıfları mümkün olduğunca sık havalandırın.
- Öğrencileri, okuldan ayrıldıktan sonra büyük gruplar hâlinde toplanıp sosyalleşmemeleri konusunda teşvik edin.

Öğretmenlerin, öğrencilerin kendilerini ve başkalarını Covid-19'dan korumak için almaları gereken önlemleri anlamalarını sağlamada kritik bir rolü vardır. Öğretmenlerin bu konuda sınıfta örnek teşkil ederek liderlik etmeleri önemlidir.

El yıkama, mikropların yayılmasıyla mücadele etmenin, öğrencileri ve personeli sağlıklı tutmanın en kolay ve en etkili yollarından biridir.

El yıkamanın beş adımını öğretin

1. Ellerinizi temiz çeşme suyu ile ıslatın.
2. Islak elleri kaplamaya yetecek kadar sabun uygulayın.
3. Ellerin arkası, parmak araları ve tırnakların altı da dahil ellerin tüm yüzeylerini en az 20 saniye ovalayarak yıkayın. Bu noktada bunu eğlenceli bir alışkanlık hâline getirmeleri için öğrencileri kısa bir şarkı söylemeye teşvik edebilirsiniz.
4. Çeşme suyu ile iyice durulayın.
5. Ellerinizi temiz bir bezle ya da tek kullanımlık havlu ile kurulayın.

Okulda lavaboya, çeşme suyuna ya da sabuna erişim kısıtlıysa, en az yüzde 60 alkol içeren bir el dezenfektanı kullanın.

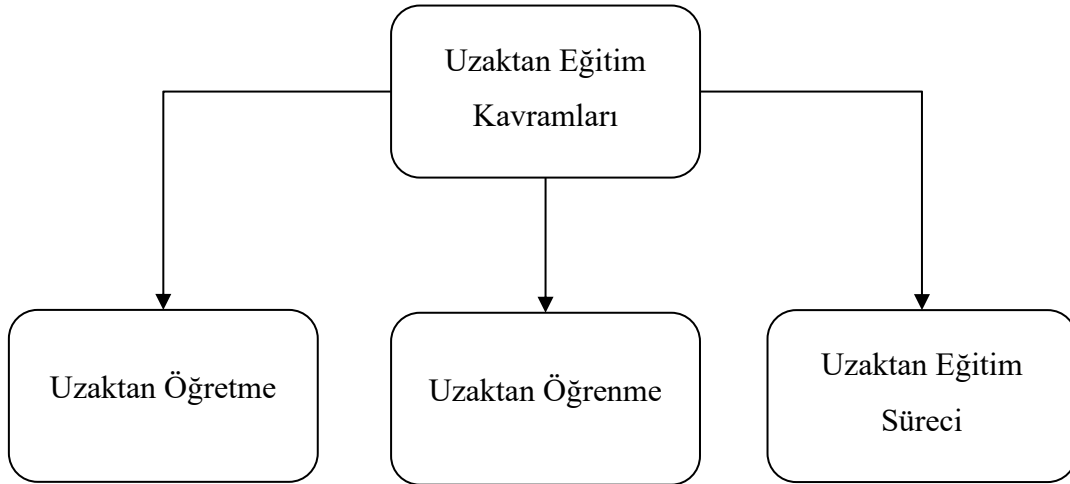
Yukarıda anlatılan önlemler ve uygulamalar Türkiye’de MEB tarafından bütün eğitim kurumlarına gönderilmiştir ve uygulanması istenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM UZAKTAN EĞİTİM

2.1. Uzaktan Eğitim Kavramları ve Türleri

Pandemi süreci ile birlikte uzaktan eğitim kavramı tüm dünyada yaygın hâle gelmiştir. Pandemi sürecinden önce bazı üniversiteler uzaktan eğitim sistemi uygulamışlardır. Uzaktan eğitim sistemi altyapı ve donanım gerektiren bir sistemdir. Sistemin altyapısının kurulması, gerekli platformun sağlanması, bu platformun oturmuş bir şekilde çalışması gerekmektedir. Bu, eğitimin aksamaması için çok önemlidir. Bununla birlikte öğrencinin tarafından, sisteme gireceği bir cihaza ve internete sahip olması gerekir. İnternet haricinde bazı yayınlar televizyon ya da radyo gibi kitle iletişim cihazları aracılığı ile yapılmaktadır (Sakarya & Zahal, 2020). Uzaktan eğitime ait bazı kavramlar şekil 2.1’de verilmektedir.

Şekil 2.1: Uzaktan Eğitim Kavramları

Kaynak: Sakarya & Zahal (2020).

Uzaktan Öğretme: Öğretmen merkezli öğretim şeklidir. Öğrenci ve öğretmen aynı ortamda bulunmamaktadır. Öğrenmenin gerçekleştirilmesi için, belirli bir teknolojik

ortama ihtiyaç duyulmaktadır. Uzaktan öğretme, öğrenciler için hazırlanan eğitim sürecinde kurumun öğrencilere sunduğu yüz yüze olmayan eğitimi kapsamaktadır (Kaya, 2002).

Uzaktan Öğrenme: Uzaktan öğrenme ise, kurum tarafından hazırlanan eğitimin öğrenci açısından yüz yüze olmayan bir eğitim altyapısına dayandırılarak öğrenilmesidir (Kaya, 2002).

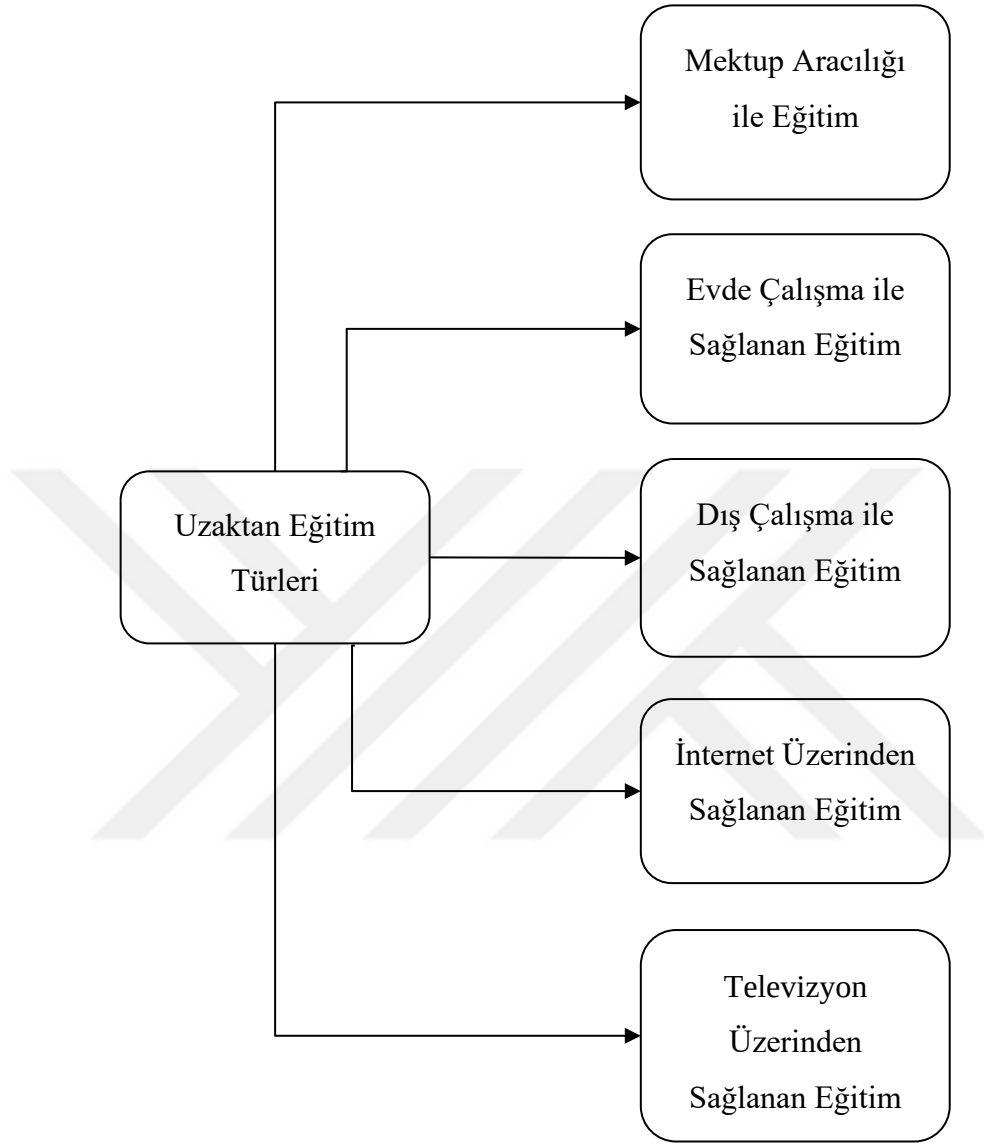
Uzaktan Eğitim Süreci: Bu süreç, uzaktan öğrenme kavramını da içerisinde barındırır. Öğretme ve öğrenme kavramları eğitimi oluşturmaktadır. Uzaktan eğitimde ise bu kavramlar mekândan ve zamandan bağımsız olarak gerçekleştirilmektedir. Belirli altyapıya ihtiyaç duyularak, uzaktan eğitim sistemleri ilgili kurum (uzaktan eğitimi sağlayan kurum) tarafından hazırlanmaktadır (Yılmaz 2020).

Çeşitli uzaktan eğitim türleri mevcuttur. Bunlardan bazıları Şekil 2.2’de verilmektedir. En yaygın kullanılanları internet ve televizyon üzerinden yapılan eğitimidir.

2.1.1. Mektup Aracılığı ile Eğitim

Teknolojinin tam anlamıyla gelişmediği 90’lı yıllardan önce haberleşme aracı olarak mektup kullanılmaktaydı. Eğitimi veren kişi(eğitmen) ve eğitimi alan kişi/kişiler(öğrenci/öğrenciler) mektup aracılığı ile birbirleriyle iletişim kurmaktaydılar. Bilgiler yazı aracılığı ile eğitimciden, öğrenciye aktarılmaktaydı. Dolayısıyla, bu sistemde eğitimcinin konuyu sadece kelimeler ile ifade etmesi söz konusuydu. Herhangi bir yüz yüze görüşme ve anlatım olanağı yoktu. Eğitim sadece yazılı olarak aktarıldığından, eğitim şekline “Mektup ile Eğitim” adı verilmişti. Mektup aracılığı ile yapılan eğitim belirli bir süre sonra, teknolojinin de gelişmesi ile beklentileri karşılayamaz duruma gelmişti. Günümüzde kullanılan uzaktan eğitim yapısının mektup aracılığıyla eğitimin geliştirilerek oluşturulduğu söylenmektedir (Canayaz, 2010).

Şekil 2.2: Uzaktan Eğitim Türleri

Kaynak: Çakır (2013).

2.1.2. Evde Çalışma İle Sağlanan Eğitim

Öğrencilerin okuldan bağımsız ev içerisinde çalışması ile sağlanan eğitim türüdür. Evden çalışma ile sağlanan eğitim türü, teknik ve mesleki eğitim alanlarında evden çalışma şeklinde kullanılmıştır. Evde çalışma ile sağlanan eğitim ABD’de uygulanmıştır (Canayaz, 2010).

2.1.3. Dış Çalışma İle Sağlanan Eğitim

Avusturalya’da uygulanan dış çalışma ile sağlanan eğitimde, okula gelme söz konusudur. Fakat okula sürekli gelme (devam zorunluluğu) bulunmamaktadır. Eğitim, yüz yüze verilmektedir (Akdemir, 2011).

2.1.4. İnternet Üzerinden Sağlanan Eğitim

İnternet üzerinden yapılan eğitim, geneksel eğitim anlayışını tamamen değiştirmektedir. İnternet üzerinden yapılan eğitimde, eğitimi sağlayan kurumun eğitime özel bir altyapısının olması gerekir. Sisteme internet üzerinden erişilebilmesi gerekmektedir. Eğitimi sağlayan kurum, gerekli yazılımları yaparak/yaptırarak sistemi kurar. Öğrenciler ise sisteme internet üzerinden erişim sağlayarak, eğitime katılırlar. Aynı şekilde öğretmenler de sisteme internet üzerinden katılır ve eğitimi verirler. Bunun en büyük avantajı, eğitimin zamandan ve mekândan bağımsız olarak devam etmesidir. Öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda olması gerekmemektedir. Eğitim maliyeti oldukça azdır. Dersler kayıt altına alınır ve öğrenci kaçırdığı bir ders olduğunda ya da ders tekrarı yapmak istediğinde ders kayıtlarını dinyebilir (Akdemir, 2011). En büyük dezavantajı ise öğretmenin öğrenci üzerindeki hâkimiyetinin oldukça az oluşudur. Diğer avantaj ve dezavantajları aşağıda listelenmektedir.

Avantajlar;

- Birçok eğitim yönteminin bir arada kullanılmasına imkân sağlar. Örneğin; öğretmen ders anlattığında anlatılan konunun daha iyi pekişmesi için, öğrencilere konu hakkında video izletir. Konu hakkında dikkat çekici resimleri öğrenciler ile paylaşarak konunun daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Zamandan ve mekândan bağımsızdır. En avantajlı özelliği budur. Okula gitmeden internetin bulunduğu her yerden eğitim sağlanır.
- Kişi sayısının bir önemi yoktur ve daha fazla kişiye aynı anda eğitim sağlanabilir. Sınıf ortamında kişi sayısı sınırlıdır fakat internet ortamında sınırsız kişi ile ders yapılabilir.
- Ülkeler arası sınırları ortadan kaldırır. İnternet üzerinden sağlanan eğitimde hangi ülkede yaşadığınızın bir önemi yoktur. Farklı ülkelere aynı eğitime katılma imkânı sunar.

- Veri/kaynak çokluğu. internet üzerindeki verilere/kaynaklara erişerek ders içeriği zenginleştirilebilir. Sınıf ortamında ki gibi tek bir kaynağa bağımlı kalınmaz.
- Bu eğitim yönteminin maliyeti düşüktür. İnternet üzerinden sağlanan eğitimde öğrenci/öğretmen açısından maliyet sadece internet ücretidir. Sınıf ortamında yapılan eğitimde, yeme-içme, ulaşım gibi birçok maliyeti ortadan kaldırır.
- Derslerin kaydedilmesi de bir diğer avantajdır. Canlı yapılan dersler kaydedilerek, ders sonrasında öğrenciye kaynak olarak sunulur. Bu durum öğrenci açısından büyük avantajlar barındırır. Öğrenci kaçırdığı bir dersi kayıt ders üzerinden dinleyerek girebilir. Öğrenci dersi tekrar etmek istediğinde yine kayıtlı dersleri dinleyerek anlamadığı yeri anlayıp dersi pekiştirebilir.
- Çevre dostu bir yöntemdir. Bütün kaynaklar internet üzerinden sunulduğundan herhangi bir kâğıt israfı olmaz (Demir, 2014).

Dezavantajlar;

- Öğrencilerin hepsinde öğrenme disiplininin bulunmaması.
- Öğretmenin öğrenci üzerinde sınıftaki kadar hâkimiyetinin olmaması.
- Altyapıdan kaynaklı sorunlarda, derslerin sürekli ertlenmesi.
- Altyapı geliştirmenin zorluğu.
- Öğrenci/öğretmenlerin teknolojik donanımlara sahip olmaması ve alım gücünün olmaması.
- İnternet sorunu. Her yerde internet altyapısının aynı olmaması. Yavaş internet ya da internetin hiç olmaması.
- İnternet üzerinde yaşanan güvenlik sorunları (Özköse vd., 2013).

Türkiye’de kullanılan EBA sisteminin web kısmı internet üzerinden yapılan eğitime örnek olarak verilebilir. EBA sistemi incelendiğinde;

Şekil 2.3: Uzaktan Eğitim Kavramları

Kaynak: Eğitim Bilişim Ağı (EBA) (2021).

Şekil 2.3’de internet üzerinden eğitim yapan EBA sisteminin web arayüzü verilmiştir. Arayüz incelendiğinde, öğrenci, öğretmen, veli, mesleki gelişim, akademik gelişim olmak üzere 5 adet giriş ekranı olduğu görülmektedir. İlgili kişi EBA sistemine girdiğinde, ilgili alandan oturum açarak, kendisine ait bilgilere ulaşmaktadır. Her kullanıcının kendisine ait bir kullanıcı adı ve şifresi bulunmaktadır. Ayrıca anasayfada dikkat çeken bir diğer kısım ise, kullanıcıları kullanım konusunda bilgilendirmek amacı ile birçok alanın bulunmasıdır. Web sitesinde EBA Asistan sistemi de bulunmaktadır.

Türkiye içerisinde bu sistemden herkesin yararlanabilmesi amacı ile EBA destek noktaları oluşturulmuştur. Özellikle internet sorunu yaşayan kullanıcılar bu destek noktalarına giderek sisteme giriş yapabilirler. Sistemin kullanıcı dostu olması (herkes tarafından rahatça kullanılması) kullanıcılar için büyük bir avantajdır. EBA sistemi ilkokul, ortaokul ve lise seviyesindeki öğrencilere destek vermektedir.

2.1.5. Televizyon Üzerinden Sağlanan Eğitim

Toplum içerisinde en yaygın kullanılan kitle iletişim aracı televizyondur. Hemen hemen her evde televizyon bulunmaktadır. Televizyonun diğer işlevlerinin yanı sıra eğitim işlevi de bulunmaktadır. Televizyon aracılığı ile diğer kitle iletişim araçlarına göre daha fazla insana erişilmektedir. Televizyonun ses ile birlikte çeşitli imgeler sunuyor olması, birçok eğitim yönteminin kullanımına izin verir. Örneğin; kitle iletişim araçlarından biri olan radyo ile televizyon kıyaslandığında, radyo üzerinden yayın ve eğitim sadece ses ile yapılırken, televizyonda çeşitli görseller de sunularak öğrencinin konuyu daha iyi anlaması, pekiştirmesi sağlanmaktadır. Verinin görsel ve işitsel olarak bir arada sunulması, zihnin onu daha kolay kavramasına ve belleğe daha kalıcı bir biçimde yerleştirmesine yardımcı olur (Kozma, 1991).

Televizyon üzerinden sağlanan eğitimde, internet üzerinden sağlanan eğitimde olduğu gibi kaydetme özelliği bulunmaktadır. Fakat televizyon üzerinden sağlanan eğitimin bu yöndeki en büyük dezavantajı, kaydedilen dersin belirli bir saatte öğrenciye sunulmasıdır. İnternet üzerinden sağlanan eğitimde ise öğrenci istediği saatte, istediği tekrar sayısınca videoyu seyretme ayrıcalığına sahiptir (Bates, 1998).

Televizyon ve internet üzerinde sağlanan eğitimde eğitim eşitliği söz konudur. Öğrenciler evlerinden ya da altyapısı sağlanan herhangi bir yerden eğitime devam edebilirler. Önceki süreçlerde televizyonun eğitim aracı olarak kullanılmasının en büyük nedeni daha az maliyet ile daha fazla kişiye erişip eğitim sunma olanağı sağlamasıydı (Oliver, 1994). Günümüz göz önünde bulunduğunda pandemi süreci içerisinde bu özelliği eğitimin devamlılığı açısından çok yardımcı olmuştur. A. W. Bates televizyonun uzaktan eğitim sürecindeki işlevleri aşağıdaki maddeler ile açıklamaktadır (Bates, 1998). Bates, uzaktan eğitimde televizyonun işlevlerini;

- “Öğretimi destekleme ve zenginleştirme
- Bilgi verme ve açıklama

- Çözümleme
- Güçlendirme ve pekiştirme
- Özetleme
- Güdüleme
- Boşlukları doldurma
- Tutum değiştirme
- Ulaşılması-anlaşılması güç olay ve olguları sunma” olarak açıklamıştır.

Televizyonun günlük hayattada çok kullanılması, eğitimin aynı ortamdan sağlanması ve izlenebilirliği açısından çok önemlidir. Televizyon, insan hayatında artık bir alışkanlık hâline gelmiştir. Alışkın olunan bir kitle iletişim aracında eğitimin yer alması, insanların eğitime yönelmesi açısından önemlidir. A. Z. Özgür televizyonun sahip olduğu sınırları aşağıdaki maddelerde vermektedir (Özgür, 2005). Bunlar;

- “Yayın kalitesinde bir eğitsel televizyonun kurulmasının masraflı olması
- Program üretiminin karmaşık olması, zaman alması ve pahalı olması
- Belirli bir teknoloji sahipliğini ve kullanmayı gerektirmesi
- Eğitsel televizyon programlarına aktif olarak katılmada mekân seçiminin özel araç, imkân ve eleman gerektirmesi
- Önceden hazırlanan eğitsel televizyon eğitim programlarının çoğu, ortalama öğrencileri hedef aldığından kitle iletişim yaklaşımını kullanması ve özel ihtiyacı olan öğrencilere adaptasyonunda zorluk yaşanması
- Etkileşim olmaksızın pasif olarak kullanıldığında, öğretimdeki etkililiği sınırlanabilmesi
- Hazırlayan ekipte profesyonel kişiler olmadıkça amatör bir çalışma olduğunun belli olması
- Programların tamamlanmasından sonra tekrar düzenleme ve güncelleme sorunu yaşanması, televizyonda yayınlar karasal, uydu ve kablo yayın analog ve sayısal olarak canlı ve banttan gerçekleştirilmesi” olarak belirtilmiştir (Özgür, 2005).

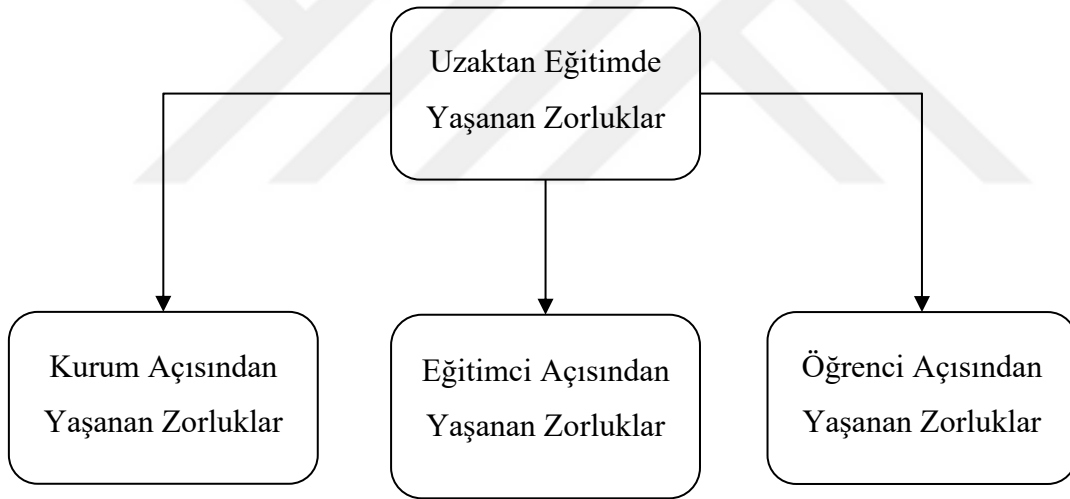
Pandemi sürecinde televizyonun uzaktan eğitim açısından önemi büyüktür. Türkiye’de televizyondan eğitim uygulanmaktadır. Buna en güzel örnek TRT kanalında

yayınlanan EBA TV'dir. EBA sistemi kapsamında belirli saatlerde belirli sınıflar için dersler yayımlanmaktadır. Öğrenciler dersleri talep ederek, eğitimlerini sürdürmektedirler. Televizyon üzerinden sağlanan eğitimin en büyük dezavantajı, öğrencinin işleyiş üzerinde etkisinin olmamasıdır. Dersler kayıt ya da canlı olarak yapılsa bile öğrenci-öğretmen etkileşimi söz konusu değildir. Bilgi de öğretmenler tarafından tek taraflı gönderim şeklinde aktarılır. Öğrenciler tarafından da gönderilen bilgiyi tek taraflı alım söz konusudur.

2.2. Uzaktan Eğitimde Yaşanan Zorluklar

Uzaktan eğitim sürecinin avantajları ve dezavantajları göz önüne alındığında, yüz yüze eğitime göre bazı zorlukları bulunmaktadır. Çalışma kapsamında bu zorluklar 3 başlık altında incelenmektedir. Bunlar Şekil 2.4'te verilmektedir.

Şekil 2.4: Uzaktan Eğitimde Yaşanan Zorluklar

Kaynak: Galusha (1997).

2.2.1. Kurum Açısından Yaşanan Zorluklar

Covid-19 salgını, öğrencileri olduğu gibi kurumları da zor durumda bırakmıştır. Öğrenciler, eğitim hayatlarını tehlikeye atan finansal zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Öğrenmeyi zorlaştıran yeni yaşam düzenlemelere karşın çoğu zaman çevrimiçi olarak sınıfa giriş yapmak için bile gerekli kaynaklardan yoksun olduklarından yeterli verimi alamamışlardır. Kolejler birkaç gün içinde sınıfları, etkinlikleri ve

hizmetleri çevrimiçi olarak döndürmek için zaman ve para yatırımı yapmışlar ve bu sebeple temel eğitim ve ek gelir kaybına uğramışlardır.

Öğrenciler ve kayıt oldukları kurumlar pandemi sırasında mücadele etmiştir. Neler olduğunu daha iyi anlamak için New America ve Eyalet Yüksek Öğrenim Yöneticileri Derneği (SHEEO) salgın sırasında öğrencilerin ve kolejlerin nelerle karşı karşıya kaldıkları ve nasıl ilerleyecekleri hakkında daha fazla bilgi edinmek için odak grupları düzenlemiş, kamuoyu araştırmaları yapmış ve öğrenciler, kolej liderleri ve araştırmacılarla röportajlar gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak kurumsal politika değişikliklerine odaklanan, pandeminin ötesinde kalıcı etkisi olacak üç temayı ortaya çıkarmışlardır:

1) Pandemi, öğrenciler arasındaki eşitsizlik durumunu ortaya çıkarmış ve aynı zamanda bu eşitsizliğin artma hızını da şiddetlendirmiştir.

2) Öğrenciler ve üniversite yöneticileri arasında kopukluk söz konusu olmuştur. Aynı durum öğrenci ve öğretim üyesi arasındaki ilişkilerde de gözlemlenmiştir.

3) Yetersiz ve zamansız federal yardım fonları, kolejleri zorlu bir mali duruma sokarak yeniden açılmaları yol açmıştır. Bu durum, pandemi sürecinde eğitimin gidişatını olumsuz etkilemiştir.

Kurum açısından uzaktan eğitim değerlendirildiğinde kurumun uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı birçok zorluk bulunmaktadır. Konu ile alakalı görüşler literatürde mevcuttur.

A. A. Pina, yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime bir geçiş süresinin olması gerektiğini ve bu durumun kurumsal yapı içerisine alınıp değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Uzaktan eğitimde yaşanan zorlukları aşağıdaki maddeler ile açıklamıştır:

- “Uzaktan eğitim ile ilgili kararların çoğunlukla geniş kapsamlı kurumsal bağlam içerisinde yeterince düşünülüp değerlendirilmeden alınması
- Kurumların Web tabanlı dersler için gelen talepleri karşılamakta zorluk çekmeleri sonucu öncelikli olarak öğrencilere uzaktan eğitim hizmetini açarak, sonrasında planlama işlemlerini gerçekleştirmesi
- Açılan uzaktan eğitim programlarının ve benzeri yeniliklerin kurumlar içerisinde yeterince kurumsallaştırılamamış olması

- Açılan uzaktan eğitim programlarının özel proje statüsünden kurtularak, normal ve kurumun parçası olan işler arasına dâhil edilememesi” (Pina, 2008).

J. M. Galusha’ya göre ise:

- “Kurumun yönetsel desteğinin yetersiz kalması
- Finansal olarak yönetimin yapılamaması ve uzaktan eğitim için yeterli finansal kaynağın sağlanamaması
- Teknoloji maliyetinin hem uzaktan eğitime katılacak öğrenciler için hem de uzaktan eğitim hizmeti sunacak kurum ve öğretim elemanları için yüksek olması
- Yetersiz iletişim kaynakları
- Hem donanımsal hem de yazılımsal olarak ortaya çıkan teknoloji sorunları” gibi sorunlar, kurumları oldukça zorlamıştır (Galusha, 1997).

Literatürde yer alan sorunlar incelendiğinde; genel olarak kurum açısından yaşanan zorlukların plansızlık, altyapı eksikliği (teknolojik sorunlar), kurumda çalışan öğretmenlerin tecrübesizliği, altyapı maliyetleri gibi konulardan kaynaklandığı söylenebilir.

2.2.2. Eğitimci Açısından Yaşanan Zorluklar

Uzaktan eğitim süreci içerisinde aktif rol alan eğitimciler de bu süreçten olumlu ve olumsuz etkilenmektedir. Eğitimcilerin yaşadıkları zorlukları literatür kapsamında inceleyecek olursak:

C. J. Bonk yazmış olduğu “Online Teaching In An Online World” adlı çalışmasında öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadıkları zorluklara da değinmiştir. Yaşanan zorlukları Bonk aşağıdaki gibi sınıflandırmaktadır:

- “Zaman kısıtı (Öğrenmek ve Web tabanlı ders geliştirmek için)
- Eğitim eksikliği
- Deneyim eksikliği
- Sahiplik hissiyatı
- Maliyet

- Güven
- Teknolojik altyapı (Donanım, yazılım, bant genişliği vb.)
- Teknik destek
- Yönetimsel destek
- İlgi eksikliği
- Motivasyon
- Güvenirlilik
- Pedagoji (Yetersiz uzaktan eğitim modelleri, laboratuvar deneyi gibi çalışmaların uygulanamaması vb.)”

Bu sınıflandırmanın yanı sıra Bonk öğretim elemanlarının uzaktan eğitim derleri için yeterince zaman ayırmadıklarını, yeterince materyel ortaya koyup dersleri verimli hâle getirmediğini savunmaktadır (Bonk, 2001).

R. O. Falowo ise eğitimcilerin yaşadıkları zorlukları aşağıdaki gibi sınıflandırmaktadır:

- “Uzaktan eğitime yönelik direniş
- Tüyük sorunları
- Öğrenciler
- Fikri mülkiyet sahipliği
- Ders geliştirme ve teknoloji kullanımı noktasında personel eğitimi, Genel olarak uzaktan eğitimde ders vermeye yönelik desteğin sağlanmaması
- Teknolojinin yanlış kullanımı
- Uzaktan eğitim dersleri için uygun öğretim elemanı ile programların seçimi”

Falowo, yaşanan bu zorlukların çoğunun eğitimcilerin tecrübesizliğinden kaynaklandığını düşünmektedir (Falowo, 2007).

J. M. Galusha ise eğitimcilerin yaşadıkları zorlukları beş genel başlık altında toplamıştır:

- “Öğretim elemanlarına uzaktan eğitime yönelik ders geliştirme ve teknoloji kullanımı konusunda yetersiz eğitim sağlanması

- Öğretim elemanlarına uzaktan eğitim için yeni strateji ve yönetim mekanizmalarının geliştirilmesi noktasında yetersiz kurum desteği
- Öğretim elemanlarının/öğretmenlerin temel bilgisayar becerilerine sahip olmaması
- Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim derslerine güven duymaması
- Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim programları için gönüllülük göstermemesi ve zorunluluk olarak uzaktan eğitim derslerinin öğretim elemanlarına açtırılması”

Galusha’nın, öğrenci açısından yaşanan zorlukları değerlendirdiğinde, Falowo ve Bonk’u destekler nitelikte değerlendirmeler yaptığı görülmektedir. Yaşanan çoğu zorluk, eğitiminin sahip olduğu tecrübe ile ilişkilendirilmektedir (Galusha, 1997).

Covid-19 salgını nedeniyle yaşanan hızlı uzaktan eğitime geçiş sürecinde kurumlar, öğretmenler ve öğrenciler herhangi bir önlem alma fırsatı bulamamışlardır. Araştırmalar incelendiğinde meslekte daha fazla tecrübesi olan kişilerin uzaktan eğitim sürecinde daha az zorlandığı görülmüştür. Fakat teknolojiyi kullanma konusunda genç nesil daha yeteneklidir (Bulut, 2020). Bu durumda uzaktan eğitim verecek bir eğitimcide olması gereken bazı özellikler aşağıdaki maddelerde verilmektedir:

- “Eleştirel düşünme becerisine sahip olması gerekmektedir.
- İş birliği, müzakere ve diyaloga açık olması gerekmektedir.
- Öğrenenlerin, öğrenme sorumluluğunu üstlenmeleri gerekmektedir. Bu durum öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır.
- Etkili iletişim ortamları oluşturmalarıdır.
- İletişime engel oluşturabilecek etmenleri ortadan kaldırmalarıdır.
- Planlama ve organizasyon kabiliyetinin yüksek olması gerekmektedir.
- Dersin işleyişine en uygun olan yazılımsal ve donanımsal teknolojik araçları seçebilmelidir.
- Öğrenciler hakkında bilgi sahibi olmaya istekli olmalıdır.
- Zaman planlaması konusunda öğrencilere rehberlik yapmalıdır” (Simonson vd., 2015).

2.2.3. Öğrenci Açısından Yaşanan Zorluklar

Uzaktan eğitim sürecinde, kurumun (okul)/öğretmenin yaşadıkları zorlukların yanı sıra öğrencilerin de yaşadığı birçok sorun bulunmaktadır. Literatürdeki bazı çalışmalar bu sorunu tespit etmek amacı ile yapılmıştır. Bunlardan bazıları:

M. Tuncer ve F. Bahadır'ın yazmış oldukları “Uzaktan Eğitim Programlarının, Bu Programlarda Öğrenim Gören Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli makalesinde öğrencilere çeşitli sorular sorularak, öğrencilerin uzaktan eğitim konusundaki görüşleri değerlendirilmiştir. Tuncer ve Bahadır'ın yaptığı anket sonucuna göre öğrencilerin görüşleri;

- “Uzaktan eğitim ezbere alıştırıyor
- Sözel dersler için uygun olabilir fakat uygulamalı dersler için uygun değildir
- Öğretmen ilgisiz ve samimi yetsizdir
- Uzaktan eğitim sınıf ortamı sosyalleşme açısından iyi değildir.”

şeklindedir (Tuncer & Bahadır, 2017). Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimde olduğu gibi ders içerisinde yapılan uygulamalara eğitim alanında çok fazla olanak vermemektedir. Bu sebeple laboratuvar eğitimleri yapılamamaktadır. Bu durum öğrencinin öğrenimini zorlaştırmaktadır. Deney ve gözlem ile yapılan eğitim her zaman tek başına anlatım ile yapılan eğitimin önüne geçmektedir.

R. O. Falowo öğrencilerin yaşadıkları sorunları gruplara ayırarak açıklamaktadır (Falowo, 2007).

1. Öğrencilerin yaşadıkları genel sorunlar:

- “Topluluk hissiyatının oluşturulamaması
- Yeterli geri bildirimin sağlanamaması
- Öğretim elemanlarının öğrencilere elektronik ortamdan ofis saati sağlamaları noktasında alışkanlıklarının dışına çıkamamaları
- Öğretim elemanlarının öğrencilerle e-posta üzerinden iletişime geçme noktasında alışkanlık durumlarının yetersizliği
- Öğrencilere akademik planlayıcı, danışman ve teknik asistan konusunda yeterli desteğin sağlanamaması

- Öğrenci-öğretim elemanı ve öğrenci-öğrenci arasındaki yetersiz etkileşim
- Teknik konularda öğrencilere yeterli eğitim süreçlerinin oluşturulamaması
- Öğrencilerin kütüphane gibi hizmetlerden yararlanamaması.”

2. Öğrencilerin yaşadıkları teknolojik sorunlar:

- “Yeni teknolojilerin finanse edilmesi
- Telekomünikasyon altyapısı
- Donanım ihtiyaçları
- Ders üretimi
- Teknoloji ile internet sorunları.”

Ayrıca öğrencilerin yüz yüze eğitimde, uzaktan eğitime göre daha başarılı olduklarını vurgulamıştır. Falowo bu durumu boşa geçen zaman olarak nitelendirmektedir.

J. M. Galusha öğrencilerin yaşadıkları zorlukları altı madde de özetlemiştir.

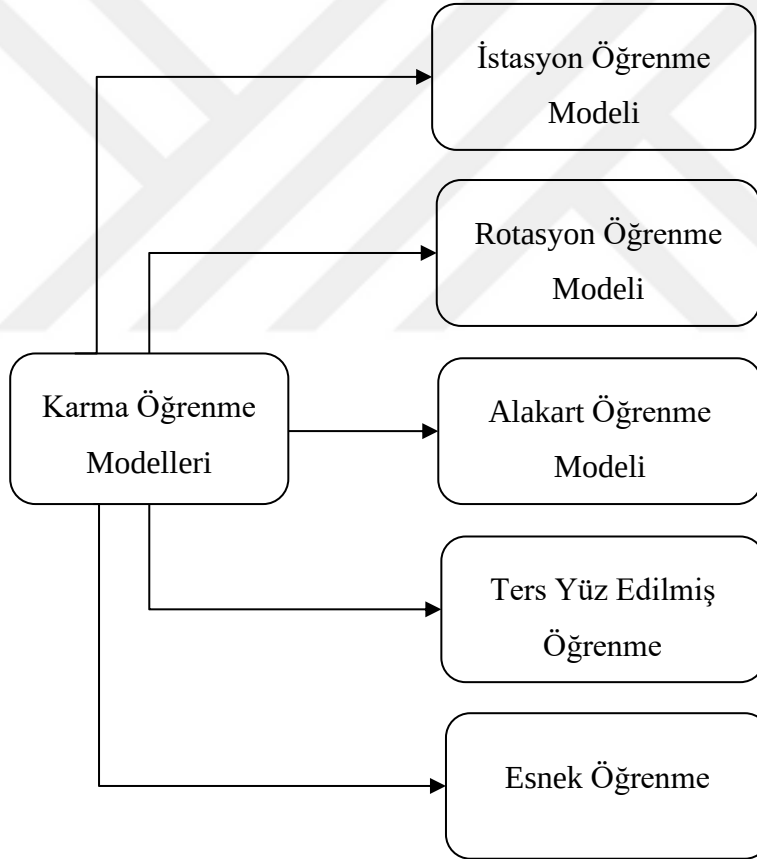
- “Uzaktan eğitim öğrencilerinin finansal maliyet, aile hayatı ve iş hayatı gibi etkenlerle ortaya çıkan maliyet ve motivasyon sıkıntıları
- Yetersiz geri bildirim ve öğrenci-öğretim elemanı iletişimi
- Uzaktan eğitimde öğrenciler için danışman atama, akademik planlayıcı desteği ya da teknik destek gibi destek ve sosyal servis hizmetlerinin yeterli olarak sağlanamaması
- Uzaktan eğitimin geleneksel öğrenme ortamlarında var olan öğrenci ile öğretim elemanı, öğrenci ile öğrenci, öğrenci ile yönetim birimleri ve öğrenci ile kütüphane gibi sosyal hizmet birimleri arasındaki sosyal etkileşimi kaldırması sonucu öğrencilerin izole olmuş hissi ile soğuma göstermesi
- Uzaktan eğitimde ilk kez ders alan öğrencilerin özel ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmaması
- Öğrencilere özellikle teknik konularda yeterli eğitim ve desteğin sağlanmaması” (Galusha, 1997).

Genel olarak öğrenci açısından yaşanan zorluklar değerlendirilecek olursa, uzaktan eğitim sisteminden öğrencinin olumlu etkilendiği söylenememektedir. Her ne kadar olumlu yönleri varsa da birçok olumsuz yönleri de içerisinde barındırmaktadır. Fakat zorunlu durumlar için, eğitimin hiç olmamasındansa uzaktan eğitim şeklinde devam etmesi daha iyidir.

2.3. Karma Öğrenme Modeli

Öğrenme sürecinde birçok öğrenme modelinden yararlanılmaktadır. Öğrenciler için öğrenme verimliliği farklı yöntemlerle artırılabilir. Eski model yaklaşımların yerini, teknoloji ile birlikte yeni yaklaşımlar almaktadır.

Şekil 2.5: Karma Öğrenme Modelleri

Kaynak: Demiray & Karataş (2014).

Bunlardan bir tanesi de karma öğrenme modelidir. Karma modellerde, eğitim sürecinin tamamı internet üzerinden yapılacağı gibi, bir kısmı internet bir kısmı ise yüz yüze eğitim şeklinde olabilmektedir (Ünsal, 2010). Karma öğrenme modelini, çeşitliliği

bakımından beş grupta incelemek mümkündür. Şekil 2.5’de karma öğrenme modelleri verilmektedir (Demiray & Karataş, 2014).

2.3.1. İstasyon Öğrenme Modeli (Station Learning)

İstasyon Öğrenme Modeli’nin amacı, interaktif öğrenme şekillerini bir araya getirerek, kişinin bilgi ve becerilerini arttırmak ve kişiye yeni özellikler katmaktır. Kullanılan modelde, istasyonlara bölünerek öğrenme gerçekleştirilir. Birçok istasyona bölünmüş işler kendi içlerinde tamamlanır. Daha sonra bir araya getirilerek toplu öğrenme gerçekleştirilir. Bu model, kişiye birlikte çalışma, bir gruba dâhil olma, iş birliği yapma, uyum gibi birçok sosyal özellik de kazandırmaktadır. Bu durum öğrencilerin öğrenim süreci esnasında aktif rol almasını sağlamaktadır. Etkileşimli öğrenme modellerinden birisidir. En büyük avantajı, her istasyondan öğrenilen bilginin farklı şekillerde sunulmasından kaynaklı olarak öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır (Alacapınar vd., 2020; Genç, 2013).

İstasyon öğrenme modeline entegre olarak yine istasyon rotasyon modelinde öğretmen, öğrencileri sınıf içinde en az bir istasyonun bilgisayar tabanlı öğrenme deneyimi olduğu gruplar hâlinde düzenler. Bu gruplar sabit (her gün aynı kalır; öğrenme stillerine göre gruplandırılmış) veya dinamik (öğrenci becerilerine/ihtiyaçlarına göre değişir) olabilmektedir (İlhan, Okvuran, Artar, & Karadeniz, 2012).

Bu model, sınıfta küçük gruplar halinde, bilgisayarlarda kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri oluşturarak öğretmen liderliğindeki öğretimi farklılaştırmaya olanak tanır. Belirtildiği gibi, sınırlı sınıf teknolojisine veya dizüstü bilgisayar erişimine imkanlar yeterince sağlanamadığında istasyon rotasyonu harika bir seçenektir. Sınıfların kalabalık olmasından kaynaklanan birçok sorunu ele alır ve her yaştan sınıfta, hatta anaokulunda kullanılabilir. Ayrıca öğrencilere küçük zaman dilimlerinde ihtiyaç duydukları 21. yüzyıl teknoloji becerileri de bu yöntem yoluyla tanıtılabilir. İstasyon rotasyon modeli, küçük grup öğretimi yoluyla daha fazla esnekliğe izin vererek öğretmenin rolünü değiştirir. Bu, her gün için öğretimi nasıl planlandığını etkiler, ancak bu durum her grup için tamamen farklı dersler planlanması anlamına gelmemektedir (Yabaş & Altun, 2009).

Ders planı biçiminiz, öğrenci gruplarını ve onların benzersiz ihtiyaçlarını çeşitli soru türleri veya örneklerle nasıl ele almayı planladığınızı içerecek şekilde değişebilir. Gruplandırmanın güzelliği, öğrencilerin başarı düzeyleri veya ihtiyaçları değiştikçe

grupların dinamik olabilmesidir. Bu, öğrenci verilerine bakmak için dönem sonuna kadar beklemek yerine, daha günlük veriye dayalı planlamaya da ilham verecektir. Kiddom gibi bir platform kullanmak, öğrenci performansını gerçek zamanlı olarak izlemeyi ve öğrenci grupları hakkında kararlar almayı veya ustalık seviyelerine göre bireysel ödevler göndermeyi kolaylaştırır (Morgil & Yörük, 2002).

İstasyon rotasyon modelinin faydaları şunlardır:

- Sınıfın derse aktif olarak katılmasını sağlar.
- Öğrencilerin üretkenliklerini geliştirir.
- Öğrenciler yaşayarak öğrenirler.
- Grup iş birliğini geliştirir.
- Öğrenciler, farklı zekâ ölçümleri ve alanlarını kullanır.
- Öğrencilerin grup içi iletişim becerileri gelişmektedir.
- Yaratıcı düşünmeye olanak sağlar.
- Öğrenciler girmiş oldukları bu dersten hoşnut olacaktır.
- Süreç sonunda ürün ortaya koyan öğrencilerin öz güvenleri artarken olumlu hissetmelerine neden olur.
- Özgün içeriklerin ortaya çıkmasını sağlar.
- Kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri.

Bir istasyonda küçük gruplar hâlinde çalışılması, öğretmen veya eğitmenin öğrencilerle bireysel olarak daha yakından ilgilenmesi ve onları destekleyebilmesi açısından önemlidir. Eğitmenin, bireylerin veya grupların özel öğrenme ihtiyaçlarına daha iyi hitap eden dinamik ders planları oluşturmasını sağlar. Öğrenci birebir istasyonu tercih ederek, eğitmenden doğrudan alınan kişisel eğitimden de yararlanabilir.

- Öğrenme yöntemlerindeki çeşitlilik, bilginin kalıcılığını artırır.

Öğrenciler, çeşitli öğrenme istasyonları arasında dönerek, tekrardan ve konuyla daha fazla etkileşim durumundan yararlanabilir. Bu da öğrencilerin unutma eğrisini geçmelerine yardımcı olur .

- İş birlikçi öğrenme, öğrenmeyi geliştirir.

Birçok araştırma, grup çalışmasının, iş birlikçi öğrenmenin ve kolektif düşünme yaklaşımının nihayetinde daha derin öğrenmeye yol açtığını göstermiştir.

İstasyon Modeli'nde karşılaşılan zorluklara da bakmak yararlı olacaktır.

- Öğrenciler normal olarak sınıfın dışında ders işlemekten mutludurlar ama bu durum öğrenme istasyonunda onların motivasyonunu düşürmemelidir.
- Öğretmenler öğrenme istasyonu için bir yer seçerken ve öğrencilerin burada çalışmalarını planlarken, dışarıda çalışmanın zorluklarının farkında olmalıdırlar.
- İçinde bulundukları durum, kitaplarda bir şey araştırmaktan çok farklıdır ve öğrencilere araştırmaları için gerçek dünyanın kaynakları yardımcı olacaktır.
- Diğer harmanlanmış öğrenme modellerinin ajansından yoksundur.

İstasyon rotasyon modelinin dezavantajlarından biri, öğrencilerin önce sabit dururken bir süre sonra istasyonlar arasında hareket etmesidir; Bazıları için bu süre, öğrenmeyi kendi hızlarında kavramaları için yeterli olmayabilir. Ters yüz sınıf gibi diğer harmanlanmış modeller, öğrencilerin sınıf dışında, kendi zamanlarında, kendi hızlarında öğrenmelerini sağlar.

- E-öğrenme teknolojisine yatırım gerektirir.

Bu Rotasyon Modeli'ndeki istasyonlardan biri çevrimiçi öğrenmedir. Bu, hem cihazlarda hem de e-öğrenme programlarında veya araçlarında kuruluştan veya okuldan bir başlangıç yatırımı gerektirir. Ancak, e-öğrenmeyi bu modele dahil etmenin ve istasyon rotasyon derslerini organize etmenin faydaları, ilk harcamadan çok daha ağır basabilir.

- İstasyon modeli tüm denekler için çalışmaz.

Bazı uygulayıcılar, bu modelin öğrencilerin matematik gibi belirli bir konuda haftadan haftaya ilerlemek zorunda olduğu durumlarda iyi çalışmadığını tespit etmişlerdir.

Öğrenme istasyonları yöntemi, öğrencileri farklı istasyonlarda dolaşan gruplara bölerek konuyla ilgili deney yapmak, konuyu başka bir istasyonda okumak, konunun görsellerini izlemek veya bir sorunu çözmek için öğrencilerin öğrenmedeki aktif rolünü vurgular. Öğrenme istasyonu yöntemi, kendisini birçok pratik kullanıma uygun hâle getiren çok yönlü bir öğretim stratejisidir. Öğrenciler önceki bilgi ve becerilerini gözden geçirebilir, yeni bilgilerden haberdar olabilir, becerileri uygulayabilir, projeler planlayabilir, çalışabilir, kendilerini veya birbirlerini test edebilir ve öğrendiklerini

kullanarak kendi performansa dayalı sunumlarını oluşturabilirler. Öğrenme istasyonları, dersin bilgi ve becerilerinin gereksinimlerine dayalı olarak, öğretmenlerin akademik sorunları çözmek için öğrencilerine farklı sınıf alanlarında öz denetimli öğrenme etkinlikleri düzenleyebilecekleri açık bir öğretim yöntemidir. Öğrenme istasyonu yöntemi ayrıca öz değerlendirme ve kendi kendine ayarlanan öğrenme etkinliği becerilerini de geliştirir. İstasyonlardaki farklı etkinlikler aracılığıyla öğretmenler, öğrencilerin birbirleriyle etkileşime girmeleri ve kendi kendilerini değerlendirmeleri için koşullar yaratırlar (Ali, 2011).

Öğrenme istasyonları stratejisinin özelliklerine ek olarak, öğrenme istasyonu yöntemi öğretmenler tarafından daha önceden planlanmasını, materyalleri ve etkinliklerin uygulanması için tüm okullarda bulunmayabilecek çok sayıda olanağı gerektirir. Buna ek olarak, kaos olasılığı ve sınıfı yönetememe gibi olumsuzluklar yaşanabilir. Ancak, sınıf malzemeleri sınırlıysa, öğrencilerin mümkün olduğunca az, aynı malzemeyi gerektiren istasyonlar arasında dolaşan küçük gruplar hâlinde çalışmaları mümkündür.

2.3.2. Rotasyon Öğrenme Modeli (Rotation Learning)

Rotasyon öğrenme modelinde, öğrenciler farklı istasyonlar arasında geçiş yaparlar. Çevrimiçi çalışarak veya belirli bir programa göre öğretmenle yüz yüze zaman geçirirler. Buna bağlı olarak öğrenme gerçekleşir (Kayalar, 2020). Rotasyon modeli daha çok ilkokullarda kullanılmaktadır. Kaliforniya'daki karma öğrenme yaklaşımını kullanan ilkokulların %80'ni rotasyon öğrenme modelini tercih etmektedir.

Rotasyon Öğrenme modeli, geleneksel yüz yüze öğrenme yöntemini de içeren online öğrenme modelidir. Bu modelde, zaman çizelgesi bu iki süreç arasında bölünür, sabitlenir veya belirli bir ders için öğretmenin takdirine bağlı olarak çalışır. Öğrenciler genellikle hem yüz yüze hem de çevrimiçi öğrenmeyi izler ve çevrimiçi öğrenme birebir olarak gerçekleşir. Öğrenciler çevrimiçi öğrenim, küçük grup eğitimi ve kurşun kalem ödevleri arasında dönüşümlü olarak döner (Uzkurt, 2012). Bu model dört alt model içermektedir:

İstasyon rotasyonu: Belirli bir kurs veya konu için öğrencinin sabit bir programda veya öğretmenin takdirine bağlı olarak küçük grup eğitimi, grup projeleri ve bireysel ders gibi etkinlikler olabilecek bir çevrimiçi öğrenme istasyonundan diğerine geçtiği bir rotasyon modeli. Bireysel rotasyon modelinden farklıdır (Stalker & Horn, 2012).

Laboratuvar döndürme modeli: Öğrenci , çevrimiçi öğrenme istasyonu için bir bilgisayar laboratuvarına döner .

Ters çevrilmiş sınıf modeli: Bu modelde, öğrenciler okul saatlerinden sonra sınıf öğrenimi ve çevrimiçi öğrenim boyunca sabit bir programa göre veya bir öğretmenin takdirine bağlı olarak dönerler. Çevrimiçi öğrenme, bir sonraki günün dersinde öğretilecek içerik için birincil kaynak görevi görür.

Bireysel rotasyon modeli: Bu rotasyon modelinde öğretmen, farklı öğrenme modaliteleri arasında rotasyon için öğrenciler için bireysel zamanlama belirler. Öğrencinin mevcut her istasyona dönmesi gerekmediği için diğer rotasyon modellerinden farklıdır.

İstasyon rotasyonu; laboratuvar rotasyonu ve ters çevrilmiş sınıf rotasyonu, gerçekten harmanlanmış veya hibrit sınıflar olarak düşünülürken, bireysel rotasyon modeli daha tipik bir çevrimiçi sınıfla sınırlıdır. İstasyon, laboratuvar ve ters yüz sınıf rotasyonları, dört kriteri karşıladıkları için karma veya hibrit sınıflar olarak kabul edilir; eski ve yeni stillerin bir entegrasyonunu temsil ederler, çevrimiçi içeriğin eklenmesiyle geleneksel ana müfredat göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır, öğrencileri geleneksel tuğla ve harç sınıflarında yerlerinde tutarlar ve sınıfın daha basit versiyonları değildirler. Bireysel rotasyon modeli, harmanlanmış bir sınıf olarak düşünülse de çevrimiçi öğrenmeye gerçekten daha yakındır. Müfredat birey için oluşturulmuştur, yani bu tarz onlara uygunsa öğrencilerin tamamen çevrimiçi olarak bağımsız olarak çalışabilecekleri anlamına gelmektedir (Rogers, 2003).

Tüm rotasyonlu öğrenme modeli aşağıdaki bileşenlerden oluşur:

- Kişiselleştirilmiş çevrimiçi talimat
- Öğretmen liderliğindeki küçük grup eğitimi
- Bağımsız ve iş birlikçi uygulama

Rotasyonlu öğrenme modelinin faydalarını sıralamak istersek şu şekilde olacaktır;

- Yapılan çalışmalar ortaya hemen çıkmaktadır.
- Öğrenme etkililiğini artırır.
- Sürekli ev etkili uyaranlar sunar.
- Sonuçlar en uygun düzeyde gerçekleşir.

- Uzun vade de maliyet düşüklüğü sağlar.
- Mesafe engellerinin ortadan kaldırır.
- Farklı öğrenme tarzlarının uyumludur.
- Öğrenciye motivasyon sağlar.

Zorlukları ise şu şekilde sıralanabilir;

- Ev etkili uyaranların olması öğrencilerde rahatlama ve buna bağlı olarak ilgi kaybı yaşamalarını sağlayabilir.
- Gruplar arasında rotasyon yaparken uyumsuzluklar olabilmektedir.

Diğer karma öğrenme modelleri gibi, rotasyon modeli de çevrimiçi öğrenmenin yanı sıra genellikle amfilerde veya sınıflarda verilen yüz yüze öğretimden yararlanır. Rotasyon modelini diğer karma öğrenme biçimlerinden farklı kılan şey, iki eğitim verme yönteminin her biri için sabit bir programlanmış zaman çizelgesine sahip olmasıdır. Bu modelde yüz yüze öğrenmede ne kadar zaman harcanacağına ve çevrimiçi olarak ne kadar zaman harcanacağına eğitimci karar verir. Bununla birlikte, harmanlanmış öğrenmenin rotasyon modeline adını veren, öğrencilerin bir dağıtım yönteminden diğerine önceden belirlenmiş bir temelde rotasyon yapma fikridir. Bazen fiziksel ortamlarda, bazen de daha az veya hiç yapısı olmayan sanal bir sınıfın parçası olarak verilen harmanlanmış öğrenme, rotasyon modelini izliyor olarak kabul edilmeyecektir .

Rotasyon modelini farklı kılan zaman çizelgesi yaklaşımının, eğitim profesyonellerinin bu yaklaşımı benimserken çok az esnekliğe sahip oldukları anlamına gelmediğini belirtmek önemlidir. Gerçekten de, öğrencilerin proje çalışması için küçük gruplar hâlinde döndükleri ve aynı zamanda bireysel ders aldıkları istasyon rotasyonu kullanmak gibi rotasyon modelinin uygulanabileceği çok sayıda yol vardır. Ters yüz sınıf yaklaşımı olarak adlandırılan yaklaşım, örneğin sınıfta belirli bir konu üzerinde çalışarak ve daha sonra öğrencilerden bulgularını sınıfta sunmadan önce evde kendi çevrimiçi araştırmalarını yapmalarını isteyerek rotasyon modelinin himayesinde çalışabilir. Öğrenciler, öğretmenlerinden belirli video destekli öğrenme modülleri alabilir veya “Google for Education” gibi diğer çevrimiçi kaynaklardan kendi araştırmalarını yapabilirler (Dunn, 2021).

2.3.3. Alakart Öğrenme Modeli (A La Carte Learning)

Alakart öğrenme modelinde öğrenciler bir yandan normal derslerini alırken bir yandan da internet üzerinden ders almak zorundadırlar. İnternet üzerinden bir ya da birden fazla ders alabilirler. Bu derslere katılım, okulların bilgisayar laboratuvarlarında ya da öğrencilerin evlerinde gerçekleşmektedir. Genelde lise ve dengi düzeyde eğitim veren kurumlarda uygulanır. Yüz yüze dersler ile birlikte alındığı için, öğrenci derse giriyor gibi internet üzerinden yapılan derse girer sonrasında eğer dersi var ise yüz yüze yapılan derslerine girmektedir. Amaç, üniversiteye gidecek olan öğrencileri internet ortamı derslerine alıştırmaktır. Bu öğrenme modeli ile öğrenciler kurslara da katılabilir. Bu da alınan kurslar sayesinde öğrencilerin meslek sahibi olmasını kolaylaştırmaktadır (Chukwuemeka vd., 2020).

Alakart modeli, yüz yüze eğitim ile öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre seçtiği çevrimiçi seçmeli bir dersi birleştirir. Bu şekilde bir eğitmen, öğrencilerin motivasyonlarını artırmak ve nihayetinde öğrenme yollarını kişiselleştirmek için seçebilecekleri çalışma kaynakları yelpazesini genişletebilir (Yang, Smola, Song, & Wilson, 2014).

Alakart modeli, öğrencilerin temel müfredata ek olarak çevrimiçi bir ders almalarını sağlayan ve programlarında daha fazla esneklik sağlayan karma bir öğrenme yaklaşımıdır. Kurumsal eğitim, çalışanlara zaman ve emek tasarrufu sağlayarak A modelinden büyük ölçüde yararlanabilir. Sınıf içi derslere katılmak yerine, işe giderken veya kendi evlerinin rahatlığında çevrimiçi bir kurs alabilirler. Bu model hem eğitim ortamında hem de kurumsal ortamda popülerlik kazanıyor çünkü öğrencilere beceri ve bilgileri ustalaşırken zamanlarını, yerlerini ve hızlarını kontrol etme fırsatı vermektedir (Rahimi & Recht, 2008).

Alakart modelin faydaları;

- Kişiselleştirilmiş öğrenme yolları. Öğrenciler, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenerek, onları konuyla daha fazla meşgul ederek güçlendirilebilir. Eğitmenler daha sonra şahsen veya çevrimiçi olarak kişisel birebir destek sağlayabilir.
- Kendi hızlarında öğrenin. Belirli konular üzerinde ekstra zaman ayırması gereken öğrenciler yapabilir.

- Daha az kaynakla daha fazla çalışanı eğitmenizi sağlar. Çoğu L&D departmanında olduğu gibi, eğitim kaynaklarınız muhtemelen sınırlıdır. Alakart modeli dijital doğası gereği daha az kaynakla daha çok çalışana ulaşmanızı sağlar .
- Öğrenme kendi zamanında gerçekleşebilir, bu nedenle zaman diğer iş görevlerinden alınmaz. İşe gidip gelirken veya kendi evlerinin rahatlığında öğrenebilirler.
- Daha ilgi çekici ve etkileşimli. E-öğrenme, geleneksel öğrenmeden çok daha eğlencelidir ve çalışanlar yaparken öğrenebilirler.

Alakart modelin sınırlamaları;

Bir Alakart e-öğrenme kursları kütüphanesi oluşturmak veya sağlamak için zaman ve maliyet açısından bir ilk harcama yapılacaktır. Ancak bu, çevrimiçi öğreniminiz çalışmaya başladığında dengelenir ve yüz yüze eğitim kaynaklarından tasarruf edebilirsiniz (Hastie, Hung, & Kinshuk, 2010).

Öğrenciler, okul kampüslerindeki mevcut ders yüklerini tamamlamanın bir yolu olarak çevrimiçi alacakları dersleri seçme ve hakkına sahiptirler. Bu model en yaygın olarak lise düzeyinde bulunur; burada öğrenciler, “gelişmiş yerleştirme kursu” veya benzersiz bir dil kursu gibi şu anda okulları tarafından sunulmayan bir kursa kaydolmayı seçebilirler. Alakart modelinde bir öğrenci, bu dersi ister çalışma salonunda ister okul zamanı dışında tamamen çevrimiçi olarak alabilir. Bu model, tam zamanlı sanal okullardan farklıdır çünkü öğrenciler için tüm bir okul deneyimini oluşturmaz. Bazı kurslar çevrimiçiyken diğerleri okulda alınır. Böylece öğrenciler, öğretmenleri ve akranlarıyla etkileşimden yararlanmaya devam etmektedir.

Alakart eğitimde, sınava girmeden düzenli bir dizi derse katılırsınız. Sonunda, herhangi bir çalışma sonucu içermeyen bir katılım sertifikası alırsınız. Bir yüksek lisans programının (MA) parçası olan dersler hiçbir zaman Alakart eğitim için uygun değildir. Alakart, yüz yüze eğitimi çevrimiçi kursla gösterir ve pekiştirir. Öğrenciler, sınıfta alınan bölümü geliştirmek için derslerin bir bölümünü çevrimiçi olarak alırlar. Sınıfta ya da her yerde mümkün olmalı. Bu ortam sayesinde öğretmenler, öğrencilerin ilhamlarına yardımcı olmak ve en sonunda öğrencilerin öğrenme şeklini özelleştirmek için öğrendikleri çalışma varlıklarının kapsamını büyütebilirler. Alakart modeli, öğrencilere

merkezi konulara bakılmaksızın çevrimiçi bir ders alma şansı verir ve öğrencilere zaman çizelgeleri üzerinde daha fazla uyarlanabilirlik sağlar. Örneğin; öğrenciler konuşma organları, katkısız ünlüler, diphthongs, ünsüzler ve tonlama üzerine çevrimiçi seminerler alabilirler. Aynı şekilde, kurumsal hazırlık, işinin zamanını ve çabalarını koruyarak Alakart gösteri ile devasa bir kazanç sağlayabilir. Oldukça sınıflı adresleri için giderek daha, kendi kendini teselli çalışma ya da araba kullanırken bir online ders alabilirler. Bu model, öğrencilere yeteneklerini ve bilgilerini geliştirirken zamanlarını, yerlerini ve hızlarını kontrol etme şansı sunduğu için hem eğitimsel hem de profesyonel iş yerinde öne çıkmaktadır (Yang, Smola, Song, & Wilson, 2014).

2.3.4. Ters Yüz Edilmiş Öğrenme (Flipped Learning)

Ters yüz edilmiş öğrenme modelinde, öğrenciler öğrenimi direkt olarak gerçekleştirmezler. Öğrenim süreci boyunca aktif olarak öğrenmeyi gerçekleştirirler. Bunun için aktif öğrenme stratejilerinden yararlanırlar. Bunlar: “probleme dayalı öğrenme”, “simülasyon” ve “eşleştirme paylaşımı” gibi öğrencinin öğrenme sırasında aktif olacağı stratejilerdir. Öğrencilere etkileşimli olarak çalıştıkları için, sosyal yönlerini de geliştirme imkânı sağlamaktadır. Bu modele göre, sınıf ortamında eğitim verilmektedir. Öğretmenin rolü ise, öğrenme sürecini takip etmektir. Öğrenci merkezlidir ve öğrenmenin sorumluluğu tamamen öğrenciye aittir. Bu sebeple de öğrencinin kendi çabaları önemlidir. (Kayalar, 2020).

Ters yüz edilmiş eğitim modelinde dersin konu anlatılan kısımları online ortamda yapılırken, dersin uygulamalı kısmı ise sınıfta yapılır. Bu öğrencilere konulara önceden hazırlanıp derse katılımlarını arttırmaktadır. Ters yüz sınıf, “doğrudan öğretimin grup öğrenme alanından bireysel öğrenme alanına hareket ettiği ve sonuçta ortaya çıkan grup alanının, eğitiminin öğrencilere kavramları uygularken ve yaratıcı bir şekilde meşgul olduklarında rehberlik ettiği dinamik, etkileşimli bir öğrenme ortamına dönüştürüldüğü pedagojik bir yaklaşımdır” (Gomez, Jeong, & Airado, 2016).

Bu model potansiyel olarak bir eğitiminin dünyasını alt üst edebilir. Bu modelde öğretmen, öğrencilere kavramları uygularken ve konuya yaratıcı bir şekilde katılırken rehberlik eder. Bir ters yüz edilmiş sınıf, sınıf derslerini ve ev ödevlerine çevirmektedir. Öğrencinin evde (ev ödevi için) önceden kaydedilmiş veya önceden hazırlanmış kısaltılmış bir derse/video odaklanması ve öğrencilere hemen hemen her yerde, herhangi

bir zamanda bilgiye doğrudan erişim sağlar. Ders sırasında öğretmen, geleneksel olarak “ev ödevi” etkinlikleri ve projeleri vb. öğrenme uygulamalarına odaklanmak için özgürdür. Etkili bir şekilde kullanıldığında öğretmen, ders süresi boyunca öğrencilere rehber, akıl hocası ve koç olur. Öğretmen, öğrencilerle daha sık etkileşim kurmakta ve artan birebir öğretim sağlamakta özgürdür. Ters çevrilmiş modeller, öğretmen ve öğrencilerin ders sırasında zamanlarını ve çabalarını en iyi şekilde kullanmalarını sağlar. Esasen bu model, eğitimcilere öğretme ve öğrenme için harcanan zamanı yeniden tahsis ederek öğrencilerini aktif öğrenmede desteklemek için daha fazla zaman verir. The Learning Network göre, ters yüz edilmiş bir sınıfın dört direği vardır. Bu dört sütun, esnek bir öğrenme ortamı, öğrenme kültürü, amaçlı içerik ve profesyonel eğitmeni içerir (Chen, Wang, Kinshuk, & Chen, 2014).

- Esnek Öğrenme Ortamı: Öğrenci çalışması ve anlaması için akıcı zaman çizelgeleri sağlar. Öğretmenler, sınıftaki öğrencilerinin hızına uyum sağlamalıdır.
- Öğrenme Kültürü: Öğrencilerin konuları daha derinlemesine incelemelerine olanak tanıyan ve onlara kendi kendini yansıtmaya ve uygulamalı etkinlikler için fırsatlar sunan zengin bir ortam.
- Amaçlı İçerik: Öğretmenler, sınıf içi etkinliklerle hangi doğrudan öğretimin eşleştirileceğine önceden karar verir. Öğrenciler kendilerini zorlanmış hissetmeli, ancak materyali kendi başlarına anlayabilmelidir.
- Profesyonel Eğitmen: Öğretmenler dersler sırasında öğrencileri izler ve öğrenci bilgisinde boşluk olmamasını sağlamak için geri bildirim sunar.

Jeff Dunn (2014), ters yüz sınıf uygulaması için 6 kolay adım sunan "sınıfınızı ters yüz eğitime hazırlamak için 6 adımlı kılavuz" üzerine kısa bir parça yazmıştır (Dunn, 2021).

1.Adım: Plan

Özellikle hangi dersi bu modele çevirmek istediğinizi belirleyin. Temel öğrenme çıktılarını ve bir ders planını ana hatlarıyla belirtin.

2. Adım: Kayıt

Bu dersi yüz yüze öğretmek yerine bir video kaydı yapın. Bir ekran görüntüsü ile birlikte yapmak avantajlı olacaktır. Bu ekran görüntülerinde sınıfta bahsedeceğiniz tüm temel unsurları içerdiğinden emin olun.

Bergmann ve Sams'in (2012) kitabında, sadece video kaydı yapmak için video çekilmediğine de dikkat çekmişlerdir. Bunu yalnızca bunların uygun ve gerekli olduğunu düşündüğünüzde yapın. Her şey dersinizin eğitim hedefine bağlıdır. Videoları yapmak öğretim hedefinizi daha iyi kolaylaştırıyorsa, devam edin (Bergmann & Sams, 2012).

3. Adım: Paylaş

Videoyu öğrencilerinize gönderin. İlgi çekici ve anlaşılır hâle getirin. Videonun içeriğinin sınıfta tamamen tartışılacağını açıklayın.

4. Adım: Değiştirmek

Öğrencileriniz dersinizi görüntülediğine göre, aslında her zamankinden daha derine inmeye hazırlar. O yüzden dersleri değiştirin ve geliştirin.

5. Adım: Grup

Konuyu tartışmanın etkili bir yolu, öğrencilere gerçekleştirmeleri için bir görev verilen gruplara ayırmaktır. Şiir yaz, oyun yaz, video çek vb.

6. Adım: Yeniden gruplandır

Bireysel grubun çalışmalarını herkesle paylaşmak için sınıfı tekrar bir araya getirin. Sorular sorun, her zamankinden daha derine dalın.

Altı adımdan sonra, “Gözden Geçir, Gözden Geçir ve Tekrar Et!”

Sınıf içi etkinliklerde kullanılabilecek diğer bazı stratejiler şunlardır:

- **Aktif öğrenme.** Öğrencilerin, akranlarından veya öğretmenlerinden geri bildirim ve açıklama isteyebilecekleri kavramları sınıfta uygulamalarına izin verin.
- **Akran talimatı.** Öğrenciler kavramları açıklayarak veya küçük problemler üzerinde çalışarak birbirlerine öğretebilirler.

- **İş birlikçi öğrenme.** İşbirliğine dayalı öğrenme etkinlikleri, öğrenci katılımını artırabilir, öğrenci anlayışını geliştirebilir ve kolektif zekâyı geliştirebilir.
- **Probleme dayalı öğrenme.** Ders zamanı, bir dönem boyunca sürebilecek problemler üzerinde çalışarak geçirilebilir.
- **Tartışmalar veya müzakereler.** Öğrencilere düşüncelerini anında ifade etme ve görüşlerini veya iddialarını desteklemek için argümanlarını geliştirme fırsatı verin.

Ters yüz edilmiş bir sınıfa sahip olmanın birçok faydası vardır. En ilginç faydalarından biri, bu modeli istediğiniz kadar veya istediğiniz şekilde kullanabilmenizdir. Bir ters yüz modelinin ölçeklenebilir olduğu ve onu sınıfınızın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlayabileceğiniz anlamına gelmektedir. Yalnızca belirli bir ders, tüm ünite veya her zaman için ters yüz modelini uygulayabilirsiniz. Ayrıca, bu yöntemi gerektiğinde diğer yöntemlerle birbirinin yerine kullanmak nispeten kolaydır. Ters yüz modeli aynı zamanda teknolojiyi çok olumlu bir şekilde birleştirmenin harika bir yoludur. Yani öğrenciler öğrendikleri ile etkileşim kurmak için teknolojiyi kullanabilir, öğretmen ve akranlarıyla güvenli ve eğitici bir şekilde etkileşim kurabilir. Diğer bir büyük yararı ise Moogles ve Edmodo gibi araçları ve uygulamaları kullanarak tipik sınıfınızı sarsabilmesidir. Bu uygulamalar bu modelle harika çalışır ve çocukların sınıf dışında yardım almak için akranlarına ulaşmasına veya dersi tartışmak için sınıf dışında etkileşim kurmanın güvenli bir yolunu sağlar (Critz & Knight, 2013).

Bir ters yüz modelini test etmenin daha temel ve cesaret verici nedenlerinden biri, eğitimcilerin büyük ölçekli farklılaştırma kullanmasına izin vermesidir. Hangi öğretmen, yüksek performanslı öğrencilere daha fazla esneklik ve ileri düzey çalışmalar üzerinde çalışma fırsatı verirken mücadele eden öğrencilerle daha fazla zaman harcamak istemektedir. Ters yüz model kullanılırken farklılaştırılmış öğretim her öğrenme fırsatına dahil edilmektedir (Davies, Dean, & Ball, 2013).

Flipped Learning Network'ün kurucu ortağı Kari M. Arfstrom'a göre, ters yüz öğrenme tamamen aktif katılım için fırsatlar yaratmakla ilgilidir. “Doğrudan öğretimin grup öğrenme alanından bireysel öğrenme alanına geçtiği ve sonuçta ortaya çıkan grup alanının, eğitimcinin öğrencilere kavramları uygularken ve konuyla yaratıcı bir şekilde

meşgul olduklarında rehberlik ettiği dinamik, etkileşimli bir öğrenme ortamına dönüştürüldüğü pedagojik bir yaklaşımdır." şeklinde açıklamıştır. Ters yüz öğrenme yaklaşımı her yıl yükseliş kazanıyor. Flipped Learning Network tarafından 2014 yılında yapılan bir ankete göre , öğretmenlerin yüzde 78'i bir dersi çevirdiklerini ve deneyenlerin yüzde 96'sı diğer eğitimcilere tavsiye edeceklerini söylemiştir. Bu, ters yüz öğrenmenin öğretmenlere geleneksel yöntemleri güncellemeleri ve video, ekran görüntüleri ve daha fazlasını kullanarak sınıflarına yeni teknolojiler getirmeleri için ilham verdiğini göstermektedir.

Ters yüz öğrenme yöntemlerini benimsemenin en temel faydalarından biri, öğrencilerin daha derinlemesine öğrenebilmeleri ve materyali daha iyi tutabilmeleridir. Öğrenme süreci üzerinde daha fazla sahip oldukları ve daha sık geri bildirim aldıkları için, öğrenciler içeriği daha eksiksiz bir şekilde anlayabilirler. Ek olarak, ters yüz öğrenmeyi içeren sınıflar, diğer öğrencilerle etkileşime geçmek ve onlardan öğrenmek için daha fazla fırsat sunar. Öğretmenlerin rehberliğinde öğrenciler sorunları çözmek ve yeni kavramları uygulamak için birlikte çalışırlar. Bu, daha güçlü bir öğrenme topluluğu yaratır (Eryaşar, 2021).

Son olarak, geri bildirim için artan fırsat vardır. Sınıf zamanı uygulamalı çalışma ve eleştirel düşünmeye harcandığından, öğretmenler bir öğrencinin ne kadar anladığını görmek için sınav gününe kadar beklemek yerine bilgi boşluklarını daha kolay tespit edebilir ve bunları gerçek zamanlı olarak ele almak için çalışılabilmektedir (Critz & Knight, 2013).

2.3.5. Esnek Öğrenme (Flexible Learning)

Esnek öğrenme; öğrencilere nasıl, neyi, ne zaman ve nerede öğrenecekleri konusunda özgürlüğün verildiği bir öğrenme yöntemidir. Esnek öğrenme ortamları, fiziksel alanın nasıl kullanıldığını, öğrencilerin öğrenme sırasında nasıl gruplandığını ve öğretim boyunca zamanın nasıl kullanıldığını ele alır. Alanla birlikte, öğrencilere iş birliği içinde çalışmaları için ayrılmış ara odaları verilebilir. Okullar, öğrencilere bir konuyu anlamalarına yardımcı olmak için konuk konuşmacılar veya performanslar gibi iş birliği ve diğer etkinlikler için zaman sağlamak için geleneksel programları yeniden yapılandırabilir durumdadır (Khan, 2006).

Esnek öğrenme, kişinin hızını, yerini ve öğrenme modunu özelleştirme yeteneğini ifade eder. Örneğin, öğrenciler hızlı bir şekilde hızlandırılmış programlar alabilir veya yan çalışmaya zamanları olduğundan emin olmak için yarı zamanlı öğrenime katılabilir. Öğrenme, sınıfta, evde internet üzerinden, işe giderken veya bir iş-çalışma programının parçası olarak dahil olmak üzere çeşitli ortamlarda gerçekleşebilir. Mod, içeriğin tipik olarak harmanlanmış öğrenme, tamamen çevrimiçi kurslar veya teknolojiyle geliştirilmiş deneyimler yoluyla teknoloji tarafından sunulma biçimini ifade eder (Kardaş & Yeşilyaprak, 2015).

Esnek öğrenmede, çevrimiçi ve çevrimdışı dersleri işleyebilecek öğretmenlerin hazırlanması; okullarda, öğretmenlerde ve öğrencilerde bilgi teknolojisi (BT) kaynaklarının mevcudiyeti; müfredat; kullanılacak müfredat; okulların ve öğrencilerin internet bağlantısı; diğerleri arasında. Bu nedenle, öğretme-öğrenme sürecinin yeni normal veya yeni modalitelerine bu geçişte veya dönüşümde herkesin sabrı ve iş birliği şeklinde de tanımlanmaktadır (McLaughlin, Roth, Glatt, Gharkholonarehe, & Davidson, 2014).

Yeni normalde bu tür durumları ele alan programların, kursların ve öğrenme müdahalelerinin uygun tasarımı ve sunumudur. Esnek öğrenme, dijital ve dijital olmayan teknolojinin kullanımını içerir. Esnek öğrenme, zaman esnekliği sağlar. Yaygın olarak uzaktan eğitimin sunum yöntemlerini kullanır (Missildine, Fountain, Summers, & Gosselin, 2013).

Esnek öğrenmenin temel amacı, dijital ve dijital olmayan araçlardan yararlanarak öğrencilere öğrenme içeriği, programları, erişim ve yenilikçi değerlendirme konusunda en fazla esnekliği sağlamaktır. Bu pandemi döneminde esnek öğrenme, sınıflardaki tıkanıklığı gidermeyi veya aynı anda sınıfa giden öğrenci sayısını azaltmayı amaçlıyor. Bu, sosyal mesafeyi teşvik etmek ve öğrencilerin sağlığını korumak içindir (Mok, 2014).

Okullar, en uygun esnek öğrenme ve öğretme biçimini kullanacaklarına karar verme yetkisine sahiptir. Bu onların yeteneklerine ve mevcut durumlarına bağlı olacaktır. Öğretmen-öğrenci katılımı veya iletişim kısa mesaj hizmeti (SMS), elektronik posta (e-posta), sohbet, anlık mesajlaşma ve kişiselleştirilmiş, etkili, verimli ve zamanında rehberlik sağlamak için uygun ve mevcut diğer iletişim araçlarını kullanabilirler. Okullar, basılı modüller, ses bantları, video kasetler, CD'ler, depolama cihazları vb. gibi esnek

öğrenme stratejilerini uygulamada çeşitli öğrenme yöntemlerini kullanabilirler. Ayrıca internet bağlantısının zayıf olduğu veya hiç olmadığı alanlarda televizyon veya radyo yayın ağlarını kullanabilirler (Miller & Baham, 2018).

Öğrenci performansının değerlendirilmesinde okullar, diğerlerinin yanı sıra araştırma makaleleri, videoya kaydedilmiş öğrenci raporları veya laboratuvar deneyi, proje tabanlı veya görev tabanlı değerlendirme, değerlendirme rubriklerinin kullanımı gibi geleneksel olmayan değerlendirme sistemlerini kullanabilir. ABD'de uzaktan eğitim yoluyla esnek öğrenme, profesyonel öğrenmeyi geliştiren çevrimiçi tartışma grupları, görüntülenebilir dersler, video ve simülasyonları birleştirir. Uzaktan eğitim, öğrencilerin kendi uzmanlık alanlarında gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarına yardımcı olmak için teknolojinin kullanımıyla öğretim metodolojilerini kullanılmaktadır (Beatty, 2006).

Esnek öğrenme, kendi içinde üç öğrenme modunu barındırır. bunları şu şekilde sıralamak mümkündür;

- **Çevrimiçi** – Elektronik tabanlı ve öğretimin verilmesi için mevcut çevrimiçi sınıfları kullanan esnek bir öğrenme modu. Öğrenme materyalleri, web yayını, podcast, videolar, ses ve diğer açık eğitim kaynakları veya EBA gibi dijital formattadır. Milli Eğitim Bakanlığı, çevrimiçi öğrenmeye yardımcı olmak için, üniversite öğrencileri için ücretsiz öğrenme materyalleri sağlayan web tabanlı bir platform altyapısı sağlanması için EBA'yı kurmuştur.
- **Çevrimdışı** – İnternet bağlantısını hiç kullanmayan esnek bir öğrenme modu. Öğrenme, basılı modüller aracılığıyla yapılır veya depolama cihazlarına yerleştirilen video ve ses gibi dijital formları kullanır.
- **Harmanlanmış** – Çevrimiçi ve çevrimdışı modların bir kombinasyonu olan bir tür esnek öğrenme. Dersleri vermek için çevrimiçi teknoloji kullanılırken, diğer sınıf etkinlikleri basılı modüller, video kasetler, depolama cihazları ve öğrenme paketleri kullanılarak çevrimdışı olarak yapılacaktır.

Esnek öğrenme, öğrenme sürecinin zaman, yer, öğretim ve diğer yönlerinde esnekliği artırmaya odaklanan örgün eğitim yöntemidir. Öğrencilere nasıl, ne zaman, neyi ve nerede öğrenmek istediklerini seçme özgürlüğünün verildiği bir yöntemdir. Esnek öğrenme, öğrenme yolunu geliştirmeyi, daha iyi bir deneyim yaratmayı ve öğrencilere daha iyi erişim sağlamayı amaçlar. Fiziksel bir alanın nasıl kullanılabileceğine,

öğrencilere nasıl öğretilmesi gerektiğine ve ne kadar zaman harcanacağına karar vermemizi sağlar. Öğrencilere üretkenliklerini artırmak ve öğrenmeyi yorucu bir deneyim hâline getirmemek için aralarında uygun molalar verilir. Öğrencilerin stresli hissetmemeleri için esnekliğin tanıtılması çok önemlidir.

Çeşitli okullar zaten esnek öğrenme yöntemini benimsemiştir. Öğrencilerin akademisyenler dışında başka etkinliklere de katılmalarına izin verirler. Bu, bireyin genel gelişimine yardımcı olur. Örnek: Öğrenmeyi eğlenceli ve kolay hâle getirmek için okullar veya kolejler, öğrencilerin konuyu doğru bir şekilde anlamaları için konuk dersleri verir. Öğrenciler evde otururken interneti kullanarak çevrimiçi derslere katılabildiklerinden, eğitimde teknoloji esnek olmayan öğrenmeye çok yardımcı oldu. Bu harmanlanmış öğrenme, çok zaman kazandırır ve aynı zamanda öğrenmeyi daha ilgi çekici hâle getirir.

Esnek öğrenme, öğrenme ve öğretimin zaman, yer ve hız sınırlamalarından giderek daha fazla özgürleştiği bir varlık hâlidir. Ancak bu tür bir esneklik burada bitmiyor. Öğrenenler için, öğrenmede esneklik, giriş ve çıkış noktalarına ilişkin seçimleri, öğrenme etkinliklerinin seçimini, değerlendirme görevlerini ve farklı türde kredi ve maliyetler karşılığında eğitim kaynaklarını içerebilir. Öğretmenler için, zamanlarının tahsisi, öğrencilerle ve eğitim kurumuyla iletişimin modu ve yöntemleriyle ilgili seçimleri içerebilir. Böylece esnek öğrenme, kendi içinde bir çalışma şekli değildir. Eğitimde ve toplumda daha geniş anlamda çeşitlilik veya eşitlik gibi bir değer ilkesidir. Öğrenme ve öğretmede esneklik, kampüs temelli yüz yüze eğitim de dahil olmak üzere herhangi bir çalışma şekliyle ilgilidir.

Bugün birçok kuruluş, öğrenme programlarında esneklik sunmanın yeni yollarını araştırıyor. Örneğin, uzaktan ve yüz yüze temas (karma), esnek başlangıç ve bitiş tarihlerinin bir kombinasyonu, bir kursa başlamadan önce bireyin becerilerinin ve anlayışının tam değerlendirmesi, seçilecek ve karıştırılacak daha küçük kurslar, bireyselleştirilmiş veya müzakere edilmiş değerlendirme, daha geniş katılım için açık erişim. Bu konuda birkaç örneğe bakacağız ve esnekliği elde etmek için kullanılan yöntemleri mevcuttur (Akyol, Garrison ve Ozden, 2009).

2.3.6. Mikro Öğrenme Modeli (Micro Learning)

Mikro öğrenme Yunanca küçük anlamına gelen "mikro" kelimesinden gelmektedir. Öğreniminizi küçük dozlarda, kısa sürede kavrayabileceğiniz küçük eğitim

materyalleri olarak elde etmekle ilgilidir. Mikro öğrenme, odaklanmış ve spesifik bir öğrenme sonucuyla, ihtiyaç anında öğrencilere kısa (3-5 dakika) aralıklarla içerik öğretme ve sunma yöntemidir. Öğrenci neyi ve ne zaman öğrendiğinin kontrolü altındadır ve eğitimini yoğun programına uygun bir yer ve zamanda tamamlayabilir. Günlük yaşamınızda içeriği nasıl tükettiğinizi düşünün. Büyük olasılıkla, Twitter beslemenizdeki kısa bilgi patlamaları veya cep telefonunuzdaki haber güncelleme bildirimleri aracılığıyla almaktayız bunlar örnek verilebilir (Kapucu & Erkoç, 2012).

Mikro öğrenme, mevcut alışkanlıklarınızı çoğaltarak bu davranıştan yararlanır ve daha ilgi çekici ve kolayca sindirilebilir kısa bilgi patlamalarına erişmenize olanak tanır. Resmî bir mikro-öğrenme tanımı olmasa da tüm mikro-öğrenmeye dayalı eğitimlerin ortak bir özelliği vardır: Kısalık. Bu, küçük öğrenme birimleri veya kısa süreli öğrenme etkinlikleri olabilir.

Tüm mikro öğrenme konsepti, Hermann Ebbinghaus unutma eğrisine dayanmaktadır. 1880'lerin ortalarında, Hermann Ebbinghaus hafızayı incelemek ve sınıflandırmak için bilimsel bir yaklaşım yaratan ve dünyaya öğrenme eğrisi ve unutma eğrisi gibi kavramları tanıtan ilk kişi olmuştur. Çalışmaları sırasında, deneklerin önemsiz, hatalı ses ve hece setlerini hafızalarında test etti. Bu denemeler boyunca, deneklerinde hafızanın yeteneklerini ve işlevini değerlendirmeye başladı. Ebbinghaus, hafızanın denemeler boyunca tutarlı kalmadığını kaydetti. Bellek birçok kez artabilir, azalabilir ve tekrar geri gelebilir şeklinde tanımlamıştır. Elbette bu sadece öğrenilen konuya değil, öğrenilme yöntemlerine de bağlıdır. Bu yöntem ve çalışmalar, onun unutma üzerine yaptığı çalışmalara ve nihayetinde onun "unutma eğrisine" de tekabül etmektedir (Collis ve Moonen, 2001).

Mikro eğitim, öğrencilerin istedikleri zaman çalışabilmeleri için kısa içerik patlamaları sunar. İçerik, metinden tam gelişmiş etkileşimli multimedya kadar birçok biçimde olabilir, ancak her zaman kısa olmalıdır. Bazı mikro öğrenme içeriği örnekleri:

- Metin (ifadeler, kısa paragraflar)
- Resimler (fotoğraflar, çizimler)
- Videolar (kısa çeşitlilikte)
- Ses (kısa konuşma veya müzik parçaları)

- Testler ve Kısa Sınavlar
- Oyunlar (ör. basit tek ekranlı mücadeleler)

Bu noktada, tüm mikro öğrenme uygulamalarının bu içerik türlerinin her birini desteklemediğini belirtmek önemlidir. Bir lokmalık eğitim son iki yılda giderek daha popüler hâle gelse de, uzun bir geçmişi vardır. Hatta bilgisayarlar bir şey olmadan önce. Ancak modern akıllı telefonla tanıştığında gerçekten başarılı olmuştur. Yukarıdaki örnekte olduğu gibi önde gelen mikro öğrenme platformları , Twitter ve Instagram'ın bir karışımı gibi görünmektedir.

Öğrenme gelişimine yönelik bir mikro öğrenme yaklaşımı, monolitik eğitim platformlarının sorunlarını daha doğal bir şekilde başarılı bir şekilde ele alabilir. Mikro öğrenmenin belki de en büyük avantajlarından biri, öğrencinin herhangi bir bilgisayar türünü kullanarak herhangi bir zamanda, herhangi bir yerden bir öğrenme oturumu gerçekleştirebilmesidir. Mikro öğrenme stratejisi kullanmanın bir başka avantajı, kısa biçimli içeriğin uzun biçimli içeriğe göre güncellenmesinin daha kolay olmasıdır. Öğrenme modüllerini kolayca güncelleme yeteneğine sahip olmak, finans ve sağlık gibi yüksek düzeyde düzenlemeye tabi sektörlerde çalışanları eğitmek için önemli bir husustur, çünkü bu iki dikey sektördeki bilgiler sürekli değişmektedir. Eğitim içeriği küçük, küçük modüller hâlinde oluşturulduğunda, yeni yasa ve yönetmelikleri yansıtacak şekilde kolayca güncellenebilir (Oliver ve Trigwell, 2005).

Mikro öğrenmenin sağladığı avantajlara baktığımızda ise;

İçeriği tüketmek için daha az zaman gerektirir

Çalışanların iş yeri öğrenimine katılmadıklarını söylemelerinin 1 numaralı nedeni, zamanlarının olmamasıdır. Mikro öğrenmenin arkasındaki ana nokta, hızlı olmasıdır. En fazla, yaklaşık on dakika sürer. Çalışanların gerçekleştirmesi beklenen tüm görevlerde, eğitimde ne kadar az zaman harcarlarsa o kadar iyidir. Kısacası, çalışanlar işleri için hâlâ ekstra beceriler öğrenirler, ancak zaman ayırmadan bunu yapmaya güçleri yetmez.

Mikro öğrenme, daha az zaman yatırımı ve çalışanların günlük olarak yararlanabileceği ek avantajlarla birlikte işinizin bölümlerini küçük parçalar hâlinde nasıl öğreneceğinizdir.

Öğrencilerin katılımını artırır

Büyük dikkat süresine sahip insanlar bile uzun öğrenme oturumlarında meşgul olmak için mücadele edebilir. Ancak, insanlar öğrenmelerinin veya eğitimlerinin yalnızca birkaç dakika süreceğini bildiklerinde, oturumları çok daha kolay olur. Çoğu insan, daha uzun süreler yerine daha kısa süreler için yeni bilgilerle meşgul olmaya programlanmıştır. Mikro öğrenme bunu sağlar ve çalışanların katılımını sağlar.

Bilginin kalıcılığını artırır

Bahsettiğimiz gibi, bilgiyi tekrar tekrar hatırladığımızda akılda kalma olasılığı daha yüksektir. Mikro öğrenme, kısa etkinlikler günlük etkinliklere kolayca entegre edilebildiğinden, öz-yönelimli yaşam boyu öğrenmeyi kolaylaştırır. Küçük bilgi parçaları içeren küçük öğrenme adımları, isteğe bağlı olarak ve arada öğrenme için kullanılabilir. Bu şekilde mikro öğrenme, bireylerin günümüz bilgi toplumunda güncel kalmalarını sağlar. Öğrenilenleri gözden geçirmek için küçük bilgi enjeksiyonları, bilgiyi ve hafızayı güçlendirmeye yardımcı olur. Mikro öğrenme, zamanla elde edilen bilgilerle sürekli eğitime izin verir.

Hareket halindeyken öğrenmeyi sağlar (mobil öğrenme)

Mikro öğrenme, küçük, ısıruk büyüklüğündeki eğitim oturumlarına dayandığından, onu yalnızca bilgisayarlar için değil, herhangi bir cihaz için erişilebilir hâle getirmek kolaydır. Daha büyük eğitim kursları, çalışanların yetişmesi için zor olabilir. Bir kursun ortasında duraklamaları gerekebilir. Bu, yerlerini kaybedebilecekleri veya önceki bilgileri unutabilecekleri ve kursun geri kalanına devam etmeden önce geri dönmek zorunda kalabilecekleri anlamına gelir. Mikro öğrenme, hareket hâlindeyken öğrenebilmeniz için mobil öğrenme ile sinerji içinde çalışır . Kısa, lokma büyüklüğünde dersler, yoğun bir programa uymayı kolaylaştırır.

Kendi hızınızda öğrenmeyi destekler

İnsanların hepsi farklı öğrenir ve mikro öğrenme, insanların kendileri için işe yarayan bir öğrenme yolu bulmasını sağlar. Katı, yapılandırılmış bir öğrenme kursuna uymak zorunda kalmak yerine, mikro öğrenmede esnek bir çözüm bulabilirler. Çalışanlar, ister üstün oldukları bir konu olsun, ister uzmanlaşmak için daha fazla zaman ayırmaları gereken bir konu olsun, kendi hızlarında öğrenebilirler. Bir çalışanın belirli bir bilgiyi

gözden geçirmesi gerekiyorsa, öğrenme kursunun geri kalanını geciktirmezler. Bu belirli bilgi parçası, kısa eğitim kursunun çoğunluğu veya tamamıdır.

Kişiselleştirilmiş öğrenmeyi sağlar

Geleneksel eğitim ve öğrenim kursları, genellikle çalışanın rolüyle özel olarak ilgili olmayan bilgiler içerdiğinden, çalışanların geçmesi zor olabilir. Mikro öğrenme, yabancı bilgileri içermeyen kısa, bilgilendirici öğrenme parçalarıyla öğrenme yollarınızı oluşturmanıza olanak tanır. Ayrıca, farklı roller için farklı parçaları döndürmeyi ve önermeyi kolaylaştırır –esnek ve kişiselleştirilmiş öğrenme yolları sağlar. Her mikro öğrenme kursu, belirli bir ögeye odaklanmıştır. Bu aynı zamanda çalışanların gerçekten öğrenmeleri gereken bir veya iki bölümü bulmak için büyük bir kursta gezinmeye çalışarak zaman kaybetmemelerini sağlar.

2.3.7. Makro Öğrenme Yöntemi (Macro Learning)

Makro öğretimin anlamı etimolojik olarak anlaşılabilir. “Makro” kelimesi, uzun ve büyük anlamına gelen Yunanca “Makros” kelimesinden türemiştir. Makro öğretim tekniği, içeriğin daha geniş bir kitleye, örneğin 40 kişilik bir sınıfa ve genellikle bir saat veya daha uzun bir süreye kadar daha uzun bir süre boyunca sunulduğunu gösterir. Öğrencilerin, öğrendiklerini göstermek için genellikle yazılı testler veya projeler olmak üzere değerlendirmelere girmeleri beklenir. Bir işletme, kuruluşa genel bir bakış sağlamak ve bağlamı belirlemek, bir genel bakış sağlamak ve gelecekteki olasılıklar hakkında ortak bir anlayışı ifade etmek için uyum ve dönüşüm girişimleri için işe alma ve göreve başlama programları için makro öğrenmeyi kullanabilir. Sınıflar, atölyeler ve konferanslar dünyası ile eş anlamlıdır (Craik ve Lockhart, 1972). Makro öğretim becerileri ve öğretim sunumu türü. Makro öğretimin özelliklerinden bazıları şunlardır:

- Makro öğretimin çeşitli özellikleri, eğitmenleri, koçları, danışmanları ve zamanla sağlanan alan bilgisini içerir ve öğrencilerin genel gelişimine odaklanır.
- Makro öğretim becerileri, öğretim stratejilerini ve yöntemlerini belirlemede etkili bir şekilde yardımcı olur. Öğrenme çıktıları açısından bir öğretim stratejisinin etkinliğini değerlendirmeye yardımcı olurlar.
- Makro öğretim becerileri, öğrencilerin karşılaştığı sorunları önceden tahmin etmeye ve etkili çözümler bulmaya yardımcı olur.

- Makro öğretim becerileri hem öğrenme çıktılarının hem de öğretim yöntemlerinin iyileştirilmesine yardımcı olur. Bir akademik yıl için öğretilecek bir konu için verimli bir müfredat planı tasarlamaya ve sınıfta gerekli olan kaynakları ve materyalleri (öğretim yardımcıları) belirlemeye yardımcı olurlar.
- Makro öğretimin yukarıda belirtilen özellikleri, öğretmenlere ve öğrencilere daha iyi bir öğrenme çıktısı ve yeni bilgi hakkında daha derin bir anlayış kazanmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda bakış açılarını geliştirir ve genişletir.

Bir öğretmen, ders planlama ve içerik sunumu için aşağıdaki makro öğretim adımlarını uygulayabilir:

- Önce öğrenme hedefleri belirlenmelidir.
- Bir müfredatı tamamlamak için gerçekçi bir zaman çizelgesi oluşturulmalıdır.
- Özel öğrenme etkinlikleri, öğrenme hedeflerine uygun olarak planlanmalıdır.
- İlgi çekici bir şekilde sunmak ve öğrenmeyi güçlendirmek için bir ders sıralanmalıdır.
- Öğrencilerin öğrenme çıktılarını değerlendirmek için etkili bir değerlendirme testleri dizisi planlanmalıdır.

Bu noktalar temel sorunuza çözebilir, kapsamlı ders planlama, uygulama ve değerlendirme testleri uygulayarak bir müfredatı tamamlamaya yönelik uzun vadeli bir yaklaşımdır.

Mikro öğretim ve makro öğretim arasındaki fark öğretim içeriğinin sunumu, mikro öğretim ve makro öğretim tekniklerinin harmanlanmasıyla öğretmenler tarafından yapılabilir. Bir öğretmenin becerileri ile öğrencilerin öğrenme çıktılarını sürekli iyileştirmek için bu öğretim stratejilerinin doğru karışımı uygulanmalıdır. Her mikro ve makro öğretim yöntemi kendine özgü faydalar sunar, öğretim stratejilerini şekillendirir, farklı seviyelerde öğrenme sonuçları sağlar ve özelleştirilmiş değerlendirme parametreleri oluşturur (Bruck, 2005). Mikro ve makro öğretim arasındaki fark Tablo 2.1'de gösterilmektedir.

Tablo 2.1: Mikro ve Macro Öğrenimin Karşılaştırılması

Mikro Öğrenme	Makro Öğrenme
Bir öğretmen içeriği kısa bir süre için sunar (genellikle 10 dakika).	Bir öğretmen, içeriği uzun bir süre (genellikle bir saat) sunar.
Öğrencilerin/katılımcıların maksimum sayısı 10'dan fazla değildir.	Bir sınıfın büyüklüğü, okul sınıfları için genellikle 40'tır ve halka açık bir ders ise daha yüksek bir sayıya kadar uzayabilir.
Günlük ders planlaması için mikro ders planlaması yapılır.	Deneyimli öğretmenler tarafından akademik yıl boyunca öğrencilere çeşitli beceriler kazandırmak için kullanılır. Örneğin matematiğin çarpma, çıkarma, toplama kavramları.
Bu teknik, öğretmen adaylarının öğretme becerilerini geliştirmek için kullanılmaktadır.	Öğretmenlerin öğrencilere yeni bir müfredatı bir kerede tanıtmaya olanak tanır.
Öğretmenler için bir seferde belirli bir beceri geliştirmeye ve öğrencilere sınırlı bir kavram sunmaya yöneliktir.	Bir öğrencinin öğrenme çıktısının ölçümü, daha geniş bir müfredat için ve genellikle yazılı bir kâğıt formatı ve çoktan seçmeli sorular (MCQ'lar) aracılığıyla yapılır.
Öğretim becerileri henüz öğretmen tarafından geliştirilmediği için sürekli ve anlık geri bildirim ve iyileştirme fırsatları içerir.	Makro öğretim, daha ileriye yönelik planlamaya yöneliktir ve bir öğretmenin bir müfredatı sunarken yolda kalmasını sağlar.
Öğrenme çıktıları sadece bir ders için ölçülür.	Makro öğretim için daha uzun süreli ders planlaması yapılır.

Kaynak: Kapucu & Erkoç (2012).

Teknoloji, yenilikçi platformlar ve araçlar sağlayarak eğitim sektörünün yeniden şekillenmesinde kilit rol oynuyor. Mikro öğretim ile makro öğretim arasındaki farkı hızla azaltmaktadır.

2.3.8. Zenginleştirilmiş Öğrenme Modeli (Enriched Virtual Learning)

Zenginleştirilmiş Öğrenme Modeli, harmanlanmış öğrenme modelidir ve çevrimiçi kurslarını gerekli yüz yüze etkileşimlerle geliştirmek isteyen çevrimiçi

okullardan kaynaklanır (Horn & Staker, 2015). Bu çevrimiçi okullar, öğrencilerin bir araya gelmesi için fiziksel öğrenme alanları yaratmaktadır. Öğrencilerden rotasyon programında haftada bir veya her gün bir araya gelmeleri istenebilir. Öğrenciler dersleri üzerinde çalışabilir ve öğretmenleriyle yerinde veya evden çevrimiçi olarak iletişim kurabilirler. Barbour ve LaBonte'nin (2014) bulguları, Kanada'da "birçok geleneksel uzaktan programın öğretim uygulamalarını daha eş zamanlı, canlı etkinlikler ve toplantılar içerecek şekilde değiştirdiğine ve bu yaklaşımın bir parçası olarak artık birçok programın yalnızca "herhangi bir zaman" olmaktan çıktığı şeklinde bulgulardır (Field, 2009).

Zenginleştirilmiş Öğrenme Modeli, tanımı gereği oldukça basittir: Öğrenci öğreniminin omurgası çevrimiçidir ve öğrencinin yalnızca belirli günlerde gerçek bir okula gitmesi gerekir. Teknoloji sayesinde öğrenme her yerde, her zaman veya bazen değişen hızlarda gerçekleşmektedir. Bu modelde gerekli yüz yüze zaman tipik olarak iki ana amaca hizmet eder: 1) Örneğin grup temelli çalışma veya öğretmen liderliğindeki öğretim ile öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirme ve 2) düzenli yüz yüze kontrol yoluyla öğrencileri sorumlu tutma- öğretmenleri ve danışmanları ile görüşür. Bu model gösterişli değil; doğası gereği oldukça işlevseldir.

Öğrencilerin kayıtlı öğretmenleriyle yüz yüze öğrenme oturumlarına ihtiyaç duydukları ve ardından kalan dersleri yüz yüze öğretmenden uzakta tamamlamakta özgür oldukları bir ders veya konuyu kapsamaktadır. Çevrimiçi öğrenme, öğrenciler uzaktan bulunduğu öğrenci öğreniminin belkemiğidir. Aynı kişi genellikle hem çevrimiçi hem de yüz yüze öğretmen olarak görev yapar. Pek çok zenginleştirilmiş sanal program, tam zamanlı çevrimiçi okullar olarak başladı ve daha sonra öğrencilere gerçek mekânda okul deneyimleri sağlamak için harmanlanmış programlar geliştirmiştir. Enriched Virtual modeli, Flipped sınıftan farklıdır çünkü zenginleştirilmiş sanal programlarda öğrenciler hafta içi her gün öğretmenleriyle nadiren yüz yüze görüşürler. Yüz yüze öğrenme oturumları isteğe bağlı ofis saatleri veya sosyal etkinliklerden daha fazlası olduğu için tamamen çevrimiçi bir kurstan farklıdır çünkü kurs bazında değil, tüm okul deneyimindedir (Graham, 2006).

Günümüzde bu model geleneksel olarak gerçek mekânda faaliyet gösteren devlet okulları arasında hâlâ oldukça niş durumda; çok az okul konferanslarda veya makalelerde

“Zenginleştirilmiş Sanal” modeli lanse edilmektedir. Ancak bu modelden yararlanan okullara baktığınızda, zenginleştirilmiş sanal uygulamaları, günümüzün artan sayıda öğrencisine fayda sağlama potansiyeline sahip olması bakımından oldukça heyecan vericidir. Enriched Virtual'ın yıkıcı karma öğrenme yapısı, zamanlama esnekliği, kampüs dışı öğrenme olmadan deneyimler, ortaya çıkan tutkuları keşfetme fırsatları ve daha fazlası, okulların bu olanakları sağlaması mümkün olması oldukça zordur. Okulların Zenginleştirilmiş Sanal modellerinin etkililiği, öğrenciler için birleştirici bir öğrenme deneyimi yaratmaya indirgenecektir. Çevrimiçi, çevrimdışı ve kampüs dışı öğrenme birbiriyle bağlantılı ve birbirini güçlendiriyor durumdadır (Roed, 2003).

2.3.9. Sanal Laboratuvar Öğrenme Modeli (Online Lab Learning)

Okullar giderek daha sıkı kaynak kısıtlamalarıyla karşı karşıya kaldıkça, harmanlanmış öğrenmenin çevrimiçi laboratuvar modeli, öğrencilerin belirli okul sitesinde sunulmayanlar da dahil olmak üzere kursları tamamlamalarına yardımcı olmak için uygun bir seçenek hâline gelmektedir. Bu modelde, öğrenciler tamamen çevrimiçi öğrenirler ancak kurslarını tamamlamak için özel bir bilgisayar laboratuvarına gitmeleri gerekmektedir. Yetişkinler laboratuvarı denetler, ancak eğitimli öğretmenler değildir. Bu, okulların sadece öğretmeni olmayan veya yeterli öğretmeni olmayan dersleri vermelerine izin vermekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin diğer öğrencilerin öğrenme ortamlarını etkilemeden kendilerine uygun bir konu alanında ve hızda çalışmalarına da olanak tanımaktadır (Kukla, 2020).

DreamBox Learning tarafından yayımlanan bir vaka çalışmasında, Şehir İçi Eğitim Vakfı, bütçe ve kaynak sıkıntısı çeken okul bölgeleri için çevrimiçi laboratuvar programlarının ne kadar hayati olabileceğini göstermiştir. Los Angeles'taki ICEF Vista İlköğretim Akademisi, 2010 yılında önemli devlet finansman kesintileriyle karşı karşıya kaldı, bu nedenle okul liderleri, daha az öğretmene sahip oldukları için öğrencilere kaliteli dijital öğrenme deneyimleri sağlamak amacıyla öğrenme laboratuvarları kurmuştur. Sonuç olarak müdahaleye ihtiyacı olan öğrenciler öğretmenlerle daha fazla yüz yüze zaman geçirdiler ve okulun ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri gelişmiş matematik becerileri yükselmektedir.

Bu model, tüm kurslar için toplam çevrimiçi eğitim sunumu olan bir okula seyahat eden ve devam eden öğrencileri içerir. Elinizde sertifikalı öğretmen yoktur, bunun yerine

denetleyen eğitimli yardımcı profesyoneller vardır. Bu, aşağıdaki durumlarda iyi bir seçenektir:

- Diğer sorumluluklar (iş, çocuk yetiştirme) nedeniyle zamanlama esnekliğine ihtiyaç duyan ortaöğretim öğrencileri.
- Geleneksel bir okul ortamında olduğundan daha hızlı ilerlemek için bu seçeneği seçen ortaöğretim öğrencileri.
- Geleneksel sınıfların sağladığından daha yavaş hareket etmesi gereken öğrenciler.
- Bütçe kısıtlamalarıyla karşı karşıya olan veya tesis kısıtlamaları ya da yeterli sertifikalı öğretmen istihdam edememe nedeniyle toplam nüfuslarını geleneksel sınıflarda barındıramayan okullar ve bölgeler. Bu model, sınıf boyutu sorunlarını kolaylaştırır.

Online laboratuvar okul modelinin benimsenmesinin eğitim yerlerinin sağlayacağı en büyük faydalardan biri, dijital kaynakların tüm öğrenciler arasında paylaşılmasına olanak sağlamasıdır. Öğrenciler günlerinin bir bölümünde öğretmenlerden yüz yüze eğitim alacakları ve bilgisayar laboratuvarlarına yalnızca çevrimiçi bir laboratuvar okul modeli oturumu zamanı geldiğinde erişecekleri için, laboratuvarın kendisi tüm öğrenciler için bir kaynak işlevi görecektir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin aldıkları eğitimin tamamı online olarak verilmeyeceğinden, sadece bir veya iki ders, her zaman bilgisayar laboratuvarında olmayacağından, bu kaynak bir okuldaki çeşitli sınıfların tamamı tarafından paylaşılabilir (Ghani, 2012).

Bir kaynağı paylaşmak ve belirli konularda uygun becerilere sahip bir öğretmene ihtiyaç duymadan uzmanlık eğitimi verebilmek, öğrencilere daha fazlasını daha düşük maliyetle sunabilmek demektir. Orta ve ileri eğitimde kullanıldığı bu modelin bir diğer önemli avantajı da öğretim elemanlarının temel becerilerine odaklanmalarına olanak sağlamasıdır. Kaynakların yetersiz olduğu okullarda matematik veya İngilizce öğretmenlerinden ana uzmanlık alanlarının dışında ders vermelerinin istenmesi sık görülen bir durumdur. Çevrimiçi laboratuvar okulu modelini benimseyen bu tür öğretim personeli, daha az aşına oldukları konuları öğretmek zorunda kalmayacak ve en iyi

yaptıkları şeye konsantre olabilecekler. Bu da kaçınılmaz olarak öğrencilerin başarı düzeylerini yükseltecektir.

Çevrimiçi laboratuvar okulu modelinde bir dizi farklı cihaz kullanılabilir. Bununla birlikte, özellikle eğitim ortamları için tasarlanmış olanlar, sınıfın zorluklarına genellikle daha iyi dayanabildikleri için en iyi getiriye sunma eğiliminde olacaktır. Öğrencilerin her birinin kendi terminallerine erişebilmeleri ve çevrimiçi kurs içeriklerinde kendi başlarına ilerleme sağlayabilmeleri için bir veya daha fazla sınıfın bir bilgisayar laboratuvarına dönüştürülmesi gerekecektir . Bu, öğrenciler arasında iş birliğine dayalı çalışmayı engellemez, ancak her birinin kendi cihazına ihtiyacı olacaktır. Öğrencilerin gerçek zamanlı olarak uzman eğitimcilerden canlı akış dersleri alacağı yerlerde , hızlı bir internet bağlantısı ve yerel alan ağı bir zorunluluk olacaktır. Bunun mümkün olmadığı eğitim kurumlarında indirilen ve offline olarak erişilebilen içerikler alternatif bir yaklaşım sunmaktadır. Genel olarak, öğretmenler her öğrencinin ilerlemesini izlemek ve varsa hangilerinin ek desteğe ihtiyaç duyduğunu belirlemek için otomatik işaretleme ve değerlendirme yazılımından yararlanabilir (Paul ve Richard, 2017).

2.3.10. Nano Öğrenme Modeli (Nano Learning)

Nano-öğrenme, insanların konuları kısa zaman dilimlerinde daha küçük girdilerle anlamalarına yardımcı olmak için tasarlanmış, yüksek düzeyde hedeflenmiş bir öğrenme yöntemidir. “Isırık boyutunda” öğrenme veya “parçalama” kavramına benzer şekilde, karmaşık konuları sindirilebilir parçalara ayırarak öğrenmeyi desteklemektedir. Buradaki fikir, kısa ve basit kavramları ilgi çekici bir formatta sunmaktır. TikTok, Snapchat ve YouTube'un sosyal medya aracılığıyla içerik tüketimi için etkili bir yöntem olduğunu bir şekilde kanıtlamıştır. İnsanlar bir sonrakine geçebilmek için bilgiyi hızlı ve özlü bir şekilde arzu etmektedirler. Nano-öğrenme, çok daha büyük bir konu veya tema içindeki bir beceriyi 2 dakika veya daha kısa sürede öğreten modüller sağlayarak bu stili tekrarlamaktadır (Manca, 2019).

Nano öğrenme, geleneksel derslere etkili bir alternatif sunan ilginç bir metodolojiyi temsil eder. Temel olarak, ister çevrimiçi ister çevrimdışı olsun, günlük sınıf rutinine küçük boyutlu öğrenme çözümlerini dahil etmekten oluşur. Öğrencilere daha kısa bir zaman diliminde daha az miktarda girdi sağlamanın, bilgi alma ve saklama yeteneğini artırdığı kanıtlanmıştır. Üretkenliği ve öğrencilerin dikkatini çekme şansını artırırken

aynı zamanda öğrenme yeteneklerine de yardımcı olur. Bu yaklaşım, programın en karmaşık bölümleri söz konusu olduğunda işleri daha da basitleştirir: daha küçük ve daha basit parçaların anlaşılması açıkça daha kolaydır (Pritchard, 2017).

Bu yönden bakıldığında nano öğrenme, mikro öğrenmeye benzer gibidir. Mikro öğrenme, nano öğrenmenin büyük kardeşi gibidir. Aynı fikir ama tek bir öğrenme hedefine odaklanır ve bunu 3-5 dakika içinde vermeye çalışmaktadırlar. Nano-öğrenmenin sayısız fayda sağladığı ileri sürülmektedir. Dikkat düzeylerini yüksek tutmayı amaçlar; bilgi alımını ve kalıcılığını artırmak; üretkenliği artırır ve öğrenme becerisine yardımcı olur. Dikkat sürelerine bakarsanız, konsantre olma yeteneğimizin azaldığı ve uzun süreler boyunca bilgiyi özümseyemediğimiz - mevcut geleneksel sınıfı sorgulamaya başladığımız öne sürülmektedir (Pritchard, 2017).

Nano-öğrenmenin dikkat çekici noktalarından birisi, bir oturumda birden çok medya biçimini birleştirmektir. Video, resim, metin ve ses, ilgi çekici içerik oluşturmak için tutarlı bir şekilde kullanılıyor. Uzaktan öğrenme durumları için ideal, kesinlikle etkili bir çevrimiçi öğrenme aracı olmaktır. Aynı zamanda, eğitim sektöründe popülaritesi artan “her yerde öğren” yaklaşımını da teşvik etmektedir. Ancak, mevcut müfredat ve eğitimcilerin uyması gereken standartlar dahilinde çalışması bazı zamanlarda sekteye uğramaktadır. Bu sorunların başında da eğitimcilerin teknolojiye olan yakınlık ve uzaklık sorunu çıkmaktadır (Manca, 2019).

Etkili bir nano öğrenim düzenlenmesi için;

- Bir öğrencinin ihtiyaçlarını ve geliştirmeleri gereken öğrenme becerilerini belirleyin.
- Öğrenme hedefini düşünün ve hedefe ulaşmak için bilmeleri gerekenlere bölün.
- Her beceri daha sonra pelet bilgisine dönüştürülür ve multimedya formatları aracılığıyla iletilir.
- Beceriler, bilgi ve anlayış, akran geri bildirimi, mini değerlendirmeler veya ters çevrilmiş sınıf modeli atamaları yoluyla değerlendirilir.

Nano öğrenme daha hızlı bir öğrenme yolu olsa da, herkes için olmayabilir. Önce eğitimcilerin öğrencilerine neyi tercih ettiklerini sorması önemlidir. Onlara nano öğrenmenin avantajlarını ve tam uzunluktaki içeriklerin avantajlarını anlatılması gerekmektedir. Hepsi farklı cevap veriyorsa, planlarınızı bölünmesi ve ihtiyaçlarını aynı zamanda endişelerini nasıl ele alabileceğinizin yollarını düşünülmelidir. Nano öğrenmenin tüm özü, bir saatlik içeriği iki dakika veya daha kısa süreye bölmektir. Öğrencilerinizin nano-öğrenme kavramının tamamını kavramaları için ders planlarınızı mümkün olduğunca kısa tutmanın yollarını düşünülmelidir (Chugh ve Ruhi, 2018).

Z Kuşağı, ders kitaplarından ve modası geçmiş eğitim modüllerinden ziyade Snapchat, TikTok ve YouTube'daki kısa seslerden daha fazlasını öğrenmektedir. Akıllı telefonlarla büyüyen ilk nesil için, öğrenme önceki nesillerden tanınmayacak şekilde farklıdır. Değişmeyen tek şeyin değişim olduğunu sık sık vurgulanmaktadır. Günümüzde yer alan belirsizliklerle dolu öğrenme ortamında nano-öğrenme, uyum sağlamaya, gelişmeye, değerlendirmeye ve yüksek hızda öğretimin sağlanmasına yardımcı olabilir. Nano öğrenme, hızla hareket eden bir dünyaya uymayı hedeflemektedir (Khlaif ve Salha, 2021).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde yapılan araştırmanın yöntemine ilişkin araştırma modeli, çalışma grubuna ilişkin bilgiler, veri toplama aracı, veri toplama yöntemi, verilerin analiz yöntemlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, pandemi döneminde İngilizce öğretmenlerinin uzaktan eğitimde yaşadığı sorunları tespit etmek ve karma öğrenme modeliyle çözüm önerileri sunmaktır.

3.2. Araştırma Sürecinin Belirlenmesi

Araştırma süresi 1-2 ay olarak belirlenmiştir. Bir ay içerisinde 27 adet İngilizce öğretmeni ile 20 dk ile sınırlı olmak şartı ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere katılan bütün kişiler için aynı sorular sorulmuştur. Pandemi sürecinde fiziksel teması en aza indirmek amacıyla görüşmeler telefon veya zoom uygulaması aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Soruların yanıtları kayıt altına alınmıştır ve hiçbir yanıt bir başka İngilizce öğretmeni ile paylaşılmamıştır.

3.3. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, İngilizce öğretmenlerinin pandemi sürecinde yaşadığı sorunları tespit etmek ve karma öğrenme yöntemi ile çözüm önerileri üretmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim kullanılmıştır (Merriam, 2013). Olgubilim deseni hem ayrıntılı ve derin bir durumda olmayan olgularla ilgilenme hem de birkaç kişinin deneyimlerinin ortak anlamına gelmektedir. Olgubilim, olguya dayalı olarak meydana gelen ortak anlamları ortaya çıkarmak amacıyla bireyler tarafından deneyimle oluşmuş dünyayı anlamlandırmaya ve bu deneyimlerin özünü tanımlamaya çalışır (Baker, Stern ve Wuest, 1992; Beeby, Parker ve Rose, 1995).

3.3.1. Nitel Araştırma Yöntemi

Nitel araştırma, dil gibi sayısal olmayan verileri toplama, analiz etme ve yorumlama sürecidir. Nitel araştırma, bireyin öznel olarak nasıl algıladığını ve sosyal gerçekliğini nasıl anlamlandırdığını anlamak için kullanılabilir. Nitel araştırma, istatistiksel analiz için sayısal verilerin toplanmasını ve analiz edilmesini içeren nicel araştırmanın tersidir (Baltacı, 2019).

Nitel veriler, metin, video, fotoğraf veya ses kayıtları gibi sayısal olmayan veriler olarak tanımlanır. Bu tür veriler günlük hesaplar veya derinlemesine görüşmeler kullanılarak toplanabilir ve temellendirilmiş teori veya tematik analiz kullanılarak analiz edilebilir. Nitel araştırma, beşerî ve sosyal bilimlerde, antropoloji, sosyoloji, eğitim, sağlık bilimleri, tarih vb. konularda yaygın olarak kullanılmaktadır (Eryaşar, 2021).

Nitel araştırma, konusuna yorumlayıcı, natüralist bir yaklaşım içeren, odaklanan çok yöntemli bir araştırmadır. Bu, nitel araştırmacıların olayları doğal ortamlarında inceleyerek, fenomenleri insanların onlara getirdiği anlamlar açısından anlamlandırmaya veya yorumlamaya çalıştıkları anlamına gelmektedir (Denzin & Lincoln, 2005).

Nitel araştırmanın amacı, bireylerin, grupların ve kültürlerin sosyal gerçekliğini mümkün olduğunca katılımcılarının hissettiği veya yaşadığı kadar anlamaktır. Böylece insanlar ve gruplar kendi doğal ortamlarında incelenir. Nitel bir yaklaşımı izleyen araştırma, keşifseldir ve belirli bir fenomenin veya davranışın belirli bir bağlamda olduğu gibi "nasıl" ve "neden" çalıştığını açıklamaya çalışır. Verilerden hipotezler ve teoriler oluşturmak için kullanılabilir. Nitel yöntemlerin sonuçları, insanların sosyal gerçekliklerini nasıl algıladıklarına ve sonuç olarak sosyal dünyada nasıl hareket ettiklerine dair derin bir anlayış sağlar (Saltürk, 2021).

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma bazı sınırlılıklar çerçevesinde yürütülmüştür.

Bu sınırlılıklar:

1. Araştırmaya gönüllü olarak katılan İngilizce öğretmenlerin demografik özelliğindeki farklılıklar, görev yaptıkları kurumların ve bulundukları çevrenin meydana getirdiği farklılıklar yapılan araştırmayı etkilemiş olabilir.

2. Görüşme şekli ve görüşme yapılacak zaman İngilizce öğretmenlerinin isteğine göre planlanmıştır fakat görüşme sırasında ortaya çıkan gürültü ve stres ortamı görüşmeyi ve verileri etkilemiş olabilir.

3. Görüşme süreleri görüşme anındaki duruma göre esneklik göstermiş olup yaklaşık 20 dakikada görüşmeler tamamlanmıştır. Görüşme sürelerinde oluşan farklılıklar yapılan araştırma için sınırlılık oluşturabilmektedir.

3.5. Çalışma Grubu

Çalışma 2020 – 2021 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilköğretim, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapmakta olan 27 İngilizce öğretmeni katılmıştır. Yapılan araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniği ile gerçekleştirilmiştir (Creswell, 2012). Yıldırım ve Şimşek (2016), kolay ulaşılabilir örneklemi yakın ve erişimi kolay durumun seçilmesini sağlayan, diğer seçeneklerle kıyaslandığında maliyeti az olan ve bazı araştırmacılar tarafından pratik ve kolay olarak ifade edilen bir örneklem olarak tanımlamışlardır. Kolay ulaşılabilir örneklem yönteminde zaman, para, yer, konum gibi seçenekler bulunmaktadır. Araştırmacı bu seçenekleri kullanarak örneklem seçimi yapılmaktadır (Merriam, 2013).

Tablo 3.1: Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	6	22
	Kadın	21	78
Medeni Durum	Evli	17	63
	Bekar	10	37
Okul Türü	İlkokul	7	26
	Ortaokul	17	63
	Lise	3	11
Toplam		27	100,0

3.6. Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ilişkin verileri toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma, çalışmaya katılan bireylerin araştırma konusu ile ilgili algılarını ve deneyimlerini birinci elden edinmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, araştırma

verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılması uygun görülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorular çalışmanın ulaşmayı amaçladığı sorular ve kuramsal temelleri ele alınarak yapılandırılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken araştırma konusu alanında uzman olan bir öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzman öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu düzenlenmiş ve son halini almıştır. Covid 19 salgını nedeniyle katılımcılarla görüşmeler telefon veya zoom aracılığıyla yapılmıştır. Katılımcılardan izin alınarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Katılımcıların ismi etik kurallar doğrultusunda gizli tutulmuştur. Katılımcılara sırasıyla K1, K2, K3, K4 VE K27 şeklinde kodlama yapılmıştır. Görüşmelerin ilk aşamasında katılımcılara demografik bilgilerini içeren (cinsiyet, medeni durum, görev yapılan okul türü) sorular yöneltilmiştir.

3.7. Verilerin İstatiksel Değerlendirilmesi

Araştırmacı elde edilen verileri ses kaydına alarak arşivlemiştir. Ses kayıtları Word dosyasına işlenmiştir. Dosyada yer alan veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Veri seti incelendiğinde, İngilizce öğretmenlerinin sorulan bazı sorulara cevap vermedikleri görülmüştür. Değerlendirme yapılırken, bu durum dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Görüşme sorularına verilen cevaplar ayrıntılı incelenerek, birbirleri ile çelişkili ifadeler bakılmıştır. Cevaplar içerisinde çelişkili ifadeler söz konusu değildir. Bazı İngilizce öğretmenleri, bazı sorulara cevap vermek istememiştir. Bu durumda analiz yapılırken, cevap verilmeyen kişilerin yanıtları boş bırakılarak, diğer İngilizce öğretmenlerinin yanıtları analiz içerisine alınmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yaklaşımından yararlanılarak İngilizce öğretmenlerinin araştırmacı tarafından yöneltilen sorulara verdiği cevaplar açıklanmaya çalışılmıştır. Balcı'ya (2009) göre içerik analizi yazılı ve sözlü materyallerin analizini ifade etmektedir. Ayrıca içerik analizinin temel amacı yazılı materyallerin nicel hale dönüşmesidir. İçerik analizi, mülakat tarzı verilerin, kayıtların, arşivlerden, dokümanlardan ya da iletişim araçlarından elde edilen bilgilerin veya katılımcıların görüşlerinin karakterize edilmesi, diğer elde edilen bilgilerle karşılaştırılması ve sistematik olarak bir anlama kavuşturarak tanımlanmasıdır (Demirci Köseli, 2017, 344).

Güvenirlik dış güvenilirlik ve iç güvenilirlik olarak ikiye ayrılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Dış güvenilirlik, araştırma sonuçlarının aynı ortamda ve aynı durumda elde edilmesini ifade etmektedir. Dış güvenilirliğin sağlanabilmesi için araştırmacı araştırma süreci boyunca araştırmacı konumunu açık tutmalıdır. Bu süreç boyunca sosyal ortamlar ve süreçler tanımlanmalı, elde edilen verilerin analizinin yapılabilmesi için gereken kavramsal çerçeve ve varsayımlar araştırmacı tarafından açıklanmalıdır. Yapılan çalışma için verilerin toplanması ve verilerin analizi sürecinde bulunan bilgiler ayrıntılı bir şekilde belirtilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İç güvenilirlik, farklı araştırmacıların aynı veri üzerinden aynı sonuca ulaşmayı hedeflemesini ifade etmektedir. Toplanan verilerin betimsel olarak sunulmasını sağlamak, aynı araştırma sürecine birden fazla araştırmacının katılmasını sağlamak, elde edilen verilerin analiz sürecinde farklı araştırma kullanmak, gözlem yoluyla elde edilen bulguları görüşme yoluyla da onaylamak ve ulaşılan sonuçları teyit ettirmek, veri analiz sürecini dahil etmek iç güvenilirliğin sağlanması bakımından gerekli unsurlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu çalışma, İngilizce öğretmenlerinin pandemi sürecinde yaşadığı sorunları tespit etmek ve bu doğrultuda sorunların çözümüne yönelik karma öğrenme yöntemlerini kullanarak bazı öneriler geliştirmek amacıyla yürütülmüştür. Bu bağlamda İngilizce öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır.

4.1. İngilizce Öğretmenleriyle Yapılan Görüşmelere Dair Bulgular

Birinci görüşme sorusu, “Uzaktan Eğitimle İngilizce öğretiminde ne tür güçlüklerle karşılaşıyorsunuz?” şeklindedir. Katılımcıların görüşlerine ilişkin bilgiler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: İngilizce Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimle İngilizce Öğretiminde Karşılaştığı Başlıca Sorunlar

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	İnternet sorunu	20	74	İnternet paketleri bitince derse giremeyen öğrencilerim var. (K26)
2	Devamsızlık	18	66	Öğrenciler zorunlu olmadığı için derse katılmak istemiyor. (K22)
3	Öğrencilerin verimli derse katılmaması	8	29	Öğrencimle samimiyet sağlayamıyorum. Jest mimik vs sorun oluyor. (K14)
4	Derse ilginin az olması	22	81	Uzaktan eğitimde öğrenciler derse yeteri kadar ilgi göstermiyor. (K13)
5	Motivasyon eksikliği	25	92	Etkileşimli ders işleyemediğim için öğrencilerin motivasyonunda düşme oldu. (K5)
6	Etkinlik yapamama	6	22	Her beceriye yönelik etkinlikler yapma konusunda sıkıntılar yaşıyorum. (K17)
7	Derse katılımın az olması	10	37	Her sınıfta belirli oranda derse katılım azaldı. (K12)
8	Öğrenci üzerinde hâkimiyet kuramama	7	26	Sınıftaki gibi bir ortam oluşmuyor. Öğrencileri denetleyemiyorum. (K1)

Katılımcıların “2. Öğrenmeyi etkili hâle getirmek için ne tür yöntemler uyguluyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Yanıtlar sonucunda elde edilen “kodlar” aşağıda verilmektedir.

Tablo 4.2: Öğretmenlerin Öğrenmeyi Etkili Hâle Getirmek İçin Uyguladığı Yöntemler

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Bol aktivite / Dikkat çekici etkinlikler	22	81	Bol aktiviteli dikkat çekici etkinlikler yapmaya çalışıyorum. (K3)
2	Slaytlar / Sunumlar	18	66	Dersle ilgili, yaş seviyesine uygun olmak kaydıyla videolardan yararlanıyor ve slayt hazırlıyorum. (K11)
3	Videolar	15	55	Görsel hafızalarına hitap etmek için çok fazla resim/slayt/video kullanımım. Sözel olarak hatırlanmayan kelimeyi görsel olarak gördüklerinde hatırlamaları çok daha olası. (K20)
4	Web materyalleri kullanımı	7	25	Derslerimde web araçlarından (kahoot, quizlet, quizizz vs.) oldukça fazla faydalaniyorum. (K14)
5	Ders içi yapılan oyunlar	5	18	Küçük yaş gruplarında özellikle şarkı oyun kullanıyorum, zaten o yaşta dil eğitiminin anahtarı bunlar bence. (K25)
6	Dikkat çekici ders içeriği	5	18	Her ders mutlaka bir kelime oyunu ya da okuma parçası kullanıyorum. Dikkat çekici ders içeriği oluşturmaya çalışıyorum. (K17)
7	Etkileşimli ders işleme	19	70	Yeterli etkileşim sağlayamıyorum. Bu nedenle konuşma açısından dersler verimsiz geçiyor. (K27)

Öğretmenler öğrencilerin dikkatlerini çekebilmek için, dersle ilgili slaytlar hazırlamaktadırlar. Sözel eğitimden ziyade, ders içeriğine görsel, işitsel malzemeler ekleyerek dersi daha eğlenceli hâle getirmeye çalışmaktadır. Şarkılar ve oyunlarla öğrencilerin derse katılımını sağlamaktadırlar.

Katılımcıların “3.Uzaktan eğitim ile İngilizce öğreniminde, öğrencilerden size ulaşan başlıca sorunlar nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Yanıtlar sonucunda elde edilen “kodlar” aşağıda verilmektedir.

Tablo 4.3: Uzaktan Eğitim İle İngilizce Öğreniminde, Öğrencilerin Bildirdiği Başlıca Sorunlar

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Teknik sorunlar	20	74	Teknik aksaklıklar çok yaşıyorum. Ses geldi, gelmedi. Görüntü gitti. İnternet çekmedi vs. (K3)
2	Telaffuz sorunu	15	55	Öğrencilerin telaffuzları yeterince gelişmiyor. (K5)
3	Donanım yetersizliği	12	44	Öğrencilerin hepsinde telefon, tablet yok. Bazı ailelerde birden fazla çocuk uzaktan eğitime katılıyor. (K21)
4	Ders içeriğinin anlaşılması	15	55	Öğrenciler ders içeriğini yeteri kadar anlayamıyor. (K17)
5	Sınırlı İnternet paketleri	8	29	Öğrencilerin çoğu sınırlı internet paketine sahip. (K18)
6	Vakit yetersizliği	5	18	Yüz yüze eğitimdeki kadar öğrencilere ayıracak vaktimiz olmuyor. (K11)
7	Devamsızlık	20	74	Öğrenciler çok sık devamsızlık yapıyor. Bu da derse olan katılımı etkiliyor. (K1)

Öğrencilerin çoğunda teknik aksaklıklardan derse girememe problemi yaşanmaktadır. Yeterli donanım (bilgisayar, telefon gibi) öğrenciler sahip değildir. Ailelerin gelir durumunun eşit olmaması sonucunda, öğrenciler yeterli internet paketine sahip değildir. Ders saatinin az olması sonucunda, bütün öğrencilere sıra gelmemektedir. Öğrenciler yeterince tekrar yapamadıkları için, telaffuz sorunu yaşamaktadırlar.

Katılımcıların “4.Kullandığınız “EBA” programının İngilizce öğrenimi açısından pozitif-negatif yönleri nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Yanıtlar sonucunda elde edilen “kodlar” aşağıda verilmektedir.

Tablo 4.4: İngilizce Öğretmenlerinin EBA Programı Hakkındaki Görüşleri

Sıra	Kod	f	%
1	Yetersizdir	8	29
2	Video/Doküman paylaşımı	5	18
3	Seminer ve eğitim imkânı	5	18
4	Toplu test imkânı	21	77
5	İnternetsiz çalışmaması	20	74
6	Türkçe ders notları	25	92
7	Teknik sorunlar	6	22
8	Ödev takibi	25	92
9	Sosyal etkileşim	15	55
10	Kaynak çokluğu	18	66
11	Kullanım zorluğu	20	74
12	Farklı platformlar	5	18

Olumlu yönleri;

Ders notları paylaşımı yapılmasına imkân sağlamaktadır. Eğitim ve seminerlere katılmaya imkân sağlamaktadır. Öğrenciler için, toplu test yapmaya imkân sağlamaktadır. EBA üzerinden ödev takibi yapılabilmektedir. EBA içerisinde yeterli kaynak bulunmaktadır.

Olumsuz yönleri;

İnternet olmadan çalışmaması EBA için bir dezavantajdır. İngilizce öğrenimi için bütün notların Türkçe olmasıdır. EBA'ya erişirken yaşanan teknik sorunlar sebebi ile öğrenciler erişim sağlayamamaktadır. Videolar bütün öğrencilerde çalışmamaktadır. Kullanım ara yüzü zordur. Sosyal etkileşim EBA üzerinden, yüz yüze eğitime göre daha az olmaktadır. Özel okullarda, okulların kendilerine ait programları mevcuttur. EBA kullanılmamaktadır.

Katılımcıların “5.“EBA” harici başka bir program kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız hangi programdan yararlanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. EBA harici kullanılan platformlar aşağıda listelenmektedir.

Tablo 4.5: Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Kullandığı Kaynaklar

Sıra	Kod	f	%
1	Piva yayınlarının akıllı tahta uygulaması	5	18
2	Aktivitesunumlar	5	18
3	Zoom	25	92
4	eTwinning	23	85
5	Twinspace	23	85
6	Web araçları (kahoot, quizlet gibi)	25	92
7	E-kitaplar	15	55
8	Big blue botton	4	14
9	Okulistik	2	7
10	Tema-elt	3	11
11	Padlet	8	29
12	Web 2 araçları	18	66
13	Youtube	14	51
14	Kahoot	20	74
15	Google meet	6	22

Tablo 4.5 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük kısmının EBA’ya ek olarak çeşitli programlar kullandığı görülmektedir. Zoom gibi senkron ders işlenilebilen programlar ise, EBA’da sorun olduğu zaman alternatif olarak kullanılmaktadır.

Katılımcıların “6.Sizce kullanılan uzaktan eğitim programları arasında hangisi daha avantajlı?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Avantajlı olan uzaktan eğitim programları aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 4.1: Uzaktan Eğitim Platformları

Şekil 4.1’de öğretmenlerin avantajlı bulduğu ve kullandıkları uzaktan eğitim platformları verilmektedir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; bu soruya yanıt vermeyen öğretmenler % 22 (6 kişi)dir. Katılımcıların %19 (5 kişi)’luk kısmını hiçbir yani hiçbir online platforma güvenmiyorum diyen kişiler oluşturmaktadır. Katılımcılardan Microsoft Teams uygulamasını %7 (2 kişi) kullanmaktadır. Katılımcılardan Okulistik uygulamasını %4 (1 kişi) kullanmaktadır. Daha çok Zoom ve EBA uygulamaları tercih edilmektedir ve daha güvenilir bulunmaktadır. Katılımcıları %26 (7 kişi) Zoom uygulaması, %22 (6 kişi) EBA uygulamasını daha avantajlı bulmaktadır. Ayrıca katılımcılar Zoom uygulamasını, EBA uygulamasına bir alternatif olarak görmektedir. Fakat Zoom uygulamasında kontrol sistemi EBA’ya göre oldukça farklıdır. EBA sisteminde kontrol sadece öğretmendedir ve öğrenciye çok fazla seçenek sunulmamaktadır. Zoom uygulamasında ise öğretmen uygulamaya tam hakim olamazsa öğrenciler tarafından manipüle edilebilir. Bu sebeple öğretmenlerin EBA sistemini

kullanmaları hem öğrencilerin daha sistematik takip edilmesi hem de kullanıcı dostu arayüzü olduğundan tercih edilmektedir.

Katılımcıların “7.Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin bir arada kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Yanıtlar sonucunda elde edilen “kodlar” aşağıda verilmektedir.

Tablo 4.6: Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim ve Yüz Yüze Eğitimin Bir Arada Kullanılmasına İlişkin Görüşleri

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Göz teması	20	74	Yüz yüze eğitim en doğru seçenek. İkisini de tecrübe ettikten sonra göz teması kurarak bir şeyler öğretmenin ne kadar önemli olduğunu anlamış olduk. (K8)
2	Kalite /Başarılı	17	62	En mantıklısı diyebilirim. Her iki eğitimin de olumlu ve olumsuz yanları var. Bu ikisini harmanlanmış olarak kullanmak eğitimin kalitesini artıracaktır. (K12)
3	Anlamsız/Yorucu	16	60	Karma öğretim uygulanabilir ama sonuç olarak covid tedbiri amacıyla yapılmış olsa da bu sistem anlamsız geliyor. Sonuçta tekrar bir araya geliyoruz. (K17)
4	Sosyal durum	15	55	Artık öğrenciler uzaktan eğitime alıştılar ama sosyal açıdan da arkadaş ortamı arıyorlar. (K24)

Tablo 4.6 incelendiğinde, katılımcıların karma öğrenim için, insanların bir araya gelme olanağı sunduğunu ve uzaktan eğitimin anlamı olmadığını vurguladıkları görülmektedir. Öğretmenler, Covid-19 yüzünden öğrencilerle bir araya gelmeyi bir yandan istememektedirler. Bir yandan da uzaktan eğitim ile yapılamayan laboratuvar derslerini karma öğrenme yoluyla yapabilmektedirler. Karma öğrenmenin uzaktan eğitime göre daha başarılı ve kaliteli olduğu görülmektedir. Fakat bu sistemin, daha yorucu olduğunu öğretmenler vurgulamaktadırlar. Öğretmenin performansının düşmesi ise eğitimin kalitesini de etkilemektedir. Bu sebeple hibrit eğitim modeli öğretmeni mental açıdan çok fazla zorlamaktadır. Karma öğretim modelinin, öğrenciler sosyalleşme ihtiyacını karşıladığını da bildirmektedirler.

Katılımcıların “8.Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin bir arada kullanılmasına ilişkin önerileriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Yanıtlar sonucunda elde edilen “kodlar” aşağıda verilmektedir.

Tablo 4.7: Uzaktan Eğitim Ve Yüz Yüze Eğitimin Bir Arada Kullanılmasına İlişkin Öğretmenlerin Önerileri

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Pekiştirme	22	81	Öğrenciler uzaktan eğitimde öğrendiklerini okulda yüz yüze işlenen derslerde pekiştirebilir. Bu da sadece uzaktan eğitimin kullanılmasından daha yararlı. (K3)
2	Devamsızlık	20	74	İkisi de bir arada çocuklar açısından oldukça zor. İkisi bir arada kullanırsa devamsızlıklar azalabilir. (K11)
3	Bütünlük Yok	18	66	Uzaktan eğitim zorunlu olmadığı için öğrencilerin çoğu imkânı olsa da derslere girmiyor. Kimi yüz yüze eğitime katılıyor kimi uzaktan eğitime katılıyor bir bütünlük olmuyor. (K20)

Tablo 4.7 incelendiğinde, uzaktan eğitim zorunlu olmadığı için öğrencilerin çoğu imkânı olsa da derslere girmediği görülmektedir. Bazı öğrenciler yüz yüze eğitime katılıyor, bazı öğrenciler uzaktan eğitim derslerine katılıyor, ikisi arasında bir bütünlük yoktur. Yüz yüze eğitim daha çok öğrenci merkezlidir. “Sınıfta konuşma ve dinleme harici etkinlik yapılmamadır. Konu anlatımının ise online yapılmadır.” gibi dersin işleyişi ile alakalı genelde öğretmenler yorum yapmışlardır. Fakat çoğu öğretmen uzaktan eğitim sisteminde çokça zorlanmaktadır. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini hiçbir zaman tutmayacağını bildirmişlerdir.

SONUÇ

Bulgularda elde edilen sonuçlar mevcut literatür ile karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışma aşağıda verilmektedir.

Elde edilen bulgu sonuçlarına göre;

- Öğretmenlerin çoğu, öğrenciler ile interaktif ders işleyememektedir. Kameraları kapatıklarında öğrencilerin dersi dinlemediklerinden öğretmenler rahatsızlık duymaktadır. Öğrenci ve öğretmenler teknolojiyi kullanırken sorun yaşamaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin yeterince interneti olmadığı için derslere katılamamaktadır. Yüz yüze eğitimde öğrenciyi motive etmek, dikkatini çekmek daha kolay iken, uzaktan eğitimde aynı şey söz konusu değildir. Öğretmenler öğrencilerin motivasyonunu yükseltmediklerinden, öğrenciler derslere daha az ilgi göstermektedirler. Elde edilen bulgu sonuçlarına paralel olarak, Canpolat ve Yıldırım yapmış oldukları makale çalışmasında öğrenciler ve öğretmenler için analiz yapmışlardır. Analiz sonuçlarına göre uzaktan eğitimin öğretmenler açısından olumlu olumsuz yönleri olduğunu fakat öğrencilerin çeşitli sorunlar/bahanelerden ötürü derse katılmadıklarını elde etmiştir (Canpolat ve Yıldırım, 2020). Çalışmaya paralel olarak, Gürer vd. yapmış olduğu makale çalışmasında, uzaktan eğitim sisteminin öğrenci ve öğretmenler için yeni bir sistem olduğunu ve sisteme alışana kadar karşılıklı olumsuzluklar yaşanabileceğini elde etmişlerdir. (Gürer vd., 2016).
- Öğrencilerin çoğunda teknik aksaklıklardan dolayı derse girememe problemi yaşanmaktadır. Yeterli donanıma (bilgisayar, telefon gibi) öğrenciler sahip değildir. Ailelerin gelir durumunun eşit olmaması sonucunda, öğrenciler yeterli internet paketine sahip değildir. Ders saatinin az olması sonucunda, bütün öğrencilere sıra gelmemektedir. Öğrenciler yeterince tekrar yapamadıkları için, telaffuz sorunu yaşamaktadırlar. Elde edilen bulgu sonuçlarına paralel olarak, Kaya yapmış olduğu mülakat araştırmasında uzaktan eğitimde yaşanan sorunu üç aşamada ele almıştır. Bunlar kurum açısından, öğrenci açısından ve öğretmen açısından yaşanan sorunlardır. Kaya, mülakat analizi yaparak

katılımcılar üzerinde genel yargılara ulaşmıştır. Analiz sonucunda sorunların kaynağının çoğu zaman öğrenci kaynaklı ya da altyapı sorunu olduğunu elde etmiştir (Kaya, 2020). Aynı doğrultuda Can'ın yazmış olduğu makalede elde ettiği sonuç, teknik ve altyapı eksikliklerinin öğrenciler ve öğretmenler için fazla olduğudur. Salgın hastalıklardan uzaktan eğitimin, eğitimin devamlılığı açısından önemli oldu elde edilmiştir (Can, 2020).

- Öğretmenlerin çoğu EBA'ya ek olarak çeşitli programlar kullanmaktadır. Zoom gibi senkron ders işlenebilen programlar ise, EBA'da sorun olduğu zaman alternatif olarak kullanılmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; bu soruya yanıt vermeyen öğretmenler % 22 (6 kişi)dir. Katılımcıların %19 (5 kişi)'luk kısmını hiçbirini yani hiçbir online platforma güvenmiyorum diyen kişiler oluşturmaktadır. Katılımcılardan Microsoft Teams uygulamasını %7 (2 kişi) kullanmaktadır. Katılımcılardan Okulistik uygulamasını %4 (1 kişi) kullanmaktadır. Daha çok Zoom ve EBA uygulamaları tercih edilmekte ve daha güvenilir bulunmaktadır. Katılımcıları %26 (7 kişi) Zoom uygulaması, %22 (6 kişi) EBA uygulamasını daha avantajlı bulmaktadır. Ayrıca katılımcılar Zoom uygulamasını, EBA uygulamasına alternatif olarak görmektedir. Elde edilen bulgu sonuçlarına paralel olarak, Coşkunserçe ve İşçitürk'ün yazmış oldukları makale içerisinde yaptıkları anket çalışması sonucunda, en çok EBA uygulamasının uzaktan eğitim programı olarak tercih edildiğini tespit etmişlerdir (Coşkunserçe ve İşçitürk, 2019). Aynı doğrultuda, Bertiz yapmış olduğu makale çalışmasında en çok tercih edilen sistemin EBA sistemi olduğunu elde etmiştir (Bertiz, 2017).

- EBA uygulamasının olumlu yönleri;
Ders notları paylaşımı yapılmasına imkân sağlamaktadır. Eğitim ve seminerlere katılmaya imkân sağlamaktadır. Öğrenciler için, toplu test yapmaya imkân sağlamaktadır. EBA üzerinden ödev takibi yapılabilmektedir. EBA içerisinde yeterli kaynak bulunmaktadır.
EBA uygulamasının olumsuz yönleri;

internet olmadan çalışmaması EBA için bir dezavantajdır. İngilizce öğrenimi için bütün notların Türkçe olmasıdır. EBA'ya erişirken yaşanan teknik sorunlar sebebi ile öğrenciler erişim sağlayamamaktadır. Videolar bütün öğrencilerde çalışmamaktadır. Kullanım ara yüzü zordur. Sosyal etkileşim EBA üzerinden, yüz yüze eğitime göre daha az olmaktadır. Özel okullarda, okulların kendilerine ait programları mevcuttur. EBA kullanılmamaktadır. Elde edilen bulgu sonuçlar ile aynı doğrultuda olarak, Kapidere ve Çetinkaya yazmış oldukları makalede EBA uygulamasını değerlendirmişlerdir. EBA uygulaması içerisinde olumlu ve olumsuz özellikler aynı doğrultudadır (Kapidere ve Çetinkaya, 2017).

- Katılımcılar hibrit (karma öğrenme) için, insanlara bir araya gelme imkanı yarattığını ve uzaktan eğitimin anlamı olmadığını vurgulamaktadırlar. Öğretmenler, Covid-19 yüzünden öğrencilerle bir araya gelmekte bir yandan istememektedirler. Bir yandan da uzaktan eğitim ile yapılamayan laboratuvar derslerini karma öğrenme modelini kullanarak yapabilmektedirler. Karma öğretim yönteminin uzaktan eğitime göre daha başarılı ve kaliteli olduğu görülmektedir. Fakat bu sistemin, daha yorucu olduğunu öğretmenler vurgulamaktadırlar. Karma öğrenmenin, öğrenciler sosyalleşme ihtiyacını karşıladığını da bildirmektedirler. Elde edilen bulguların sonuçları Parmaksız ve Sıcak'ın yazmış olduğu makale ile aynı doğrultudadır. Parmaksız ve Sıcak yapmış oldukları anket çalışmasının sonucunda karma öğretimin, sadece yüz yüze yapılan eğitimden daha iyi olduğunu elde etmiştir. Uygulamalı eğitimlerin yüz yüze, eğitimdeki diğer kısımların uzaktan eğitim şeklinde yapılması gerektiğini ve eğitim sisteminde teknolojiye ayak uydurması gerektiğini elde etmişlerdir (Parmaksız ve Sıcak, 2015).
- Uzaktan eğitim zorunlu olmadığı için öğrencilerin çoğu imkânı olsa da derslere girmemektedir. Bazı öğrenciler yüz yüze eğitime katılıyor, bazı öğrenciler uzaktan eğitim derslerine katılıyor, ikisi arasında bir bütünlük yoktur. Yüz yüze eğitim daha çok öğrenci merkezlidir. “Sınıfta konuşma ve dinleme harici etkinlik yapılmamalıdır. Konu anlatımı ise online yapılmalıdır” gibi dersin işleyişi ile alakalı genelde öğretmenler yorum

yapmışlardır. Fakat çoğu öğretmen uzaktan eğitim sisteminde çokça zorlanmaktadır. Yüz yüze eğitimin yerini hiçbir zaman tutamayacağını bildirmişlerdir. Elde edilen bulgulara paralel olarak, Karatepe vd. yazmış oldukları makalede 173 öğretmen adayı ile anket yapmışlardır. Anket sonucunda, ankete katılan kişiler yüz yüze eğitimin daha iyi olduğunu, yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitime geçilmesinin öğrenciler açısından verimli olmadığını düşünmektedirler ve uzaktan eğitimin geleceğin eğitim şekli olduğuna inanmamaktadırlar (Karatepe vd., 2020). Tuncer ve Taşpınar'ın yazmış oldukları araştırma makalesinde, Karatepe vd. yapmış oldukları araştırmaya zıt görüşler elde etmişlerdir. Tuncer ve Taşpınar'a göre uzaktan eğitim yani internet üzerinden yapılan eğitim gelecekte zorunludur ve eğitim sistemi tamamen uzaktan eğitime geçecektir. İnternetin hayatımızda daha fazla yer edinmesi ile eğitim sistemi teknoloji ile farklılık gösterecektir. Zamandan ve mekândan bağımsız hâle gelecektir (Tuncer ve Taşpınar, 2008).

- Uzaktan eğitimde yapılan benzer bir çalışma yapılan çalışmaya paralel olarak, yetersiz altyapı ve kaynak, öğretmenlerin çevrimiçi öğrenmeyi etkili bir şekilde yönetmede yeterli pedagojik becerilere sahip olmaması ve öğrenme sürecinde öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci iletişim ve etkileşim eksikliği gibi problemlerin öğretmenlerin uzaktan eğitimde sık sık karşılaştığı sorunlar arasında olduğunu göstermektedir (Subekti, 2021). Bunlara ek olarak internete erişimde yaşanan sorunlar, internet kotası ve maddi sorunlar diğer büyük engelleyici faktörler arasında bulunmaktadır (Pratama, Ibrahim ve Riau, 2020).
- Yapılan araştırmaya paralel olarak, uzaktan eğitimde başarılı olmak ve uzatan eğitimde kaliteyi arttırmak için dikkate alınması gerekenler arasında yeterli ağ altyapısı ve donanım cihazları, e-öğrenme yazılımı, pedagojik konular, öğretim faaliyetlerinin organize edilmesi, çeşitlilik ve kapsayıcılık ve bir dizi teknik sorunlara çözüm bulunması gerektiği vurgulanmaktadır (Cesco vd., 2021).

ÖNERİLER

Covid-19 salgını, bundan yaklaşık iki buçuk yıl kadar önce baş gösterdi. Bunun sonucunda ülkenin her yerine uygulanan ani karantina ile eğitim dünyası bir gecede değişti. Fiziksel olarak eğitim kurumlarına gitmekten derslere katılmaya dinamik bir geçişle birlikte, sanal olarak öğrenciler ve öğretmenler zor bir dönemle karşı karşıya kaldılar. Geleneksel modelden daha geleneksel olmayan bir öğretim yöntemine geçiş, herkesin benimsemesini ve uyum sağlamasını zorlaştırdı. Neredeyse hiç hazırlık yapmadan yeni bir öğretim biçimine atlamak kolay olmadı, ancak öğretmenler ve eğitimciler geri adım atmadılar. Eğitimciler, hiçbir öğrencinin geride kalmamasını sağlamaya özen gösterdiler, öğretmek ve öğrencilerin dikkatini çekmek için yenilikçi yöntemler geliştirdiler. Öğretmenlerimiz, her öğrencinin evine ulaşmak ve teknolojiyi benimsemek için ekstra yol kat etmiştir.

Ancak öğretmenlerin ülke genelinde karşılaştığı birçok zorluk vardı. Kentsel alanlar kırsal kesimden daha iyi durumdayken, konu dijital öğretime geldiğinde Türkiye büyük engellerle karşılaşmıştı. Aslına bakılırsa sadece Türkiye de değil tüm dünya da kırsal bölge ve kentler arasında dijitalleşme hakkında çok fazla bir uçurum söz konusudur. *Learning Spiral* tarafından yapılan bir ankete göre, öğretmenlerin %84'ü eğitimi dijital olarak sunmada zorluklarla karşılaşmış; öğretmenlerin ise yaklaşık %50'si sinyal sorunları ve veri giderleriyle ilgili sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Öğretmenlerin önceden çevrimiçi öğretim deneyimi yoktu ve anket, öğretmenlerin %20'sinden daha azının çevrimiçi ders verme konusunda oryantasyon aldığını söylemektedir.

Kamu ve özel eğitim kurumlarının böyle bir durum için hazırlıklı değildi. Ve tüm öğrencilerin eğitim alması için kullanacağı tek kaynak uzaktan eğitimidir (Yamamoto, Özgeldi, & Altun, 2018). Covid-19 Pandemisi, Türkiye'deki hem kamu hem de özel okullarda, okul / sınıf ortamından, e-öğrenme ortamlarına hızlı bir geçiş yaşanmasını sağladı ve bu durum büyük bir yükümlülüğü de beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin e-öğrenme ve uzaktan eğitim deneyimine sahip olmasına rağmen, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin, tüm seviyeleri ve tüm öğrencileri kapsayan UNESCO verilerine göre, yaklaşık 25 milyon öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamakta çeşitli problemlerle karşılaşacağı açıktır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), öğrencilerin eğitim ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamadaki ana aktörlerden biri hâline gelmiştir. Pandemi süreci boyunca, MEB ve özel sektörün toplumun eğitim ihtiyaçlarına hızlı bir şekilde cevap

verebileceği görülmektedir. Bununla birlikte, bu süreçte hâlâ bazı problemlerin olduğu bir gerçektir (UNESCO, 2021).

Öğrenme deneyiminin başarısı için, öğretmenlerin Covid-19 pandemisi sırasındaki rolü, okulların fiziksel ortamından veya teknolojik altyapısından daha önemlidir. Her ne kadar çevrimiçi öğrenme ortamları ve okullar tarafından sağlanan uzaktan eğitim yöntemlerinin önemli bir araç olmasına rağmen, bu dönemde öğretmenlerin önemi ve görevleri artmıştır. Senkron ve zaman uyumsuz mesafe eğitim yöntemlerinde, öğretmen ana aktördür ve öğrencilerin öğrenmesini yönlendirmek için gereklidir.

Bu pandemi özellikle kentsel ve kırsal bölgelerin yıllardır uğraştığı eşitsizlikleri bariz bir şekilde göstermiştir. Teknoloji/güncel teknoloji eksikliği, teknolojiyle ilgili öğretmen deneyimi eksikliği, sınırlı dijital kaynaklar ve finansal kaynakların eksikliği, birçok okul bölgesinin hızlı bir şekilde dijital bir öğretim modeline sıçramasını engellemiştir. Bu salgın sırasında yetersiz finanse edilen bölgeler ve çocuklar acı çekiyor durumdadır. Dijital sınıfa geçiş birkaç şeyi netleştirdi –öğrencilere teknoloji ve internet erişimi sağlandı, ancak şimdi çoğu bu teknolojiyi nasıl kullanacaklarını bilmiyor. Bu durum endişe kaynağıdır çünkü okulların 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere öğretmesi gerekiyor ve öğrencilerinin dijital okuryazarlık eksikliğinden de anlaşılacağı gibi, yetersiz finanse edilen birçok okul bu alanda kötü bir iş çıkardı. Bu bağlamda öğrenciler ders dışı etkinliklere de yöneildiler. Örnek olarak oyun oynamak ve sosyal medyaya yönelme gibi konular gösterilebilir (Unicef, 2020).

Yetersiz hizmet alan topluluklardaki birçok çocuğun, temel işçiler olan çalışan ebeveynleri vardır ve bu nedenle evde çok az yardım görürler veya hiç yardım almazlar. Bu ailelerin, geçimlerini sağlamak için çalışması gerekmektedir ve pandemi sırasında çalışamadıkları içinde eğitimde geri kalan öğrenciye bir öğretmen tutma lüksleri yoktur (De la Fuente, ve diğerleri, 2020).

Covid-19 salgını, eğitimde hem zorlukları hem de fırsatları vurguladı. Müfredat, öğrenme öncelikleri ve eğitim uzmanları tarafından önerilen öğrenme ortamları aracılığıyla özgün eğitim fırsatlarına öncelik verilmesi, öğrenciler okula döndükten sonra daha fazla keşfedilebilecek eğitim için gelecekteki bir yönü ortaya koymaktadır. Okul ortamları açısından, açık hava eğitimi, umut verici öğrenme ortamları sunmanın yanı sıra

alan ve fiziksel mesafe yönetimini kolaylaştırmak için potansiyel olarak uygun bir yol olduğunu kanıtlıyor. Son olarak, uzun süreli okul kapanışları hem öğrenciler hem de öğretmenler için eğitim ihtiyaçlarının altını çizdi. Öğrencilerin artık daha bağımsız çalışmayı öğrenmeleri gerekirken, öğretmenlerin kaliteli öğretim için gerekli teknolojik araçların etkin kullanımı konusunda daha fazla eğitim almaları gerekiyor. Öte yandan Canfiel da yapılan bir çalışmada öğretmenler Covid-19'u öğrencilere eğlenceli hâle getirmek için çözümler aramaktadır (Besser, Lotem, & Zeigler-Hill, 2020).

Son zamanlardaki olaylar ve eğitim sistemlerinin uzaktan eğitimde yaşadığı zorlukların ışığında, öğretmenlerin öğrencilerin karşısındaki rolünü ve genel öğretmen-öğrenci ilişkisini sorgulamak da önemlidir. Uzaktan eğitim için ve aynı zamanda okullar açıldıktan sonra, öğretmenlerin , kaygı ve öğrenmeye istekli olma gibi krizden olumsuz etkilenmiş olabilecek öğrencilerine destekleyici bir rol oynaması zorunludur . Bu nedenle, şu anda yaşadığımız gibi travmatik bir olaydan sonra uyumu kolaylaştıracığından, olumlu bir öğretmen-öğrenci ilişkisinin kurulması çok önemlidir (Aperribai, Cortabarría, Aguirre, & and Verche, 2020).

Pandemi döneminde öğretmenler arasında stres, kaygı ve depresyon belirtilerini ölçen çok fazla araştırma yoktur ancak yapılan araştırmalar öğretmenlerin psikolojik belirtileri olduğunu öne sürmektedir. Bu durum da okulların ve üniversitelerin yeniden açılmasının önemini pekiştirmektedir. Yakın tarihli bir Arap araştırması, bu krizin öğretmenlerin kaygı, depresyon, aile içi şiddet ve boşanma gibi çoğu zaman pandemik bir durumla ilgili sorunlar yaşamasına neden olduğunu ve bunların hepsinin düzgün bir şekilde öğretme yeteneklerini kısıtladığını göstermiştir (Al Lily, Ismail, Abunasser, & and Alhajhoj, 2020).,

İnsanlık tarihine bakıldığında salgın dönemlerinde alınan birçok önlem bulunmaktadır. Salgınlar insan hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Yakın zamanda, Covid-19 salgını başlamış, bu durumdan tüm dünya etkilenmiştir. Birçok alanda sıkı tedbirler alınmıştır. Alınan tedbirlerden bir tanesi de eğitim alanıdır. Covid-19 salgını ile birlikte eğitime zaman zaman eğitime ara verilmiştir. Eğitimin devamlılığının sağlanması için, uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. Uzaktan eğitim sistemine ani geçişin yapılması sonucu öğretmenler, öğrenciler ve eğitim kurumları kendilerini adapte etmekte zorluk yaşamışlardır. Eğitim kurumlarının daha önceden uzaktan eğitim sistemine sahip

olmaması, var olan altyapı eksiklikleri ve sistem maliyetleri eğitim kurumlarını zorlamıştır. Öğrenci ve öğretmen açısından yaşanan zorluklar, uzaktan eğitim sistemine olan acemilik, teknoloji kullanımının bilinmemesi, İnternet-cihaz(bilgisayar, tablet, telefon gibi) kişilerin sahip olmaması ve mevcutta bulunan altyapı eksikleridir. Uzaktan eğitimin sadece etkili olmadığı düşünülmektedir. Çünkü deneysel dersler uzaktan eğitim sisteminde yapılamamaktadır. Covid-19'un yayılma sürecinde zaman zaman azalma görülmüştür. Bu durumda uzaktan eğitime ek olarak karma öğretim sistemine geçilmiştir. Karma öğretim sisteminde öğrenciler belirli dönemde uzaktan, belirli dönemde yüz yüze ders alacaktır. Bu durumun uzaktan eğitim sisteminde yaşanan açığı kapatması beklenmektedir.

Yapılan çalışma kapsamında, pandemi sürecinde İngilizce öğretmenlerinin uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlar ve karma öğrenme ile çözüm önerileri araştırılmıştır. Bu bağlamda, toplamda 27 kişi (İngilizce öğretmeni) ile mülakat yapılmıştır. Mülakat analizi sonucuna göre; analize katılan katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, 10 bekâr-17 evli, 3 özel okul-24 devlet okulu, 7 ilköğretim- 17 ortaokul -3 lise de görev yapan İngilizce öğretmeni bulunmaktadır. Öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar genelde altyapısal sorunlar ve internet sorunlarıdır. Öğrencilerin derslere katılmaması, yaşadıkları motivasyon eksiklikleri, yazma pratiğinin olmaması ve telaffuz eksikliği pandemi döneminde yaşanan sorunlar olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu EBA sistemi kullanmaktadır ve EBA sistemine alternatif olarak zoom uygulamasını kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin dikkatini çekmek ve dersi daha eğlenceli anlaşılır hâle getirmek için öğretmenler, ders içerisine çeşitli etkinlikler, videolar eklemektedir. Çoğu öğretmen uzaktan eğitimin tek başına yeterli olmadığını bu durumun öğrencilerin psikolojilerini etkilediklerini ve sosyalleşme ihtiyaçlarını uzaktan eğitim yöntemi ile gideremediklerini bildirmiştir.

Pandemi döneminde İngilizce öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar ve karma öğrenme yoluyla çözüm önerilerinin incelenmesine yönelik yapılan bu araştırma İngilizce öğretmenlerinin yaşadığı sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Yapılan çalışmanın bulgularından hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Uzaktan eğitimde İngilizce öğretiminin kalitesini arttırmak amacıyla okuma ve dinleme becerilerine odaklanan etkinlikler uzaktan eğitimde, yazma ve konuşma becerilerine odaklanan etkinlikler yüz yüze eğitimde yapılabilir.
2. Ders içerikleri uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime yönelik olacak şekilde düzenlenebilir.
3. İngilizce öğretmenlerinin uzaktan eğitim becerilerinin gelişmesi amacıyla öğretmenler hizmetiçi eğitime katılabilir.
4. Okullarda teknoloji okuryazarlığı ve 21. Yüzyıl becerilerini içeren dersler müfredata eklenebilir.
5. Sosyalleşme eğitimin en önemli bileşenlerinden biridir. Pandemi döneminde sosyalleşme pek mümkün olmamıştır. Karma öğrenme yöntemleri kullanılarak öğrencilere sosyalleşme imkanı sunulabilir.
6. Pandemi sürecinin bitiminde öğretmenler, öğrenciler ve velilere yönelik pandemi sürecinde yaşanan olumsuz etkileri azaltmak amacıyla psikososyal eğitimler verilebilir.
7. Eğitim sistemi pandemi sürecinde devamlılığını sürdürebilmesi için, uzaktan eğitimden yararlanmak durumundadır. Uzaktan eğitimin zorlukları karma öğrenme yöntemleri kullanılarak azaltılabilir.
8. Uzaktan eğitim sisteminin devamı ve kalitesi için alanda uzman kişiler tarafından düzenli olarak sistem denetlenebilir.
9. Velilere yönelik uzaktan eğitim sistemi hakkında eğitim desteği sağlanabilir. Öğrenciler için ders takibi, gerekli durumlarda ödevlendirme ve öğrencilerin bireysel çalışmalarına yönelik olarak gerekli desteği verebilecek bilgilendirmeler belirli aralıklarla yapılabilir.
10. Uzaktan eğitim sisteminde oluşan teknik problemlere ve yoğunluğa karşı gerekli alt yapı çalışmaları yapılabilir. EBA uygulaması için GSM şirketlerinin sağladığı internetin kota sınırı kaldırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2020). The Novel Coronavirus (Covid-19) Outbreak And İmpact On Tourism Activities. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(4)7-21.
- Akdemir, Ö. (2011). Distance Education in Turkish Higher Education. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2) 69-71.
- Akyol, Z., Garrison, D.R., ve Ozden, M. (2009). Online And Blended Communities Of Inquiry: Exploring The Developmental And Perceptual Differences. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(6), 65-83.
- Al Lily, A. E., Ismail, A. F., Abunasser, F. M., & Alqahtani, R. H. A. (2020). Distance Education As A Response To Pandemics: Coronavirus And Arab Culture. *Technology In Society*, 1(63), 101317.
- Alacapınar, F. G., & UYSAL, H. (2020). Effect of Station Technique İn Classroom Teaching: A Meta-Analysis Study. *Research on Education and Psychology*, 4(Special Issue), 88-106.
- Ali, M. (2022). Modern Trends And Applications İn The Curriculum And Teaching Methods. *Journal of Vocational Behavior*, 79(2), 545-558.
- Alptekin, K. (2008). *Sosyal Hizmet Bakış Açısından Genç Yetişkinlerde İntihar Girişimlerinin İncelemesi: Bir Model Önerisi (Yayımlanmamış doktora tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XI. Akademik Bilişim Kongresi*, 4(5).
- Aperribai, L., Cortabarría, L., Aguirre, T., & and Verche, E. (2020). Teacher's Physical Activity and Mental Health During Lockdown Due to the Covid-2019 Pandemic. *Front. Psychol.*, 1(1), 26-73.
- Bahadır, F., & Tuncer, M. (2017). Uzaktan Eğitim Programlarının Bu Programlarda Öğrenim Gören Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1(2), 29-38.
- Bakanlığı, S. (2020). Covid 19 Bilgi ve Yeni Koronavirüs Hastalığı Nedir?. Ankara: Sağlık Bakanlığı.
- Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). Science Teachers' Views on Distance Education in the COVID-19 Pandemic Process. *Turkish Studies*, 4(15), 109-129.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bates, Tonny A. W. (1998). Television, Learning and Distance Education. *Journal of Educational Television*, 3(14), 213-225.
- Bayram, N. (2009). *Sosyal Bilimlerde Spss İle Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- BBC. (2020, 12 Mart). Coronavirus: Face-to-face lectures cancelled at some universities. <https://www.bbc.com/news/uk-england-tyne-51857142>
- Beatty, B. (2006, October). Designing HyFlex world-Hybrid, flexible courses for all students. In *Association for Educational Communication and Technology International Conference*, Dallas, TX. Retrieved from http://olc.onlinelearningconsortium.org/effective_practices/using-hyflex-course-and-designprocess.

- Beeby, J., Rose, P., & Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1123-1129.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student In Every Class Every Day. *International Society For Technology In Education*, 120-190.
- Bertiz, Y. (2017). Çevrimiçi Sosyal Eğitim Platformlarının Kullanılabilirliklerinin Değerlendirilmesi: Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Sistemi Örneği. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 1(2), 62-76.
- Besser, A., Lotem, S., & Zeigler-Hill, V. (2020). Psychological Stress And Vocal Symptoms Among University Professors In Israel: Implications Of The Shift To Online Synchronous Teaching During The COVID-19 Pandemic. *Journal of Voice*, 36(2), 9-291.
- Bonk, C. J. (2002). *Online training in an online world*. Bloomington, IN: CourseShare.com. Erişim adresi: http://www.publicationshare.com/docs/faculty_survey_report.pdf Erişim tarihi: 21.01.2021.
- Bozkurt, A., & Sharma, R. (2020). Emergency Remote Teaching In A Time Of Global Crisis Due To Coronavirus Pandemic. *Asian Journal Of Distance Education*, 1(15), 1-6.
- Bulut, İ. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminin Uzaktan Eğitim Yolu İle Yapılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Burgess, S., & Sievertsen, H. H. (2020). Schools, Skills, And Learning: The Impact of COVID-19 on Education. Retrieved from: <https://voxeu.org/article/impact-covid-19-education>.
- Canayaz, M. (2010). *Çevrimiçi İletişimi Destekleyen Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Portalı Yazılımı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Canpolat, U., & Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin COVID-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 74-109.
- Cesco, S., Zara, V., De Toni, A. F., Lugli, P., Betta, G., Evans, A. C., & Orzes, G. (2021). Higher Education in the First Year of COVID-19: Thoughts and Perspectives for the Future. *International Journal of Higher Education*, 10(3).
- Chen, Y., Wang, Y., & Chen, N. S. (2014). Is FLIP Enough? Or Should We Use The FLIPPED Model Instead?. *Computers & Education*, 79, 16-27.
- Chugh, R., & Ruhi, U. (2018). Social Media In Higher Education: A Literature Review of Facebook. *Education and Information Technologies*, 23(2), 605-616.
- Chukwuemeka, Chinwe Joyce, Anekwe, J. U. & Ochuba, O. O. (2020). Inverstigation on the Influence of a La Carte Model & Face To Face Learning on Student's Performance in Phonetics. *Journal of Research & Method in Education*, 10(2), 8-14.
- Collis, B., & Moonen, J. (2001). *Flexible Learning In A Digital World*. Open And Distance Learning Series. London: Kogan page Ltd. Chapter One - Hard copy or e-book (from Amazon).

- Coşkunserçe, O., & İşçitürk, G. B. (2019). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu Hakkında Öğrencilerin Farkındalığının Artırılmasına Yönelik Bir Durum Çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 260-276.
- Craik, F. I., & Lockhart, R. S. (1972). Levels of Processing: A Framework For Memory Research. *Journal of verbal learning and verbal behavior*, 11(6), 671-684.
- Creswell, J. W. (2012). Collecting qualitative data. *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. Fourth ed.* Boston: Pearson, 204-35.
- Critz, C. M., & Knight, D. (2013). Using The Flipped Classroom İn Graduate Nursing Education. *Nurse Educator*, 38(5), 210-213.
- Çakır İlhan, A., Artar, M., Okvuran, A., & Karadeniz, C. (2012). Müze Eğitimi Yetişkin Kitabı. Erişim adresi: <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/y/e/yetiskinkitabi.pdf>. Erişim tarihi: 01.07.2022.
- Çakır, H. (2013). *Semantik Web (Web 3.0) Teknolojisi Kullanılarak Örnek Bir E-Ders İçeriği Hazırlama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, H., Baykal, N. B., & Memur, H. N. K. (2020). Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406.
- Çobanoğlu, N. (2020). Ethics of Individual, Professional, Social, Scientific And Politic İs Questioned By Covid-19 Pandemi. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 1(25), 36-42.
- Davies, R. S., Dean, D. L., & Ball, N. (2013). Flipping The Classroom And Instructional Technology İntegration İn A College-Level Information Systems Spreadsheet Course. *Educational Technology Research and Development*, 61(4), 563-580.
- De La Fuente, J., Peralta-Sánchez, F. J., Martínez-Vicente, J. M., Sander, P., Garzón-Umerenkova, A., & Zapata, L. (2020). Effects of Self-Regulation vs. External Regulation on the Factors and Symptoms of Academic Stress in Undergraduate Students. *Front. Psychol*, 1(1), 17-73.
- Demir, E. (2014). Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 203-212.
- Demir, M., Günaydın, Y., & Demir, Ş. Ş. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Türkiye'de Turizm Üzerindeki Öncülleri, Etkileri Ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Demiralay, R., & Karataş, S. (2014). Evde Ders Okulda Ödev Modeli. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 333-340.
- Demirci, S., & Köseli, M. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. ed. Böke, K. İstanbul: Alfa Yayınları, s, 344.
- Denscombe, M. (2010). *Ebook: The Good Research Guide: For Small-Scale Social Research Projects*. McGraw-Hill Education (UK).
- Dentram. (Ocak, 2021). <https://www.dentram.com/haberler/dis-hekimliginde-yeni-donem-covid-19-pandemisi-ve-alinacak-onlemler/>
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. In. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Ed.). *The Sage Handbook of Qualitative Research (3rd).*, 1(1), 1-32.

- Dunn, J. (2014). The 6-step guide to flipping your classroom. *Flipped Learning Network (FLN)*.
- Eğitim Bilişim Ağı. (2021). <https://www.eba.gov.tr/>
- Eren, E. (2020). Yeni Tıp Koronavirüs'ün Türk Eğitim Politikaları Uygulamalarına Etkisi: Millî Eğitim Bakanlığının ve Yükseköğretim Kurulunun Yeni Düzenlemeleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 153-162.
- Erkut, E. (2020). Covid-19 Sonrası Yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125-133.
- Ertuğ, C. (2019). Açık ve Uzaktan Yükseköğretim Mezunları Üzerine Bir Değerlendirme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 81-105.
- Ertuğ, C. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Eryaşar, M., & Gönüllüoğlu, S. (2021). Pazarlama Alanında Yapılan Dürüme Konulu Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 164-178.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using Ibm Spss Statistics (3rd ed.)*. London: Sage.
- Galusha, J. M. (1997). Barriers to Learning İn Distance Education. *Interpersonal Computing and Technology: An Electronic Journal of the 21st Century*, 3(5), 6-14.
- Genç, M. (2013). Çevre Eğitiminde İstasyon Tekniğinin Kullanılması Hakkında Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 188-203.
- Ghani, E. K., Muhammad, K., & Salleh, S. (2012). Blended Learning Implementation İn Accounting Discipline. *A study in a Malaysian Public University in Education*.
- González-Gómez, D., Jeong, J. S., & Airado Rodríguez, D. (2016). Performance And Perception İn The Flipped Learning Model: An İntial Approach To Evaluate The Effectiveness Of A New Teaching Methodology İn A General Science Classroom. *Journal of Science Education and Technology*, 25(3), 450-459.
- Graham, C. R. (2006). Blended Learning Systems. *The Handbook Of Blended Learning: Global Perspectives. Local Designs*, 1, 3-21.
- Güler, E. (2018). Açık ve Uzaktan Öğrenme Ortamlarında Esneklik. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 75-95.
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E., & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 47-78.
- Hastie, M., Hung, I. C., Chen, N. S., & Kinshuk. (2010). A Blended Synchronous Learning Model For Educational İnternational Collaboration. *Innovations in Education And Teaching International*, 47(1), 9-24.
- Horn, M. B., & Staker, H. (2017). *Blended: Using Disruptive İnnovation To Improve Schools*. John Wiley & Sons.
- Hug, T., Lindner, M., & Bruck, P. A. (2005). Microlearning: Emerging Concepts, Practices And Technologies After E-Learning. *Proceedings of Microlearning*, 5(3), 74.

- Kanoğlu, F., & Sağlam, K. (2020). Views of academic and administrative staff on flexible working system during the covid-19 pandemic period. *Ankara International Congress on Scientific Research – III*, 12-31.
- Kapıdere, M., & Çetinkaya, H. N. (2017). Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Mobil Uygulamasının Değerlendirilmesi. *International Journal of Active Learning*, 2(2), 1-14.
- Kara, Y. (2020). Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri: Bakırköy İlçesi Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 165-176.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). Öğretmen Adayları Senkron Uzaktan Eğitime Nasıl Bakıyor? Bir Anket Çalışması. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 7(53), 1262-1274.
- Kardaş, F., & Yeşilyaprak, B. (2015). A Current Approach To Education: Flipped Learning Model. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48(2), 103-121.
- Kaya, S. (2020). Zorunlu Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar: Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri. *VIIIth International Eurasian Educational Research Congress*, 10, 13.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Kayalar, F. (2020). Flipped Learning As A Submodel Of Blended Learning. *Theory and Research in Educational Sciences II*, 161-175.
- Khan, B. H. (2007). Flexible learning in an open and distributed environment. In *Flexible Learning In An information Society* (pp. 1-17). IGI Global.
- Khlaif, Z. N., & Salha, S. (2021). Using TikTok in Education: A Form of Micro-learning or Nano-learning?. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*, 12(3), 213-218.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 Salgını ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Kozma, R. B. (1991). Learning With Media. *Review of Educational Research*, 61(2), 179-211.
- Kukla, A. (2013). *Social constructivism and the philosophy of science*. Routledge.
- Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide Ve Antropolojide Niteliksel Yöntem Ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lau, J. & Dasgupta, B.Y.R. (2020, 12 Mart). Will the coronavirus make online education go viral? *Times Higher Education*, <https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral>
- Manca, S. (2020). Snapping, Pinning, Liking Or Texting: Investigating Social Media İn Higher Education Beyond Facebook. *The Internet and Higher Education*, 44, 100707.
- McLaughlin, J. E., Roth, M. T., Glatt, D. M., Gharkholonarehe, N., Davidson, C. A., Griffin, L. M., ... & Mumper, R. J. (2014). The Flipped Classroom: A Course Redesign To Foster Learning And Engagement İn A Health Professions School. *Academic Medicine*, 89(2), 236-243.

- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma. Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miller, J. B., & Baham, M. (2018). Comparing The Hyflex (Hybrid-Flexible) Model Of Course Delivery İn An Introductory Statistics Course And A Probability And Statistics Course For Engineers And Scientists. In *International Conference on Teaching Statistics*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020, Mart). Bakan Selçuk, 23 Mart'ta Başlayacak Uzaktan Eğitime İlişkin Detayları Anlattı. <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-23-martta-baslayacak-uzaktan-egitime-iliskin-detaylari-anlatti/haber/20554/tr>
- Missildine, K., Fountain, R., Summers, L., & Gosselin, K. (2013). Flipping The Classroom To Improve Student Performance And Satisfaction. *Journal of Nursing Education*, 52(10), 597-599.
- Mok, H. N. (2014). Teaching Tip: The Flipped Classroom. *Journal of Information Systems Education*, 25(1), 7.
- Morgil, F. İ., Yılmaz, A., & YAVUZ, S. (2002). Kimya Eğitiminde İstasyonlarda Öğrenme Modeli. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 110-117.
- Oliver, E. L. (1994). Video Tools For Distance Education. *Distance Education Strategies And Tools*, 165-173.
- Oliver, M., & Trigwell, K. (2005). Can 'Blended Learning'be Redeemed?. *E-learning and Digital Media*, 2(1), 17-26.
- Osguthorpe, R. T., & Graham, C. R. (2003). Blended learning environments: Definitions and directions. *Quarterly review of distance education*, 4(3), 227-33.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özgür, A. (2005). Türkiye'de Uzaktan Eğitimde Televizyonun Etkileşimli Kullanımı: Olanaklar, Sınırlılıklar ve Çözüm Önerileri. *Selçuk İletişim*, 3(4), 80-97.
- Özköse, H., Arı, S., & Çakır, Ö. (2013). Uzaktan Eğitim Süreci İçin SWOT Analizi. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5(41), 42-57.
- Parmaksız, R., & Sıcak, A. (2015). Uzaktan Hizmetiçi Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 187-212.
- Paul, A. K., & Richard, A. N. (2017). Blended Learning Approach On Students' Academic Achievement And Retention: A Case Study Of Air Force Secondary School Rivers State, Nigeria. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 4(12), 15-21.
- Piña, A. A. (2008). How Institutionalized Is Distance Learning? A Study Of Institutional Role, Locale And Academic Level. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 11(1).
- Pritchard, A. (2017). *Ways of learning: Learning Theories For The Classroom* (4th Ed.). Routledge, 52-63.
- Rahimi, A., & Recht, B. (2007). Random Features For Large-Scale Kernel Machines. *Advances In Neural Information Processing Systems*, 20.

- Rasheed, F. (2007). Factors İmpeding İmplementation Of Web-Based Distance Learning. *AACE Review Formerly AACE Journal*, 15(3), 315-338.
- Roed, J. (2003). Language Learner Behaviour İn A Virtual Environment. *Computer Assisted Language Learning*, 16(2-3), 155-172.
- Sağlam, K., Kanoğlu, M. F., Güler, M. A., & Ceyhan, Ş. (2020). Determining The Organizational Commitment Levels Of Health Workers During The Covid-19 Pandemic Process. *Ankara International Congress on Scientific Research – III*, 1(3), 11-13.
- Saltürk, A. (2021). A Qualitative Analysis on Students' Perception on The Concept of Academic Achievement and The Barriers. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 49-67.
- Saraç, A. E., Koçoğlu, F. Ö., & Reis, Z. A. (2011). Web tabanlı eğitimde içerik tasarımı. *Akademik Bilişim Konferansı, İnönü Üniversitesi, Malatya* (<http://ab.org.tr/ab11/liste.html>).
- Simonson, M., Zvacek, S. M., & Smaldino, S. (2019). Teaching And Learning At A Distance: Foundations Of Distance Education 7th Edition.
- Soland, J., Kuhfeld, M., Tatasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E., & Liu, J. (2020). The İmpact of Covid-19 On Student Achievement And What İt May Mean For Educators. *Brown Center Chalkboard*, 1-8.
- Staker, H., & Horn, M. B. (2012). *Classifying K-12 Blended Learning*. California: Mountain View Nosight Institute, Inc.
- Strong, P. (1990). Epidemic Psychology: A Model. *Sociology of Health & İllness*, 12(3), 249-259.
- Subekti, A. S. (2021). Covid-19-Triggered Online Learning Implementation: Pre-Service English Teachers' Beliefs. *Metathesis: Journal of English Language, Literature, and Teaching*, 4(3), 232-248.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2021). <https://covid19.saglik.gov.tr/>
- Taylor, M., Simon, E., Dickey, J., Hogan, K., & Reece, J. (2018). *Campbell Biology: Concepts & Connections*. USA: Pearson Education.
- Telli, S. G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Tuncer, M., & Taşpınar, M. (2008). Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 124.
- Unesco. (2021). Covid-19 impact on education. Unesco.
- Unicef. (2020). Education in Emergency (EiE) During Covid-19 Report. Bhutan: Unicef.
- Unicef. (2020). COVID-19 sürecinde sınıf içinde alınacak önlemler Öğretmenlerin kendilerini ve öğrencilerini korumaları için ipuçları. <https://www.unicef.org/turkiye/hikayeler/covid-19-surecinde-sınıf-içinde-alınacak-önlemler>
- Uzkurt, C. (2012). Yenilik Çeşitleri ve Yeniliğin Yayılması, Yenilik Yönetimi. Ed: Cevahir Uzkurt ve Ahmet Emre Demirci, *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını*. 1(6), 16-35.
- Ünsal, H. (2010). Yeni Bir Öğrenme Yaklaşımı: Harmanlanmış Öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(185), 130-137.

- Williamson, B., Eynon, R., & Potter, J. (2020). Pandemic Politics, Pedagogies And Practices: Digital Technologies And Distance Education During The Coronavirus Emergency. *Learning, Media and Technology*, 45(2), 107-114.
- Worldometers. (2021). *Coronavirus Cases*. Worldometers. Erişim adresi: <https://www.worldometers.info/coronavirus/> Erişim tarihi: 01.11.2021.
- Yabaş, D., & Altun, S. (2009). Farklılaştırılmış Öğretim Tasarımının Öğrencilerin Özyeterlik Algıları, Biliřüstü Becerileri Ve Akademik Başarılarına Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(37), 201-214.
- Yamamoto, G. T., Özgeldi, M., & Altun, D. (2018). Instructional Developments And Progress For Open And Equal Access For Learning. *Open and Equal Access for Learning in School Management*, 117, 143.
- Yang, Z., Smola, A., Song, L., & Wilson, A. (2014). A la Carte - Learning Fast Kernels. *Cornell University Machine Learning Journal*, 11(1), 50-62.
- Yıkmaş, M. S. (2020). Nitel Araştırmalarda E-Görüşme Tekniği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 183-197.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri Ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri Ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 1-16.
- Yıldırım, A., ve şimşek, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2020). Uzaktan Eğitimin İyileştirilmesi: Salgın Kaynaklı Eğitim Krizini Ařmak İçin Öneriler. *İlke Politika Notları*, 27(12), 3-16.
- Yükseler, Z. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Salgınının İstihdam ve Büyümeye Etkisi. *Çevrimiçi*, https://www.researchgate.net/publication/340511319_koronavirus_covid19_salgininin_istihdam_ve_buyumeye_etkisi, Erişim tarihi, 23.02.2020.

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma için etik kurul onayı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun (Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu) 30/11/2020 tarihli ve 10-17 numaralı kararı ile alınmıştır.

EKLER

EK 1. MÜLAKAT SORULARI

1. Bölüm Sosyo-Demografik Sorular

- Cinsiyet
  - Kadın
  - Erkek
- Medeni Durum
  - Evli
  - Bekâr

2. Bölüm Okul Hakkında Sorular

- Okul Türü
  - Özel
  - Devlet
- Görev Yapılan Kademe
  - Orta Okul
  - Lise
  - Üniversite

3. Bölüm Uzaktan Eğitimde Yaşanılan Sorunları Öğrenmeye Yönelik Sorular

- Uzaktan Eğitimle İngilizce öğreniminde ne tür güçlüklerle karşılaşıyorsunuz?
- Öğrenmeyi etkili hale getirmek için ne tür yöntemler uyguluyorsunuz?
- Uzaktan eğitim ile İngilizce öğreniminde, öğrencilerden size ulaşan başlıca sorunlar nelerdir?
- Kullandığınız “EBA” programının İngilizce öğrenimi açısından pozitif-negatif yönleri nelerdir?
- “EBA” harici başka bir program kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız hangi programdan yararlanıyorsunuz?
- Sizce kullanılan uzaktan eğitim programları arasında hangisi daha avantajlı?
- Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin bir arada kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

- Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin bir arada kullanılmasına ilişkin önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Şeyma Bilyay	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Marmara Üniversitesi
Fakülte	Atatürk Eğitim Fakültesi
Bölümü	İngilizce Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler	
Kayalar, F., Bilyay, Ş. (2020), “Evaluation of the Distance Learning Process in Turkey during Pandemic”, <i>Eurasian Conference on Language and Social Sciences</i> .	
Bilyay, Ş., Özbaş M. (2020), “Görevlendirme Usulüyle Görev Yapan Yöneticilerin Hesap Verebilirlik ve Okul Etkililiğine İlişkin Görüşleri”, <i>Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi</i> .	
Bilyay, Ş., Yalçın, S., Özpolat, A. R. (2020), “Örgütsel Demokrasi ve Örgütsel Muhalefet Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme”, <i>Social Science Development Journal</i> .	
Yalçın, S., Bilyay Ş. (2019), "Taşıma Merkezi Okullarda Görev Yapan Yöneticilerin taşımalı Eğitime İlişkin Görüşleri," <i>Uluslararası Bilim, Teknoloji ve Sosyal Bilimlerde Güncel Gelişmeler Sempozyumu</i> .	